

Қосымша 1. Шоғырландырылған қаржылық есептілік

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН,
ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІМЕН БІРГЕ

Тәуелсіз аудитордың есебі	178
Шоғырландырылған қаржылық есептілік	184
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	184
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	186
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	188
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	190

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	192
1. Жалпы ақпарат	192
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі	192
3. Есеп саясатының маңызды ережелері	194
4. Маңызды бухгалтерлік бағалаулар мен пайымдаулар	208
5. Бизнесі біріктіру	225
6. Жалпы бақылаумен сатып алу	226
7. Есептен шығарулар және акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер	228
8. Негізгі құралдар	234
9. Материалдық емес активтер	238
10. Барлау және бағалау бойынша активтер	239
11. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	240
12. Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	245
13. Кредиттік мекемелердегі қаражат	245
14. Басқа да қаржы активтері	246
15. Басқа да ұзақ мерзімді активтер	247
16. Қорлар	247
17. Сауда дебиторлық берешек және өзге де ағымдағы активтер	248
18. Ақша қаражаты мен оның баламалары	249
19. Капитал	249
20. Қарыздар	256
21. Қазақстан Республикасы үкіметінің қарыздары	258
22. Резервтер	260
23. Жалдау бойынша міндеттемелер	261
24. Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық және өзге де міндеттемелер	262
25. Сауда әрі басқа да кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы қаржылық және басқа да міндеттемелер	263
26. Түсім	264
27. Өткізілген өнімнің және көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	265
28. Жалпы және әкімшілік шығыстар	265
29. Тасымалдау және өткізу шығыстары	265
30. Құнсыздану залалы	266
31. Қаржылық шығындар	267
32. Қаржылық кіріс	267
33. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	267
34. Табыс салығы бойынша шығыстар	268
35. Шоғырландыру	270
36. Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу	271
37. Қаржы құралдары, қаржы тәуекелдерін басқарудың мақсаты мен саясаты	272
38. Шартты және шарттық міндеттемелер	277
39. Сегменттік есептілік	285
40. Есепті күннен кейінгі оқиғалар	288



«Эрнст энд Янг» ЖШС
Әл-Фараби д-лы, 77/7
«Есентай Тауэр» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
БСН 041140002277
www.ey.com

ТОО «Эрнст энд Янг»
пр. Аль-Фараби, 77/7
здание «Есентай Тауэр»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
БИН 041140002277

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 77/7
Esentai Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
BIN 041140002277

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ-ның Акционеріне, Директорлар кеңесі мен Басшылығына

Пікір

Біз «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі -«Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының маңызды ережелері туралы ақпаратты қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының шоғырландырылған қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және Қазақстан Республикасында біздің шоғырландырылған қаржылық есептілігіміздің аудитіне қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің басты мәселелері

Аудиттің басты мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселелерге қатысты бұл мәселелердің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.



Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселелерге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселелерді қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің басты мәселесі

Ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы

Біз бұл мәселе құнсыздануды талдау негізінде жатқан жорамалдар субъективтілігінің жоғары деңгейіне, сондай-ақ басшылық қабылдаған елеулі пайымдаулар мен бағалауларға орай аудитіміз үшін барынша маңыздылардың бірі болып табылады деп есептейміз. Сонымен бірге, қарыз алу құнының ұлғаюы және келешек экономикалық өсімге қатысты белгісіздік Топ қызметінің перспективаларына әсер етеді және Топ активтерінің құнсыздануына әкеп соқтыра алады.

Елеулі жорамалдарға дисконттау мөлшерлемелері, табиғи ресурстарға болжамды бағалар, тарифтер, инфляцияның болжамды мөлшерлемелері мен валюталарды айырбастау бағамдары жатады. Елеулі бағалауға өндіру және өндіріс деңгейінің жоспары, келешек күрделі шығындар және барлау мен өндіруге қолжетімді ресурстар қорлары кіреді.

Ұзақ мерзімді активтер мен құнсыздануға орындалған тесттер туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4-ескертпесінде келтірілген.

Несиелік келісімдердің шеңберіндегі шарттық талаптарды сақтау

Несиелік келісімдердің талаптарына сәйкес Топ белгілі бір шарттық талаптарды сақтауы тиіс. Бұл талаптардың бұзылуы қаржыландыру дефицитімен қатар, айтарлықтай айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкеп соқтыра алады. Сонымен қатар, Топтың көптеген несиелік келісімдеріне сәйкес кросс-дефолт туралы ережелер қолданылады.

Тиісті басты мәселе аудитіміздің барысында қалайша қарастырылды

Біз Басшылықтан, индикаторлар мен құнсыздануды тестілеу модельдерін талдауды қоса алғанда, құнсыздануды талдауды алдық.

Біз құнсызданудың талдауын тестілеу және басшылық дайындаған өтелетін құн есебі үшін бағалау мәселелері бойынша ішкі мамандарымызды тарттық. Біз басшылық жасаған болжамның негізінде жатқан жорамалдарды сараладық. Біз өтелетін құн есебінде пайдаланылған табиғи ресурстар мен тауарлардың бағаларын қолжетімді нарықтық болжамдармен салыстырдық. Біз дисконттау мөлшерлемелерін және ұзақ мерзімді өсім мөлшерлемелерін нарықтық жалпы көрсеткіштерімен және басқа да қолжетімді ақпаратпен салыстырдық. Біз құнсыздану модельдерінің математикалық дәлдігін тексердік және олардың жорамалдардың өзгеруіне сезімталдылықты талдадық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануына қатысты ақпараттың ашылып көрсетілуін сараладық.

Біз кросс-дефолт туралы қосымша ережелерді қоса алғанда, несиелік келісімдердің талаптарын зерделедік.

Біз есептеулерде қолданылатын деректерді шоғырландырылған қаржылық есептілікпен және еншілес компаниялардың қаржылық есептіліктерімен салыстырдық.

Біз қаржылық ковенанттар есептеулерінің математикалық дәлдігін бағаладық.



Шарттық талаптарды сақтау аудитіміз үшін барынша маңызды мәселе болып табылады, өйткені шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылатын қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалға, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі пайыздық міндеттемелердің жіктелуіне зор ықпалы бар.

Несиелік келісімдердің шеңберінде шарттық талаптарды сақтау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 20-ескертпесінде ашылып көрсетілген.

Резервтер мен шартты міндеттемелер

Топ резервтерді таниды және мемлекеттік органдардың тексеру нәтижелеріне, активтерді жою жөніндегі міндеттемелерге және жалпы сипаттағы сот талқылауларына, сондай-ақ өзге де мән-жайларға қатысты шартты міндеттемелерді ашып көрсетеді.

Міндеттемені мойындау керек пе және сомаларды сенімді түрде бағалауға болатынын талдау бағалау мен пайымдауларды қажет етеді. Мәселенің нәтижесін болжау және қолайсыз нәтиже болған жағдайда ықтимал әсерді бағалау күрделі процесс болып табылады және шоғырландырылған қаржылық есептілікке ықтимал әсер айтарлықтай болуы мүмкін.

Активтерді жою бойынша міндеттемелерді есептеу болашақ шығындарды бағалаудағы өзіндік күрделілігіне және осы міндеттемелердің маңыздылығына байланысты айтарлықтай пайымдауды қажет етеді. Мұндай жағдайлардың көпшілігі, күтілгендей, ұзақ мерзімді перспективада реттеледі. Топ активтерді жою бойынша міндеттемелерді бағалау үшін мамандарды тартты. Есептеуде пайдаланылатын басшылықтың болжамдары инфляция қарқынының өзгеру салдарымен қатар жоюдың күтілетін тәсілін және дисконттау мөлшерлемесін қамтиды.

Біз жақын арадағы 12 айда құқық бұзушылық ықтималдылығын бағалау үшін 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бекітілген бюджеттерге сай болжамды сараладық, егер несиелік келісімдердің талаптары бұзылса, біз қызметтің үздіксіздік қағидатына ықтимал ықпалға қатысты Басшылық жасаған бағалауды алып, сараладық.

Біз 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шарттық талаптардың сақталуына қатысты кредиторлардан алынған мәліметтерді талдадық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылып көрсетілген ақпаратты сараладық.

Біз Топ басшылығынан және заң бөлімінен заңнама мен нормативтік актілерді орындамау жағдайлары, сондай-ақ кез келген аяқталмаған және ағымдағы сот істерінің, талаптардың және істердің мәртебесі туралы ақпаратты сұраттық. Біз ішкі және сыртқы заң қызметтерінен заңдық хаттар алдық.

Біз тиісті хат-хабарларды, Топ басшылығы мен Директорлар кеңесі отырыстарының хаттамаларын зерделедік.

Активтерді жою жөніндегі міндеттемелерге қатысты біздің рәсімдеріміз шарттық келісімдер мен тиісті жергілікті заңнама негізінде активтерді жоюға қатысты заңды міндеттемелер мен практикамен негізделген міндеттемелерді зерделеуді қамтыды.

Біз активтерді жою бойынша міндеттемелерді қалыптастыратын шығыстарды бағалауды дайындаған Топ тартқан мамандардың құзыреттілігі мен объективтілігін қарастырдық. Біз қолданыстағы дисконттау мөлшерлемесі мен инфляция деңгейін қол жетімді сыртқы деректермен салыстырдық. Біз есептеулердің математикалық дәлдігін тексердік.

Сондай-ақ, біз болашақтағы күтілетін жою шығындарындағы өзгерістерді және Топтың тиісті заңнамадағы соңғы өзгерістерді қалай есепке алғанын бағаладық.



Заңды міндеттемелерді, сол сияқты шарттық келісімдер мен тиісті жергілікті заңнама негізінде практикамен негізделген міндеттемелерді зерделеу басшылықтың пайымдауын қажет етеді және объективті өзгерістерге ұшырайды.

Біз резервтер мен шартты міндеттемелерді бағалауды резервтердің маңыздылығына және шоғырландырылған қаржылық есептілік пен лайықты пайымдаудың деңгейі үшін шартты міндеттемелерге байланысты аудит үшін ең маңызды мәселелердің бірі деп санаймыз.

Резервтер, шартты және шарттық міндеттемелер туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 22 және 38-ескертпелерінде ашылып көрсетілген.

Топтың 2023 жылғы жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың 2023 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. Топтың 2023 жылғы Жылдық есебі, жорамалмен, бізге осы аудиторлық есеп шығарылғаннан кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда аталған басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және Аудит жөніндегі комитеттің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Аудит жөніндегі комитет Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.



Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз;



- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Аудит жөніндегі комитеттің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Аудит жөніндегі комитетке тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда – қауіп-қатерлерді жою үшін жасалған іс-қимылдар немесе қолға алынған сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз аудит жөніндегі комитеттің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің басты мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты жетекші, - Адиль Сыздықов.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС



Адиль Сыздықов
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ МФ - 0000172 біліктілік күәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Сентай Тауэр» ғимараты

2024 жылғы 19 сәуір



Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасының аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия

**ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША**

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	8	15.429.527	14.428.771
Материалдық емес активтер	9	2.017.748	1.945.639
Барлау және бағалау бойынша активтер	10	205.074	294.300
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		33.273	36.529
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	11	6.900.007	6.735.441
Кредиттік мекемелердегі қаражат	13	55.684	270.568
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	12	102.538	151.726
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	14	594.194	743.213
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	15	1.180.393	473.725
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	34	108.379	89.252
		26.626.817	25.169.164
Ағымдағы активтер			
Қорлар	16	1.008.646	866.290
Өтелуге жататын ҚҚС		386.977	203.658
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		190.850	125.227
Сауда дебиторлық берешек	17	1.292.858	1.083.292
Кредиттік мекемелердегі қаражат	13	1.243.196	1.433.305
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	12	131.472	66.889
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	14	1.134.317	347.750
Өзге де ағымдағы активтер	17	485.975	250.117
Ақша қаражаты мен оның баламалары	18	2.740.336	2.945.616
		8.614.627	7.322.144
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер	7	1.684.900	1.140.071
		10.299.527	8.462.215
Активтердің жиыны		36.926.344	33.631.379

**ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (ЖАЛҒАСЫ)
31 ЖЕЛТОҚСАНДАҒЫ ЖАҒДАЙ БОЙЫНША**


Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Капитал және міндеттемелер			
Бас компанияның Акционеріне жататын капитал			
Жарғылық капитал	19.1	5.492.783	5.268.819
Есептік валютасын қайта есептеу резерві	19.10	1.270.562	2.220.063
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестицияларды қайта бағалау резерві		36.091	35.519
Хеджирлеу резерві	19.11	(3.469)	(5.900)
Басқа да күрделі резервтер	19.12	(17.003)	(16.986)
Бөлінбеген пайда		10.349.822	9.787.891
		17.128.786	17.289.406
Бақыламайтын қатысу үлесі	19.9	4.608.529	2.504.016
Капитал жиыны		21.737.315	19.793.422
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	20	5.383.218	5.400.163
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	21	861.818	679.844
Резервтер	22	471.062	407.211
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	282.171	482.968
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		128.229	126.562
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	24	101.714	66.618
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	24	132.334	112.062
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	34	1.760.332	1.659.131
		9.120.878	8.934.559
Ағымдағы міндеттемелер			
Қарыздар	20	980.684	1.267.512
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	21	11.028	3.760
Резервтер	22	96.453	155.119
Төленуге жататын табыс салығы		38.834	79.110
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	25	1.597.615	1.126.850
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	70.906	138.192
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		15.451	13.488
Басқа да ағымдағы қаржылық міндеттемелер	25	533.042	435.871
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	25	1.150.318	638.403
		4.494.331	3.858.305
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	7	1.573.820	1.045.093
		6.068.151	4.903.398
Міндеттемелер жиыны		15.189.029	13.837.957
Капитал мен міндеттемелер жиыны		36.926.344	33.631.379

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі



Айдар Рысқұлов

Бас бухгалтер



Алмаз Әбдірахманова

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

**ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН**

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Түсім	26	15.434.005	14.815.147
Мемлекеттік субсидиялар		61.042	53.392
		15.495.047	14.868.539
Өткізілген өнім мен көрсетілген қызметтің өзіндік құны	27	(11.773.450)	(11.300.892)
Жалпы пайда		3.721.597	3.567.647
Жалпы және әкімшілік шығыстар	28	(526.381)	(483.812)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	29	(870.498)	(906.869)
Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік зияндар, нетто		(38.814)	(19.584)
Құнсыздандудан болған зиян, нетто	30	(325.807)	(71.682)
Еншілес ұйымдардың есептен шығарылуынан түскен кіріс/(зиян)	7	193.585	(1.882)
Басқа да операциялық кірістер	38	32.182	-
Басқа да операциялық шығыстар	25	(55.700)	(30.093)
Операциялық қызметтен түскен пайда		2.130.164	2.053.725
Қаржылық шығындар	31	(709.947)	(653.989)
Қаржылық кіріс	32	486.364	320.983
Басқа да операциялық емес зиян		(57.852)	(79.400)
Басқа да операциялық емес кіріс		45.456	65.886
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	33	945.079	1.449.389
Оң/(теріс) бағамдық айырма, нетто		20.428	(9.898)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда		2.859.692	3.146.696
Табыс салығы бойынша шығыстар	34	(731.609)	(772.632)
Бір жылғы таза пайда		2.128.083	2.374.064

**ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (ЖАЛҒАСЫ)
31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН**

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Басқа да жиынтық кіріс			
Келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жататын өзге де жиынтық кіріс, салықтарды шегергенде			
Есептілік валютасын қайта есептеу	19.10	(193.838)	710.833
Шетелдік операцияларға таза инвестицияларды хеджирлеу құралдары бойынша кірістер/(шығындар)	19.10	46.478	(224.708)
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестицияларды қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс/(зиян)		1.102	(1.424)
Қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындардың басқа да жиынтық кірісіндегі үлес	11	5.362	5.188
Ақша ағындарын хеджирлеу құралдары бойынша кіріс	19.11	5.002	44.675
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялар бойынша таза өткізілген (зиян)/ пайда		(566)	66
Келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жататын өзге де жиынтық (залал)/ кіріс, салықты шегергенде		(136.460)	534.630
Келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жатпайтын өзге де жиынтық кіріс (салықтарды шегергенде)			
Қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындардың басқа да жиынтық кірісіндегі/(зиянындағы) үлес	11	554	(18)
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша актуарлық кіріс		1.855	9.474
Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жатпайтын басқа да жиынтық кіріс		2.409	9.456
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық (зиянның)/кірістің жиыны		(134.051)	544.086
Бір жыл ішіндегі жиынтық кірістің жалпы сомасы, табыс салығын шегергенде		1.994.032	2.918.150
Мыналарға келетін бір жылғы таза пайда:			
Бас компанияның акционеріне		1.698.074	1.926.689
Бақыламайтын қатысу үлесіне		430.009	447.375
		2.128.083	2.374.064
Табыс салығын шегергенде мыналарға тиесілі бір жылдағы жиынтық кірістің жалпы сомасы:			
Бас компанияның акционеріне		1.601.388	2.435.584
Бақыламайтын қатысу үлесіне		392.644	482.566
		1.994.032	2.918.150
Бас компанияның Акционеріне тиесілі акцияға шаққандағы пайда – теңге			
Базалық және бөлінген	19.13	487,68	553,33

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі



Айдар Рысқұлов

Бас бухгалтер

Алмаз Әбдірахманова

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

**КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН**

Миллион теңгемен	Ескер.	Жарғылық капитал	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестицияларды қайта бағалау резерві	Бас компания Акционеріне тиесілі						
				Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Хеджирлеу резерві	Басқа да күрделі резервтер	Бөлінбеген пайда	Жиыны	Бақыламайтын қатысу үлесі	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.268.580	32.694	1.894.545	(48.906)	(16.984)	8.125.704	15.255.633	1.917.459	17.173.092
Қайта есептеу	6	-	-	-	-	-	48.837	48.837	-	48.837
2021 жылғы 31 желтоқсанға сальдо (қайта есептелген)*		5.268.580	32.694	1.894.545	(48.906)	(16.984)	8.174.541	15.304.470	1.917.459	17.221.929
Бір жылғы таза пайда (қайта есептелген)*		-	-	-	-	-	1.926.689	1.926.689	447.375	2.374.064
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс (қайта есептелген)*		-	2.825	453.184	43.365	-	9.521	508.895	35.191	544.086
Бір жылғы жиынтық кіріс (қайта есептелген)*		-	2.825	453.184	43.365	-	1.936.210	2.435.584	482.566	2.918.150
Акцияларды шығару	19.1	239	-	-	-	-	-	239	-	239
Еншілес компанияның капиталына жарна		-	-	-	-	-	-	-	433	433
Акционерге бөлу		-	-	-	-	-	(386.934)	(386.934)	(186.073)	(573.007)
Дивидендтер (қайта есептелген)*	19.2	-	-	-	-	-	(174.290)	(174.290)	(186.073)	(360.363)
Акционерге басқа да бөлу	19.4	-	-	-	-	-	(212.644)	(212.644)	-	(212.644)
Акционермен жасалатын басқа да операциялар	19.5	-	-	-	-	-	(4.201)	(4.201)	-	(4.201)
Үкіметтен қарыздар бойынша дисконт	19.7	-	-	-	-	-	68.684	68.684	-	68.684
Бірлескен кәсіпорынды сатып алу		-	-	-	-	-	9.937	9.937	1.052	10.989
Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту – қатысу үлестерін сату	19.8	-	-	(128.297)	272	(2)	(9.470)	(137.497)	288.571	151.074
Капиталдағы басқа да өзгерістер		-	-	631	(631)	-	(876)	(876)	8	(868)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.268.819	35.519	2.220.063	(5.900)	(16.986)	9.787.891	17.289.406	2.504.016	19.793.422
Қайта есептеу	6	-	-	-	-	-	49.761	49.761	-	49.761
2022 жылғы 31 желтоқсанға сальдо (қайта есептелген)*		5.268.819	35.519	2.220.063	(5.900)	(16.986)	9.787.891	17.289.406	2.504.016	19.793.422
Бір жылғы таза пайда		-	-	-	-	-	1.698.074	1.698.074	430.009	2.128.083
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс/(залал)		-	574	(107.271)	2.866	-	7.145	(96.686)	(37.365)	(134.051)
Бір жылғы жиынтық кіріс/(залал)		-	574	(107.271)	2.866	-	1.705.219	1.601.388	392.644	1.994.032
Акцияларды шығару	19.1	223.964	-	-	-	-	(66.075)	157.889	-	157.889
Акционерге бөлу		-	-	-	-	-	(1.423.899)	(1,423.899)	(172.201)	(1,596.100)
Дивидендтер	19.2	-	-	-	-	-	(1,268.852)	(1,268.852)	(172.201)	(1,441.053)
«Қазақстан Халқына» қоғамдық қорына бөлу	19.3	-	-	-	-	-	(66.614)	(66.614)	-	(66.614)
Акционерге басқа да бөлу	19.4	-	-	-	-	-	(88.433)	(88.433)	-	(88.433)
Акционермен жасалатын басқа да операциялар	19.5	-	-	-	-	-	(29.848)	(29.848)	-	(29.848)
Активтерді Акционерге беру	19.6	-	-	-	-	-	(3.796)	(3.796)	-	(3.796)
Үкіметтен қарыздар бойынша дисконт	19.7	-	-	-	-	-	177.932	177.932	-	177.932
Еншілес ұйымдағы қатысу үлестерінің өзгеруі – бақыланбайтын қатысу үлесін сатып алу	19.1	-	-	-	-	-	145.967	145.967	(235.172)	(89.205)
Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымға қатысу үлестерін өзгерту – қатысу үлесін сату	19.8	-	(2)	(842.858)	193	(17)	56.431	(786.253)	2,119.242	1,332.989
Капиталдағы басқа да өзгерістер		-	-	628	(628)	-	-	-	-	-
2023 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.492.783	36.091	1.270.562	(3.469)	(17.003)	10.349.822	17.128.786	4.608.529	21.737.315

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі



Айдар Рысқұлов

Бас бухгалтер

Алмаз Әбдірахманова

* Осы жолда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені түзетулерді көрсетеді, олар туралы толық ақпарат бескертпеде келтірілген.

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН**

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Сатып алушылардан түскен ақша түсімдері		16.782.090	16.593.354
Өнім жеткізушілерге ақшалай төлемдер		(9.465.532)	(9.707.706)
Жұмыскерлерге ақшалай төлемдер		(1.785.243)	(1.461.545)
Басқа да салықтар мен төлемдер		(2.125.159)	(2.116.145)
Қаржы құралдарымен операциялар		55.462	12.548
Қысқа мерзімді жалдау бойынша төлемдер және ауыспалы жалдау төлемдері		(142.511)	(95.791)
Қаржылық міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялаудан түскен түсімдер		-	29.276
Агенттік келісімдер бойынша ақша қаражатының түсімі	25	496.331	-
Ұлттық жоба шеңберінде агенттік келісімдер шарттары бойынша берілген ақша қаражаты	17	(190.178)	-
Бюджеттен ҚҚС-ты қайтару		43.281	143.866
Басқа да төлемдер		(204.508)	(253.187)
Төленген табыс салығы		(815.837)	(513.419)
Төленген пайыздар		(634.980)	(607.858)
Алынған пайыздар		384.115	214.578
Операциялық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		2.397.331	2.237.971
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Негізгі құралдарды, барлау және бағалау активтерін, басқа да ұзақ мерзімді активтерді сатып алу		(2.571.821)	(1.302.672)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(213.388)	(29.417)
Негізгі құралдарды сатудан түскен түсімдер		6.068	6.849
Басқа да ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		13.180	42.565
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер	11	808.125	734.518
Сатып алынған еншілес ұйымдардың ақшалай қаражаты шегерілген еншілес ұйымдарды сатып алу	5	(156.390)	-
Банк депозиттерін орналастыру		(1.781.998)	(2.239.910)
Банк салымдарын алу		2.127.548	1.345.573
Қарыздар беру		(74.107)	(20.935)
Шыққан компаниялардың ақшалай қаражаты шегерілген еншілес ұйымдарды сатудан түскен түсімдер		114.522	(2.869)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды (сатып алу)/сату, нетто		(4.488)	44
Иелік ету үлесін өзгертпестен бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың жарғылық капиталына салымдар	11	(21.229)	(15.418)
Берілген қарыздарды өтеу		34.554	239.040
Үлестік және борыштық бағалы қағаздарды сатып алу		(4.297.186)	(1.171.329)
Эмитенттердің үлестік және борыштық бағалы қағаздарды сатуы/өтеуі		3.865.808	1.051.685
Басқа да төлемдер		(878)	(12.956)
Инвестициялық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(2.151.680)	(1.375.232)

*Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (ЖАЛҒАСЫ)
31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН**

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Қаржылық қызметтен ақша ағындары			
Қарыздар бойынша түсімдер	20, 21	1.601.116	1.341.055
Қарыздарды өтеу	20	(1.550.405)	(1.618.738)
Қарыздарды өтеу үшін ақша қаражатын резервтеу	14	(2.530)	(152)
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	23	(161.898)	(153.822)
Бас компания Акционерінің жарғылық капиталға жасаған жарналары	19,1	49.478	-
Бақыламайтын қатысу үлесінің жарғылық капиталға жасаған жарналары		-	50
«Қазақстан Халқына» қоғамдық қорына бөлу	19,3	(20.650)	-
Акционерге басқа да бөлу	19,4	(96.671)	(132.204)
Акционермен жасалатын басқа да операциялар		(20.885)	-
Еншілес ұйымдардағы бақыламайтын қатысу үлестеріне төленген дивидендтер	19,2	(173.976)	(184.145)
Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын қатысу үлесін сату	19,8	1.332.944	153.860
Акционерге төленген дивидендтер	19,2	(1.268.852)	(174.290)
Сақтандыру сыйлықақысын қайтару	20	-	7.370
Тікелей РЕПО мәмілелері бойынша операциялар		(11.458)	8.549
Өзге төлемдер		(5.957)	(3.939)
Қаржылық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(329.744)	(756.406)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза (азаяуы)/көбеюі		(84.093)	106.333
Ақша қаражаты мен оның баламаларының өзгерістері			
Айырбастау бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері		(35.288)	102.497
Сатуға арналған активтерге қайта топталған еншілес ұйымдардың ақша қаражатындағы өзгеріс		(86.072)	(80.760)
Күтілетін кредиттік зияндар резервіндегі өзгеріс		173	274
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		2.945.616	2.817.272
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	18	2.740.336	2.945.616

**Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі**



Айдар Рысқұлов

Бас бухгалтер

Алмаз Әбдірахманова

*Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат бексертпеде келтірілген.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

2023 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ҮШІН

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

Корпоративтік ақпарат

«Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі — «Қор» немесе «Самұрық-Қазына») Қазақстан Республикасы Президентінің 2008 жылғы 13 қазандағы № 669 Жарлығына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 17 қазандағы № 962 қаулысына сәйкес 2008 жылғы 3 қарашада құрылды. Құрылу «Қазына» орнықты даму қоры» АҚ мен «Самұрық» мемлекеттік активтерді басқару жөніндегі қазақстандық холдингі» АҚ біріктіру және Мемлекеттің Қорға Қазақстан Республикасы Үкіметіне (бұдан әрі — «Мемлекет» немесе «Үкімет») тиесілі кейбір кәсіпорындардағы өзінің қатысу үлесін қосымша беру жолымен жүзеге асырылды. Үкімет Қордың жалғыз акционері (бұдан әрі — «Акционер») болып табылады.

Осы қайта ұйымдастыру кезіндегі Үкіметтің негізгі мақсаты менеджменттің тиімділігін арттыру және Үкіметтің тиісті бағдарламаларында белгіленген стратегиялық міндеттерін табысты орындау мақсатында Қордың еншілес ұйымдарындағы ұйымдық құрылымдарды оңтайландыру болып табылады.

Қор 35-ескертпеде санамаланған бірқатар компанияларды біріктіретін холдинг (бұдан әрі — «Топ») болып табылады. Қордың қызметі 2012 жылғы 1 ақпанға дейін «Ұлттық әл-ауқат қоры туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 13 ақпандағы №134-4 Заңымен реттелген және ел экономикасының тұрақты дамуын қамтамасыз етуге жәрдемдесуге; экономиканы жаңғыртуға және әртараптандыруға; Топ компаниялары қызметінің тиімділігін арттыруға бағытталған болатын. 2012 жылғы 1 ақпанда «Ұлттық әл-ауқат қоры туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 1 ақпандағы № 550-4 Заңы қабылданды, оған сәйкес Қордың қызметі Топқа кіретін ұйымдардың ұзақ мерзімді құнын (құндылығын) ұлғайту және Топ активтерін тиімді басқару арқылы Қазақстан Республикасының ұлттық әл-ауқатын арттыруға шоғырлануы тиіс.

Басқарушылық мақсаттар үшін Топтың қызметі өндірілетін өнімнің түріне және көрсетілетін қызметтің түріне сәйкес 8 (сегіз) операциялық сегментке бөлінеді (39-ескертпе):

- ◆ Мұнай-газ сегменті мұнай мен газды барлау және өндіру, мұнай мен газды тасымалдау, шикі мұнайды, газды және қайта өңделетін өнімдерді қайта өңдеу және сату бойынша операцияларды, сондай-ақ мұнай-газ химия өнімдерінің өндірісін қамтиды;
- ◆ Тасымалдау сегменті жүктер мен жолаушыларды темір жолмен және әуе көлігімен тасымалдау жөніндегі операцияларды қамтиды;
- ◆ Коммуникация сегменті жергілікті, алыстағы қалааралық және халықаралық байланысты қоса алғанда (ТМД-ға кіретін және кірмейтін елдерді қоса алғанда), тіркелген байланыс қызметтері; сондай-ақ байланыс арналарын жалдау, деректерді беру және сымсыз байланыс қызметтері бойынша операцияларды қамтиды;
- ◆ Энергетикалық сегмент электр энергиясын өндіру және беру жөніндегі, электр энергетикалық жүйеге электр энергиясын жіберуді техникалық, диспетчерлеу және импортталатын электр энергиясын пайдалану жөніндегі операцияларды, Қазақстан Республикасының Бірыңғай электр энергетикасы жүйесінің объектілерін орталықтандырылған шұғыл-диспетчерлік басқару функцияларын қамтиды;
- ◆ Тау-кен сегменті минералды ресурстарды барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату жөніндегі операцияларды қамтиды;
- ◆ Өнеркәсіптік сегментке химия саласын дамыту кәсіпорындары мен жобалары жатады;
- ◆ Корпоративтік орталық сегменті Қордың инвестициялық және қаржы операцияларын, оның ішінде байланысты және бөгде ұйымдарға қарыздар беруді қамтиды;
- ◆ Басқалар сегменті мемлекетке тұрғын үй құрылысына инвестицияларды салу арқылы халық үшін тұрғын үйдің қолжетімділігін арттыруда қолдау көрсету операцияларын және басқа да операцияларды қамтиды.

Қордың тіркелген офисі Қазақстан Республикасы (бұдан әрі — «ҚР»), Астана қаласы, Сығанақ көшесі, 17/10 мекенжайында орналасқан.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығаруға 2024 жылғы 19 сәуірде Қордың Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директоры — Басқарма мүшесі мен Бас бухгалтері бекітті және нақ осы күні Қордың Директорлар кеңесінің Аудит комитеті алдын ала бекітті.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті кейіннен Директорлар кеңесі мен Жалғыз акционер бекітуі тиіс.

Жекешелендіру жоспары

2014 жылғы 30 сәуірде Үкімет 2014-2016 жылдарға арналған бастапқы Жекешелендіру жоспарын бекітті. 2015 жылғы 30 желтоқсанда ол Қордың кейбір еншілес ұйымдарын қоса алғанда, жекешелендіруге жататын мемлекетке тиесілі активтердің жаңа тізбесін қамтитын 2016-2020 жылдарға арналған жаңа Кешенді жекешелендіру жоспарына ауыстырылды. 2020 жылғы 29 желтоқсанда «2021-2025 жылдарға арналған жекешелендірудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 908 қаулысымен 2021-2025 жылдарға арналған жаңа Кешенді жекешелендіру жоспары бекітілді, оған жекешелендіруге және бәсекелестік ортаға берілуге жататын мемлекеттік ұйымдар мен Қор тобы активтерінің жаңа тізбесі қосылған.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілік есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелерде сипатталған жағдайларды қоспағанда, бастапқы құн қағидаты негізінде дайындалды.

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген және арнайы шарттасқан жағдайларды қоспағанда, ақша сомалары миллион теңгеге дейін дөңгелектелген.

Сәйкестілік туралы мәлімдеме

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттары жөніндегі Кеңес (бұдан әрі — «ҚЕХС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына (бұдан әрі — «ҚЕХС») сәйкес әзірленді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті ҚЕХС-ке сәйкес дайындау белгілі бір сыни есептемелік бағалауды талап етеді, сондай-ақ басылықтан есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікірлер қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін елеулі болып табылатын салалар 4-ескертпеде ашылған.

Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындады. Басшылық бұл жорамалға қатысты елеулі күмән тудыруы мүмкін айтарлықтай белгісіздіктер жоқ деп есептейді. Олардың пайымдауына, Топтың таяу болашақта және есепті кезең аяқталған күннен кейін кем дегенде 12 ай ішінде операциялық қызметті жалғастыру үшін жеткілікті ресурстары бар деп негізді түрде күтуге болады.

Шетел валютасын қайта есептеу

Функционалдық валюта және білдіру валютасы

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған әрбір компаниясының қаржылық есептілігінің элементтері компания өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық орта валютасын пайдалана отырып бағаланады (бұдан әрі — «функционалдық валюта»). Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен көрсетілген, әрі ол Топтың есептілігін білдіру валютасы болып табылады.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетелдік валютадағы операциялар операциялар жүзеге асырылған күнгі валюта бағамы пайдаланыла отырып, функционалдық валютаға қайта есептеледі. Осындай операциялар бойынша есептеулер нәтижесінде және жыл аяғындағы бағамдар бойынша шетелдік валютада берілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеуден туындаған бағамдық айырмадан пайда болатын кірістер мен шығындар пайда мен зиян болып танылады.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Топ кәсіпорындары

Функционалдық валютасы ұсыну валютасынан ерекшеленетін Топтың барлық еншілес ұйымдарының, бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компанияларының (олардың бір де бірі гиперинфляциялы экономикалардың валютасында операция жасамайды) кірістері, шығыстары және қаржылық жағдайы ұсыну валютасына мынадай түрде қайта есептеледі:

- ◆ Қаржылық жағдай туралы ұсынылған есептердің әрқайсысы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күндердегі бағамдар бойынша қайта есептеледі;
- ◆ Жиынтық кіріс туралы есептердің әрқайсысы бойынша кірістер мен шығыстар кезеңдегі орташа бағамдар бойынша қайта есептеледі (орташа бағам бағамдардың жиынтық әсерінің операция жүзеге асырылған күнгі бағамға ақылға қонымды жақындауы болып табылмайтын жағдайлардан басқа; бұл жағдайда кірістер мен шығыстар операциялар жүзеге асырылған күнгі бағам бойынша қайта есептеледі); және
- ◆ Барлық бағамдық айырмалар өзге жиынтық кірісте жеке компонент ретінде танылады.

Валюталарды айырбастау бағамдары

Қазақстан Қор Биржасында (бұдан әрі — «ҚҚБ») белгіленген орташа есептелген валюта айырбастау бағамы Қазақстан Республикасында ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады.

Мына кестеде шетелдік валютаның теңгеге айырбастау бағамы ұсынылған:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	2023 жылғы орташа алынған бағам	2022 жылғы орташа алынған бағам	2024 жылғы 19 сәуір
АҚШ доллары	454,56	462,65	456,21	460,93	446,49
Еуро	502,24	492,86	493,22	485,29	475,38
Ресей рублі	5,06	6,43	5,41	6,92	4,79

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы шетелдік валюталардың теңгеге қатысты бағамының тұрақсыздығына байланысты Қорда 7.051.068 миллион теңге мөлшерінде теріс бағамдық айырма және 7.071.496 миллион теңге мөлшерінде оң бағамдық айырма қалыптасты.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары, 2023 жылдың 1 қаңтарына күшіне енген қабылданған жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қоспағанда, 2022 жылғы

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді.

Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Кейбір түзетулер мен түсіндірмелер алғаш рет 2023 жылы қолданыла, бірақ олар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Топ тек Топ үшін жарамды және қолданылатын стандарттардың тізімін ұсынды.

17 ҚЕХС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ҚЕХС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ҚЕХС (IFRS) 2005 жылы шығарылған «Сақтандыру шарттары» 4 ҚЕХС-ті (IFRS) ауыстырады. 17 ҚЕХС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ҚЕХС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Бұрын қолданылған жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ҚЕХС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ҚЕХС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың кешенді моделін ұсынып, есепке алудың барлық маңызды аспектілерді қамтиды. 17 ҚЕХС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- ◆ Тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- ◆ Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

Бұл стандарт Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

«Бухгалтерлік бағалауды анықтау» — 8 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

8 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» — 1 ҚЕХС-ке (IAS) және ҚЕХС бойынша № 2 Практикалық ұсынымдарға түзетулер

1 ҚЕХС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ҚЕХС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

Бұл түзетулер Топтың есеп саясаты туралы ақпаратты ашуына әсер етті, бірақ Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіндегі кез келген баптарды бағалауға, тануға немесе ұсынуға әсер етпеді.

«Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық» — 12 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

«Пайдаға салынатын салықтар» 12 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер бастапқы тануға қатысты алып тастауды қолдану аясын тарылтады, осылайша ол бұдан былай салық салынатын және шегерілетін уақыт айырмаларының тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды, мысалы, объектілерді жалға алу немесе пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер жағдайында.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Халықаралық салық реформасы — Pillar II типтік ережелері — «Табыс салығы» 12 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

12 ҚЕХС-ке (IAS) осы түзетулер ЭЫДҰ BEPS жобасы шеңберінде екінші компоненттің (Pillar II) қағидаларын қабылдау нәтижесінде шығарылды және мыналарды көздейді:

- ◆ Заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салықтарды танудан және ашып көрсетуден міндетті түрде уақытша босатуды; және

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

- ◆ Жаңа заңнамаға жататын ұйымдардың қаржылық есептілігін пайдаланушыларға осы ұйымдарға заңнамада көзделген табыс салығы Pillar II типтік ережелеріне сәйкес, оның ішінде ол күшіне енгенге дейін қандай әсер ететінін жақсы түсінуге көмектесетін ақпаратты ашуға қойылатын талаптар.

Топтың еншілес ұйымдары келесі юрисдикцияларда білдірілген, онда Pillar II типтік ережелері заңнамалық деңгейде қабылданған (немесе негізінен қабылданған) және 2024 жылдан бастап және одан кейін күшіне енеді: Болгария Республикасы, Германия Федеративтік Республикасы, Нидерландтар Корольдігі, Румыния, Швейцария Конфедерациясы, Ұлыбритания және Солтүстік Ирландия Біріккен Корольдігі.

Топ заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін танудан және ашып көрсетуден уақытша босатуды қолданды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қазіргі уақытта сәйкестендірілмеген және ақылға қонымды бағалауға жатпайтын Pillar II типтік ережелері бойынша табыс салығы бойынша әлеуетті тәуекелді бағалау процесінде. Топ бағалау жұмысын жалғастыруда және бағалауды 2024 жылы аяқтауды жоспарлап отыр.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша стандарттарға жаңа түзетулер жарияланды:

- ◆ «Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп» 7 ҚЕХС-ке (IAS) және «Қаржы құралдары: Ақпаратты ашып көрсету: Өнім берушілерді қаржыландыру тетіктері» 7 ҚЕХС-ке (IFRS) түзетулер
- ◆ (2023 жылғы 25 мамырда шығарылған);
- ◆ 1 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер «Қаржылық есептілікті ұсыну»: міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу (2020 жылғы 23 қаңтарда шығарылған), міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеудің күшіне ену күнін кейінге қалдыру (2020 жылғы 15 шілдеде шығарылған), ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер (2022 жылғы 31 қазанда шығарылған);
- ◆ «Сату және кері жалдау кезіндегі жалдау міндеттемелері» 16 ҚЕХС-ке (IFRS) түзетулер (2022 жылғы 22 қыркүйекте шығарылды);
- ◆ «Валюта бағамдары өзгеруінің салдары: айырбастау мүмкіндігінің болмауы» 21 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер (2023 жылғы 15 тамызда шығарылған).

Бұл түзетулер мен түсіндірмелер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне едәуір әсерін тигізбейді деп күтілуде.

Шоғырландыру қағидаттары

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Қордың және ол бақылайтын еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігін қамтиды (35-ескертпе).

Еншілес ұйымдар

Еншілес ұйымдар — бұл Топ бақылайтын кәсіпорындар. Бақылау, егер Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа құқығы бола немесе оның өзгеруіне байланысты тәуекелге ұшыраса және инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктері салдарынан осы қайтарымға ықпал ете алған жағдайда жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ тек келесі талаптар орындалса ғана, инвестициялар нысанын бақылайды:

- ◆ Топтың инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар нысанының тиісті қызметін ағымдағы басқару мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар);
- ◆ Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа құқығы болған немесе оның өзгеруіне байланысты тәуекелге ұшыраған;
- ◆ Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа ықпал ету мақсатында инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болған жағдайда Топ инвестициялар объектісін ғана бақылайды.

Топтың инвестициялар объектілеріне қатысты дауыстың көпшілігіне қарағанда аз дауыс беру құқығы немесе ұқсас құқықтар болған кезде, Топ осы инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен мән-жайларды ескереді:

- ◆ Инвестициялар объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісім;
- ◆ Басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- ◆ Дауыс беру құқығы және Топқа тиесілі әлеуетті дауыс беру құқықтары.

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш құрамдасы бірінің немесе бірнешеуінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес ұйымға бақылауды алған кезде еншілес ұйымның шоғырлануы басталады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылғанда тоқталады.

Сатып алу немесе шығару бір жылдың ішінде болған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері және шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі және Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар арасындағы мәміледе сатып алуды қоспағанда, еншілес ұйымдар оларды сатып алған сәттен бастап, Топтың оларды бақылауды алған күні болып табылады, осындай бақылау аяқталған күнге дейін шоғырландырылады. Еншілес ұйымдарды сатып алған кезде сатып алу құны олардың сатып алу күніне әділ құны негізінде активтер мен міндеттемелерге бөлінеді. Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі келісілген есеп саясаты пайдаланыла отырып, Қордың қаржылық есептілігі дайындалатын есепті кезеңге дайындалады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Шоғырландыру қағидаттары (жалғасы)

Еншілес ұйымдар (жалғасы)

Мәмілелер бойынша барлық топшілік сальдо мен топшілік мәмілелер бойынша туындайтын іске асырылмаған пайданы қоса алған-дағы мәмілелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктен толығымен шығарылған болатын. Іске асырылмаған шығындар, олар құнсыздану туралы куәлік болмағандай дәрежеде ғана алып тасталатынын қоспағанда, іске асырылмаған пайда сияқты алып тасталады.

Бақыламайтын қатысу үлесі Топқа тиесілі емес еншілес ұйымдар капиталының бір бөлігін білдіреді және Акционерге жататын капиталдан бөлек, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі капиталдың құрамында жеке көрсетіледі. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырған жағдайда да бақыламайтын қатысу үлесіне жатады.

Бақылаудан айырылмастан еншілес ұйымға қатысу үлесінің өзгеруі капиталмен болған операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес ұйымның үстінен бақылаудан айырылып қалса, ол:

- ◆ Еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін тануды тоқтатады (оның ішінде өзіне жататын гудвилді);
- ◆ Бақыламайтын қатысу үлесінің баланстық құнын тануды тоқтатады;
- ◆ Капиталда көрсетілген жинақталған бағамдық айырмаларды мойындау тоқтатады;
- ◆ Алынған сыйақының әділ құнын мойындайды;
- ◆ Қалған инвестицияның әділ құнын мойындайды;
- ◆ Операцияның нәтижесінде пайда болған артықшылықты немесе тапшылықты пайда немесе зиян ретінде мойындайды;
- ◆ Бұрын өзге де жиынтық кірістің құрамында мойындалған құрамдауыштардағы негізгі компанияның үлесін, егер Топтың тиісті активтерді немесе міндеттемелерді тікелей шығаруды жүзеге асырғаны сияқты, пайданың немесе шығындың немесе бөлінбеген пайданың құрамына қайта жіктейді.

Кәсіпорындарды біріктіру

Кәсіпорындарды (бизнесті) біріктіру сатып алу әдісі пайдаланыла отырып ескеріледі. Сатып алу құны сатып алу күніндегі әділ құн бойынша бағаланған берілген сыйақы сомасы және сатып алынатын компаниядағы бақыламайтын қатысу үлесі ретінде бағаланады. Бизнесісті біріктіру жөніндегі әрбір мәміле үшін сатып алатын тарап сатып алынатын компаниядағы бақыламайтын қатысу үлесі әділ құн бойынша, не сатып алынатын компанияның сәйкестендірілетін таза активтеріндегі теңбе-тең үлес бойынша бағалайды. Сатып алуға байланысты болған шығындар жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамына енгізіледі.

Егер Топ бизнесті сатып алса, ол сатып алынған қаржы активтері мен қабылданған міндеттемелерді тиісті түрде шарттың талаптарына, экономикалық жағдайға және сатып алу күніндегі тиісті жағдайларға байланысты жіктейді. Бұған компания сатып алатын негізгі шарттарға қосылған туынды құралдарды бөлу қажеттілігі мәніне талдау жасау жатады.

Бизнес сатылап біріктірілген жағдайда Топқа ертеректе тиесілі болған сатып алынатын компанияның қатысу үлесі пайда немесе зиян арқылы бақылауды сатып алу күніне әділ құны бойынша қайта бағаланады.

Сатып алатын тарап беруге тиіс шартты сыйақы сатып алу күніндегі әділ құн бойынша танылуға тиіс. Қаржы құралы болып табылатын және 9 ҚЕХС-тің қолданылу аясына түсетін актив немесе міндеттеме ретінде жіктелетін шартты өтемақы әділ құны бойынша бағаланады, ал әділ құнның өзгеруі 9 ҚЕХС-ке сәйкес пайда немесе зиян құрамында танылады. Егер шартты сыйақы 9 ҚЕХС-тің қолданылу аясына түспесе, ол пайда немесе зиян құрамында әділ құны бойынша бағаланады. Егер шартты өтеу меншікті капитал ретінде жіктелетін болса, ол кейіннен қайта бағаланады және оны өтеу меншікті капитал құрамында көрсетіледі.

Гудвил бастапқыда берілген сыйақы және танылған бақыланбайтын қатысу үлесі сомасының және сатып алушыға бұрын тиесілі болған қатысу үлестерінің Топ сатып алған таза сәйкестендірілетін активтердің және ол қабылдаған міндеттемелердің сомасынан асып түсуі ретінде айқындалатын бастапқы құны бойынша бағаланады. Егер сатып алынған таза активтердің әділ құны берілген өтемақы сомасынан асатын болса, Топ барлық сатып алынған активтердің және барлық қабылданған міндеттемелердің анықталу дұрыстығын, сондай-ақ сатып алу күніне танылуы тиіс болған сомаларды бағалау кезінде пайдаланылған процедураларды қайталап талдайды. Егер қайталап жасалған талдаудан кейін берілген өтемақы сатып алынған таза активтердің әділ құнынан кем болып қалса, табыс пайда немесе зиян құрамында танылады.

Кейіннен гудвил құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріліп, бастапқы құн бойынша бағаланады. Бизнесісті біріктіру кезінде сатып алынған гудвилді құнсыздану тұрғысынан тексеру мақсаттары үшін, гудвил компаниялар Тобы сатып алған күннен бастап Топтың сатып алынатын компанияның басқа активтері немесе міндеттемелері көрсетілген бөлімшелерге жататын-жатпайтындығына қарамастан, бизнестің бірігуінен пайда алады деп болжанатын ақша ағындарын біріктіретін әрбір бөлімшесіне бөлінеді.

Егер гудвил ақша ағындарын генерациялайтын бөлімшенің бір бөлігін құраса, және осы бөлімшенің бір бөлігі шығып қалса, тоқтатылған қызметке жататын гудвил оның шығарылуынан келетін пайданы немесе зиянды анықтау кезінде осы қызметтің баланстық (ағымдағы) құнына қосылады. Осындай жағдайларда шығып қалған гудвил тоқтатылған қызметтің құны мен ақша ағындарын қалыптастыратын бөлімшенің қалған бөлігі құнының қатынасы негізінде бағаланады.

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу

Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес ұйымдарды (Мемлекет бақылайтын кәсіпорындар) сатып алуды есепке алу үлестерді біріктіру әдісі бойынша жүргізіледі.

Берілген еншілес ұйымның жалпы бақылаудағы активтері мен міндеттемелері берілген күнгі беруші компанияның (алдыңғы иесі) есептілігінде олардың баланстық құны бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетіледі. Алдыңғы иесі ұйымды бастапқы сатып алған кезде пайда болған гудвил, сондай-ақ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Алдыңғы иесінің гудвилін қоса алғанда, таза активтердің жалпы баланстық құны мен төленген қаражат сомасы арасындағы айырма осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында капиталды түзету ретінде ескерілді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандары, егер осындай еншілес ұйымды Топ оны бастапқыда алдыңғы иесі сатып алған күні сатып алған күндегідей дайындайды.

Бар еншілес ұйымдардағы қатысу үлесінің өзгеруі

Бақылауды сақтай отырып, бар еншілес ұйымдағы қатысу үлесінің бір бөлігі сатылатын немесе сатып алынатын мәмілелерде еншілес ұйымның таза активтеріндегі иеліктен шығарылатын немесе сатып алынатын үлестің баланстық құны мен осы үлесті сатып алу құнының арасындағы айырма бөлінбеген пайданың ұлғаюы немесе азаюы ретінде көрсетіледі.

Бірлесіп-бақыланатын операциялар

Бірлескен операция — бұл қызметке бірлескен бақылауға ие болатын тараптың қызметпен байланысты міндеттемелер бойынша активтер мен жауапкершілікке құқықтарының болуын болжайтын бірлескен кәсіпкерлік типі. Топ бірлескен операциялардағы өзінің мүдделеріне қатысты мыналарды: Бірлескен активтердегі өз үлесін қоса алғанда, активтерді; Бірлескен міндеттемелердегі өз үлесін қоса алғанда, міндеттемелерді; Бірлескен операциялардың нәтижесінде өндірілген өнімдегі үлесті сатудан түскен түсімді; Бірлескен операциялардан болған өнімді сатудан түскен түсімнің үлесін; бірлесіп шеккен шығыстардағы үлесті қоса алғанда, Шығыстарды мойындайды.

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп бірлескен кәсіпорын/қауымдасқан компания қызметінің қаржылық нәтижелерінің үлесін көрсетеді. Егер бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның капиталында тікелей мойындалған өзгерістер болса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін мойындайды және оны капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолдануға болатын болса, бұл фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорынмен/қауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындаған, іске асырылмаған пайдасы мен зияны бірлескен кәсіпорында/қауымдасқан компанияда Топтың үлесі бар дәрежеде шығарылады.

Бірлескен кәсіпорындағы/қауымдасқан компаниядағы пайдадағы үлесі тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте берілген. Ол бірлескен кәсіпорынның / қауымдасқан компанияның акционерлеріне келетін пайданы білдіреді, және сондықтан бірлескен кәсіпорындардың / қауымдасқан компаниялардың еншілес ұйымдарындағы салық салу мен бақыламайтын қатысу үлесін есептегеннен кейін пайда ретінде айқындалады.

Бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның қаржылық есептілігі негізгі компанияның қаржылық есептілігі кезеңіндегі есепті кезеңге жасалады. Қажет болған жағдайда, есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ өзінің бірлескен кәсіпорындарға/қауымдасқан компанияларға инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша шығынын мойындау қажеттігін айқындайды. Әрбір есепті күнге Топ бірлескен кәсіпорындарға/қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздануының объективті куәсі болуын анықтайды. Осындай куәлар болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және бұл соманы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте құнсызданудан болған шығынды мойындайды.

Бірлескен кәсіпорынды бірлескен бақылаудан/қауымдасқан компанияға елеулі ықпалынан айырылған жағдайда, Топ қалған инвестицияларды әділ құн бойынша бағалайды және мойындайды. Бірлескен бақылаудан елеулі ықпалынан айырылған сәттегі бірлескен кәсіпорынға/қауымдасқан компанияға инвестицияның баланстық құны және қалған инвестициялардың әділ құны мен шығудан түскен түсімдердің арасындағы айырма пайдада немесе зиянда танылады.

Сатуға арналған деп жіктелген активтер

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен шығу топтары сатуға арналған шығындар шегеріліп тасталғанда, екі мәнді — баланстық құны мен әділ құнының азы бойынша бағаланады. Активтер мен шығу топтары, егер олардың баланстық құны жалғасқан пайдалану нәтижесінде емес, сату бойынша сату бойынша мәміле арқылы өтелуге жатса, сату үшін арналған болып жіктеледі. Бұл шарт егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы жағдайында жедел сатылуы мүмкін болса, сақталған болып саналады. Басшылықтың, оған қатысты жіктелген күннен бастап 1 (бір) жыл ішінде аяқталған сату мәмілесі ретінде мойындау өлшемшарттарына сәйкестігі күтілуге тиіс, сауда-саттық жасауға бекем ниеті болуы тиіс.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын (лицензияларды) иемденгенге дейін болған шығындар

Лицензияларды алғанға дейін болған шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қазақстан Республикасының Үкіметімен тиісті келісімге қол қойылғаннан кейін болған шығындар капиталдандырылады.

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары

Жер қойнауын пайдалану (барлау және өндіру) құқығын сатып алу жөніндегі шығындар қол қою бонустарын, тарихи шығындарды, экологиялық және әлеуметтік бағдарламаларға жұмсалатын міндетті шығыстарды қамтиды және материалдық емес активтердің құрамында кен орны бойынша барлау және бағалау сатысында жер қойнауын пайдалану құқығы ретінде капиталдандырылады.

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын сатып алу шығындарын есепке алу кен орындары бөлінісінде жүргізіледі. Әрбір кен орны жыл сайын құнсыздану тұрғысынан қаралады. Егер объекті бойынша болашақта жұмыстар жоспарланбаған жағдайда, жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындарының қалған сальдосы есептен шығарылады. Кен орындарында коммерциялық өндіру басталғаннан бастап жер қойнауын пайдалану құқығы (қалған шығындар) негізгі құралдар құрамына көшіріледі және дәлелденген қорлардың жалпы сомасына сүйене отырып, іс жүзіндегі өндіру бойынша өндірістік әдіс бойынша амортизацияланады.

Барлау және бағалау шығындары (аяқталмаған құрылыс)

Барлау және бағалау шығындары геологиялық және геофизикалық шығыстарды; барлау ұңғымаларына тікелей жататын шығындарды; ашу жұмыстарын; әкімшілік нақты кен орнына жатқызуға болатын барлау және бағалау бойынша өзге де шығыстарды қамтиды. Мұндай шығындар жалақыны, материалдар мен жанармайды, бұрғылау станоктарының құны мен мердігерлерге төлемдерді қамтиды. Геологиялық және геофизикалық шығыстарды қоспағанда, барлау және бағалау бойынша шығындар барлау және бағалау бойынша материалдық емес әрі материалдық активтердің құрамында капиталдандырылады және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бөлінісінде ескеріледі және амортизацияланбайды. Егер минералдық ресурстар немесе көмірсутегілер табылмаса, бұл құнсызданудың дәлелі болуы мүмкін. Барлық капиталдандырылған шығындар табылған затты коммерциялық өндіру немесе одан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілі туралы ниетті растау үшін, кемінде жылына бір рет техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге жатады. Керісінше жағдайда шығындар шығысқа есептен шығарылады. Минералдық ресурстардың қорлары дәлелденгенде және өндіруді жалғастыруға шешім қабылданғанда, тиісті шығындар мұнай-газ немесе тау-кен активтерінің кіші сыныптарына көшіріледі.

Барлау және өндіру шығындары (мұнай-газ және тау-кен активтері)

Барлауға және өндіруге жұмсалатын шығындар бұрын капиталдандырылған (және игерудің басында қайта жіктелген) жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындарын және барлау және бағалау шығындарын; бұрғылау нәтижелеріне қарамастан пайдалану ұңғымаларын бұрғылауға; полигондар салуға; кен орындарындағы көміртегілер мен минералдық ресурстарды өндіру, жинау және дайындау үшін қажетті жерүсті технологиялық құрылыстар салуға арналған шығыстарды; кен орындарында коммерциялық өндіруді ұйымдастыру барысында жұмсалған өзге де шығындарды; ұңғымаларды консервациялауға және учаскелерді қалпына келтіруге арналған капиталдандырылған дисконтталған шығындарды қамтиды. Әзірлеуге және өндіруге жұмсалған шығындар негізгі құралдардың (мұнай-газ және тау-кен активтері) құрамында капиталдандырылады, есеп кен орындары бөлінісінде жүргізіледі.

Мұнай-газ және тау-кен активтері кен орындарында коммерциялық өндіру басталғаннан бастап іс жүзіндегі өндіру бойынша тозуды есептеудің өндірістік әдісі пайдаланыла отырып амортизацияланады. Мұнай-газ және тау-кен активтерінің кен орындарының пайдалы қызмет мерзімінен айтарлықтай ерекшеленетін пайдалы қызмет мерзімі бар кейбір объектілері (жерүсті технологиялық құрылыстар мен жабдықтар) тұзу сызықты әдіс пайдаланыла отырып, пайдалы қызмет мерзімі ішінде амортизацияланады. Кен орындарын пайдаланудан шығаруға жұмсалған дисконтталған шығындарды қамтитын жер қойнауын пайдалану құқығын алуға жұмсалатын шығындар, дәлелденген қорлардың жалпы сомасы бойынша амортизацияланады. Кен орындарын игеруге жұмсалған қалған шығындар дәлелденген әзірленген қорларға есептеле отырып, амортизацияланады.

Негізгі құралдар (мұнай-газ және тау-кен активтерінен басқа)

Бастапқы мойындау кезінде негізгі құралдар бастапқы құн бойынша бағаланады. Кейін негізгі құралдар жинақталған тозуды, түгесілуді және құнсыздануды шегергенде ескеріледі. Шаруашылық тәсілмен құрылған активтердің құны материалдардың құнын, тікелей еңбек шығындарын және өндірістік жүктеме шығыстарының тиісті үлесін қамтиды.

Мұнай-газ активтерінен басқа негізгі құралдар негізінен мынадай негізгі құралдардың кластарын қамтиды, олар мына пайдалы қызмет мерзімі ішінде тұзу сызық әдісімен амортизацияланады:

	Жылдар
Ұлттық электр желісінің активтері	8-100 жыл
МӨЗ активтері	4-100 жыл
Құбырлар	2-30 жыл
Ғимараттар мен құрылысжайлар	2-100 жыл
Темір жолдар мен инфрақұрылым	10-80 жыл
Машиналар, жабдық және көлік құралдары	2-50 жыл
Басқасы	2-20 жыл

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Негізгі құралдардың объектілері ірі ауқымды техникалық тексеру нысаны болып табылғанда, тиісті шығындар 16 БЕХС-да белгіленген мойындау өлшемшарттары сақталған жағдайда құрамдас бөлігін ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады.

Негізгі құралдар объектісін мойындау ол істен шыққаннан кейін немесе оны пайдаланудан не шығуынан болашақ экономикалық пайда алу күтілмейтін болса, тоқтатылады. Активті мойындау тоқтатылған кезде пайда болған кез келген пайда немесе зиян (шығу мен активтің қалдық құнынан түскен таза түсімдер арасындағы айырма ретінде есептелген) активті мойындау тоқтатылған есепті кезеңдегі пайда мен зиянға қосылады.

Активтің қалдық құны, қажеттілік болғанда пайдалы қызмет мерзімі және амортизациялау әдістері әрбір қаржы жылының аяғында қайта қаралады және түзетіледі.

Материалдық емес активтер

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы мойындау кезінде сатып алу құны бойынша ескеріледі. Ұйымдарды біріктіру бойынша операциялар шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің құны сатып алу күніндегі әділ құнды білдіреді. Материалдық емес активтер бастапқы мойындалғаннан кейін кез келген жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болатын кез келген жинақталған шығын шегеріле отырып, сатып алу құны бойынша ескеріледі. Әзірлеуге жұмсалған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, өз күштерімен құрылған материалдық емес активтер капиталдандырылмайды және тиісті шығыстар, шығыстар туындаған кезеңдегі пайда мен зиянда мойындалады.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет мерзімі шектеулі немесе шектеусіз ретінде айқындалады. Пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер қызметтің осы мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес актив құнсыздануы мүмкін көрсеткіш болған кезде құнсыздану тұрғысынан бағаланады. Амортизациялау кезеңі және пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер үшін амортизация әдісі кем дегенде әрбір есепті жылдың аяғында қайта қаралады. Пайдалы қызметтің күтілетін мерзіміне немесе материалдық емес активтен түсетін болашақ экономикалық пайданың күтілетін көлеміне өзгерістер амортизация кезеңіне өзгерістер немесе мән-жайлар бойынша амортизация әдісі арқылы ескеріледі және бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер ретінде қаралады.

Қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтерді амортизациялау бойынша шығыстар материалдық емес активтің мақсатына сәйкес шығыстар құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер негізінен мынадай пайдалы қызмет мерзімі ішінде тұзу сызық әдісімен амортизацияланатын активтердің мынадай сыныптарын қамтиды:

	Жылдар
Лицензиялар	3-20 жыл
Бағдарламалық жасақтама	1-14 жыл
Басқасы	2-15 жыл

Қызмет мерзімі шектеусіз материалдық емес активтер амортизацияланбайды, бірақ жыл сайын немесе құнсыздану көрсеткіштері болған кезде құнсыздану тұрғысынан тексеріледі және қажет болған кезде өтелетін шамаға дейін есептен шығарылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашқыда, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады.

Топ есептеу әдісін бастапқы құн бойынша қолданатындықтан, бастапқы мойындалғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік «Негізгі құралдар» 16 ҚЕХС-ке сәйкес қабылданған әдіс бойынша, яғни жинақталған құнсыздану және жинақталған амортизация ескеріле отырып, ескеріледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік 2 жылдан 100 жылға дейінгі пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің танылуы ол шыққан кезде (қаржылық жағдай туралы есепте элиминация кезінде) не болмаса егер ол пайдаланудан шығарылса және оның шығуынан келешекте экономикалық пайда күтілмесе, тоқтатылады. Шығудан туындайтын таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма оны мойындау тоқтатылған кезең ішіндегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы

Топ барлау және бағалау бойынша активтерді құнсыздану мәніне тексереді, әрі мұндай активтер әзірлеу бойынша материалдық және материалдық емес активтердің құрамына немесе активтердің құнсыздануына нұсқайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы (жалғасы)

Бір немесе одан да көп төмендегі фактілердің және жағдайлардың болуы Топ барлау әрі бағалау жөніндегі өз активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екендігіне нұсқайды (тізбесі толық болып табылмайды):

- ◆ Соның ішінде Топ компаниясы белгілі бір учаскені барлауға құқылы болған кезең өтіп кеткенде немесе таяу арада өтеді және оның ұзар-тылуы күтілмейді;
- ◆ Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды одан әрі барлауға және бағалауға едәуір шығыстар бюджетке қосылмаған және жоспарлан-байды;
- ◆ Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды барлау және бағалау минералды ресурстардың коммерциялық тиімді көлемдерін анықтауға әкеліп соқтырмады және Топ белгілі бір учаскеде мұндай қызметті тоқтату шешімін қабылдады;
- ◆ Топтың белгілі бір учаскені әзірлеу ықтималдылығына қарамастан барлау және бағалау жөніндегі активтің ағымдағы құны нәтижелі әзірле-удің немесе өткізудің нәтижесінде толық шамада өтелмейді деген жеткілікті деректері бар.

Қаржы активтері

Бастапқы тану және бағалау

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖКӘҚ) арқылы әділ құны бой-ынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны (ПЗӘҚ) бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі келісімшартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қол-данатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасы-на ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек

15 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе БЖКӘҚ бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері үш санатқа жіктеледі:

- ◆ Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- ◆ Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері;
- ◆ Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ сауда және басқа да дебиторлық берешекті, үшінші және байланысты тараптарға берілген қарыздар, үшінші және байланысты тараптардың борыштық бағалы қағаздары мен банк салымдарын жатқызады. Сондай-ақ, Топ амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің өтеу мерзімі 3 айға дейінгі ноттарын қосады, себебі бұл инвестициялар Қордың ақша қаражатын басқару бөлігі емес, инвестициялық қызметінің бір бөлігі болып табылады.

БЖКАӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтеріне негізінен үшінші және байланысты тараптардың борыштық бағалы қағаздары жатады.

ПЗАӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтеріне негізінен берілген қарыздар, үшінші және байланысты тараптардың борыштық және үлестік бағалы қағаздары жатады.

4.	5.	6.	☎
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Тануды тоқтату

Қаржы активі (қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады) мойындалуын тоқтатады, егер:

- ◆ Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- ◆ Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекел-дер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекел-дер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ актив-тен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын тоқтатады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық қаржы активтеріне қатысты күтілетін кредиттік зияндар (ККЗ) бағалау резервін мойындайды.

ККЗ шартқа сәйкес Топқа тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бұл актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемеге шамамен тең болатын мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есеп-теледі.

Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын кредит сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

ККЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық ККЗ) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін кредиттік зияндарға қатысты зиянды бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін кредиттік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолт-тың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін ККЗ) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін кредиттік зияндарға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты Топ ККЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ кредиттік тәуекелдің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік зияндарға тең сомада залал-дың бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген кредиттік зияндардың пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Егер шартта көзделген төлемдердің мерзімі 90 күнге өтіп кетсе, Топ қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Дегенмен, белгілі бір жағдайларда Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ ұстап қалатын кредит сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Топтың шартта көздел-ген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады. Егер Топтың шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттері болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

Хеджирлеуді есепке алу

Топ валюталық тәуекелдер бойынша хеджирлеудің жекелеген құралдарын ақша ағындарын хеджирлеу немесе таза инвестицияларды шетел-дік бөлімшеге хеджирлеу ретінде айқындайды.

Топ тәуекелдерді басқару және хеджирлеу стратегиясына сәйкес хеджирлеу құралдары мен хеджирленетін баптардың арасындағы қатына-старды олар белгіленген сәттен бастап құжаттамалы түрде ресімдейді.

Бұдан басқа, хеджирлеу қатынастары белгіленген сәтте және одан әрі Топ әділ құнның немесе хеджирленетін тәуекелге жататын хеджирле-нетін баппен байланысты ақша ағындарының өзгерістерін өтеу тұрғысынан хеджирлеу құралының тиімділігін тұрақты түрде құжаттайды.

Бұрын жиынтық кірісте мойындалған сомалар хеджирленетін позиция пайда мен зиянға әсер ететін кезеңдердегі пайдаға және зиянға, хед-жирленетін позицияны есептен шығару көрсетілетін бапқа қайта жіктеледі.

Хеджирлеуді есепке алу:

1. Топ хеджирлеу қатынастарын тоқтатқан;
2. Хеджирлеу құралын қолдану, сату, бұзу немесе оны орындау мерзімі өткен; немесе
3. Қаржы құралы хеджирлеу құралы ретінде есепке алу талаптарын қанағаттандыруды тоқтатқан күні тоқтатылады.

Басқа да жиынтық кірістің құрамында және капиталда көрсетілген пайда немесе зиян болжанатын мәміле мойындалғаннан кейін пайда мен зиянда көрсетіледі. Егер болжанатын мәмілені жасау енді күтілмесе, капиталда жинақталған пайда немесе зиян дереу пайда мен зиянға жатқызылады. Тиімді емес бөлікке жататын пайда немесе зиян да дереу пайда мен зиянға жатқызылады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Хеджирлеуді есепке алу (жалғасы)

Таза инвестицияларды шетелдік бөлімшеге хеджирлеу

Валюталық тәуекелдерді хеджирлеу құралдары бойынша есеп айырысулардың нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмадан туындайтын кірістер мен шығындар есепті күнгі бағам бойынша шетелдік валютада көрсетілген активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу кезінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте есептілік валютасын қайта есептеу жөніндегі резервтің құрамында мойындалады.

Ақша ағындарын хеджирлеу

Қаржы құралдарын қайта есептеу кезінде туындайтын және ақша ағындарын хеджирлеу құралдары болып табылатын бағамдық айырмадан болған пайда мен зиян жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте хеджирлеу резервінің құрамында мойындалады.

Қорлар

Қорлар өзіндік құнының ең аз мәні немесе таза өткізу құны бойынша бағаланған. Өзіндік құн қорларды жеткізуге және ағымдағы жағдайға келтіруге байланысты шығындарды қамтиды. Таза өткізу құны аяқтауға жұмсалған шығындарды және өткізуге жұмсалған есеп айырысу шығындарын шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында қорларды өткізу бағасын бағалауды білдіреді. Шығындарды есептеп шығарудың ұқсас формуласы сипаттамасы мен мақсаты ұқсас барлық қорлар үшін пайдаланылады. Операциялық мұнай-газ және энергетикалық сегменттердің қорлары ФИФО әдісі негізінде бағаланады. Барлық қалған қорлар орташа өлшенген құн негізінде бағаланады.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, мерзімді депозиттерді, алдын ала келісілген ақша қаражаты сомасына еркін айырбасталатын және олардың құнының өзгеруіне байланысты елеусіз тәуекел деңгейіне ұшырайтын өтеу мерзімі 3 (үш) айдан аспайтын қысқа мерзімді және өтімділігі жоғары инвестицияларды қамтиды.

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде пайда немесе зиян, кредиттер, қарыздар мен берешек немесе туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда кредиттер мен қарыздар болған жағдайда тікелей солармен байланысты мәміле бойынша шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша мойындалады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, кредиттер мен қарыз алулар, сондай-ақ туынды қаржы құралдары кіреді.

Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау оларды былай жіктеуге байланысты:

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Сауда кредиторлық берешек бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Кредиттер мен қарыздар

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық кредиттер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы қаржылық шығындар құрамына енгізіледі.

Қаржылық кепілдік шарттары

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Топ шығарған қаржы кепілдігі шарттары осы шарт иесі белгілі бір борышкердің борыш құралдары шарттарына сәйкес уақтылы төлеуді жүзеге асыруға қабілетсіздігінің салдарынан шеккен залалдарды өтеу үшін төлем жасауды талап етуші шарттарды білдіреді. Қаржылық кепілдік шарттары ең алдымен кепілдік шығарылымымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құн бойынша міндеттеме ретінде танылады.

Кейіннен міндеттеме келесі өлшемдердің ең үлкені бойынша бағаланады: қажет болған жағдайда «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес кірістің жинақталған сомасын/амортизациясын шегере отырып, бастапқыда танылған соманың және залал бойынша бағалау резерві сомасының құны.

Жалдау

Келісім жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау жалдау қатынастарының басталу күніне келісім мазмұнын талдауға негізделеді. Келісім жалдау болып табылады немесе жалдау белгілерін қамтиды, егер келісімнің орындалуы нақты активті (немесе активтерді) пайдаланудан тәуелді болса және мұндай келісімнің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтсе, тіпті егер бұл актив (немесе бұл активтер) келісімде анық көрсетілмесе.

Топ жалға алушы ретінде

Солар бойынша Топқа өтемақыға айырбас ретінде белгілі бір кезең ішінде сәйкестендірілген активті (оны «Жалдау» 16 ҚЕХС (IFRS) айқын-дағандай) пайдалануды бақылау құқығы берілетін шарттарға (немесе шарттардың жеке құрауыштарына) қатысты Топ активті пайдалану құқығы нысанында және тиісті міндеттемені жалдаудың басталу күніне мойындайды. Шарттардың жалдауға қатысы жоқ құрауыштары өзге орынды стандарттарға сәйкес ескеріледі.

«Жалдау» 16 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес Топ көрсетілген стандартты жалдау шарттарына қолданбайды, солар бойынша жалдаудың басталу күніне көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайды және құбылмалы жалдау мөлшерлемесі бар жалдау шарттарына, сондай-ақ құны төмен активтерді жалдау шарттарына қатысты сатып алу опционын қамтымайды. Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдауды Топ жалдау мерзімінің ішінде желілік әдіспен шығыс ретінде мойындайды.

Жалдаудың басталу күніне Топ жалдау бойынша міндеттемені осы күнге әлі жүзеге асырылмаған жалдау төлемдерінің келтірілген (ағымдағы) құны бойынша бағалайды. Дисконттау, егер оларды оңай айқындауға мүмкіндік болса, жалдау шарттарында белгіленген мөлшерлемелерді қоспағанда, Топтың қосымша қарыз қаражатын тартудың пайыздық мөлшерлемесін пайдалана отырып жүзеге асырылады.

Топ жалдау бойынша міндеттемені мына жағдайларда қайта бағалайды (және пайдалану құқығы нысанындағы тиісті активті тиісінше түзетеді):

- ◆ Жалдау мерзімі өзгерді немесе сатып алу опционының орындалуын бағалауда өзгеріске әкеп соқтырған айтарлықтай оқиға немесе жағдайларда өзгеріс болды, және жалдау бойынша міндеттеме қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы қайта бағаланады;
- ◆ Жалдау төлемдері индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруіне немесе кепілдік берілген тарату құны бойынша күтілетін төлемнің өзгеруіне байланысты өзгереді және мұндай жағдайларда жалдау бойынша міндеттеме өзгермеген дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы қайта бағаланады (егер тек жалдау төлемдерінің өзгеруі құбылмалы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру салдары болып табылса, мұндай жағдайда қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесі қолданылады);
- ◆ Жалдау шарты түрлендірілген және жалдау шартының өзгеруі бөлек жалдау шарты ретінде ескерілмейді және мұндай жағдайда жалдау бойынша міндеттеме түрлендірудің күшіне ену күніне қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы түрлендірілген жалдау шартының жалдау мерзімінің негізінде қайта бағаланады.

Жалдаудың басталу күніне Топ пайдалану құқығы нысанындағы активті бастапқы құны бойынша бағалайды, оған жалдау бойынша міндеттемені бастапқы бағалаудың көлемі, жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша ынталандыратын төлемдерді шегере отырып мұндай күнге дейін жалдау төлемдері, жалға алушы шеккен кез келген бастапқы тікелей шығындар жатады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтерді кейіннен есепке алуға қатысты меншіктегі активтерге қатысты, оның ішінде тозу мен амортизацияны есептеуге қатысты қолданылатын есеп саясаты, сондай-ақ құнсыздану мәніне тексерулер қолданылады.

Пайдалану құқығы нысанындағы танылған актив келесі кезеңдердің барынша қысқасы бойына желілік әдіспен амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі немесе жалдау мерзімі.

Топ жалдау бойынша міндеттемелерді қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бөлек баппен

(23-ескертпе) көрсетіледі, ал дәл сол баптардағы пайдалану құқығы нысанындағы активтер, егер олар меншікте болса, яғни негізгі құралдардың құрамында болса, тиісті базалық активтер ретінде көрсетіледі (8-ескертпе).

16 ҚЕХС (IFRS) талаптарына сәйкес жалдау төлемдері жалдау міндеттемесінің пайыздық бөлігі мен оның негізгі бөлігін өтеу бойынша ақшалай төлемдерге бөлінеді. Топ қаржылық қызметтен болған ақша ағындарындағы негізгі борыштың өтелуін жіктеді және Топтың есеп саясатына сәйкес, төленген пайыздар операциялық қызметтен болған ақша қаражаты ағындарының бір бөлігі ретінде жіктеледі. Қысқа мерзімді жалдау бойынша төлемдер, құны төмен активтерді жалдау төлемдері мен жалдау міндеттемесін бағалауға қосылмаған ауыспалы жалдау төлемдері операциялық қызметтің бір бөлігі ретінде көрсетілген.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Жалдау (жалғасы)

Топ жалға беруші ретінде

Топ жалдау шарттарын негізгі құралдардың кейбір объектілеріне қатысты жалға беруші ретінде жасайды.

Соның шеңберінде Топ жалға беруші болып табылатын жалдау қаржылық немесе операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Жалдау талаптарына сай жалға алушыға меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтеді, жалдау шарты қаржылық жалдау шарты ретінде жіктеледі. Жалдаудың барлық басқа түрлері операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық қызметтен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде желілік негізде танылады.

Резервтер

Активтің шығуы бойынша міндеттеме (пайдаланудан шығару)

Пайдаланудан шығаруға арналған резервтер Топтың объектіні немесе негізгі құралды бөлшектеу мен көшіру бойынша және объекті тұрған учаскені қалпына келтіру бойынша міндеттемесі болған кезде, сондай-ақ мұндай резервті пайымды бағалауды жүзеге асыру мүмкін болған кезде, дисконттау негізінде толық көлемде мойындалады.

Мойындалатын сома жергілікті шарттар мен талаптарға сәйкес анықталған бағаланған болашақ шығындардың ағымдағы құнын білдіреді. Сондай-ақ сомасы резервтің мөлшеріне балама болатын негізгі құралдардың баланстық құнының тиісінше ұлғаюы мойындалады. Соның салдарынан, бұл шығындар тиісті амортизациялау әдісі негізінде өндірістік құралдар мен тасымалдау құралдары бойынша күрделі шығындар шеңберінде амортизацияланады.

Есепті мерзімдегі немесе міндеттемелерді өтеуге қажетті экономикалық пайданың негізіндегі ресурстардың ағып кету сомасындағы өзгерістердің нәтижесі болған пайдаланудан шығару бойынша қолдағы резервті бағалаудағы өзгерістер немесе дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгеріс былайша ескеріледі:

- ◆ Резервтегі өзгерістер ағымдағы кезеңде тиісті активтің баланстық құнына қосылады немесе шегерілетіндей;
- ◆ Актив құнынан шегерілген сома оның баланстық құнынан аспауы тиіс. Егер резервтегі кему активтің баланстық құнынан асып кетсе, онда асып кету жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте дереу мойындалады; және
- ◆ Егер түзету активтің құнын ұлғайтуға әкелсе, Топ активтің жаңа баланстық құны толығымен өтелмейтінінің көрсеткіші болып табылатындығын/табылмайтындығын қарастырады. Егер бұл мұндай көрсеткіш болып табылса, Топ активтің өтелетін құнын бағалау арқылы оны құнсыздануға тестілейді және
- ◆ 36 БЕХС-ке сәйкес құнсыздану бойынша кез келген залалды ескереді.

Басқа резервтер

Резервтер Топтың өткен шақта болған оқиғалардың нәтижесінде ағымдағы (құқықтық немесе іс-тәжірибеден туындаған) міндеттемесі болса, сондай-ақ міндеттемелерді өтеу үшін экономикалық пайдаға байланысты қаражат ағыны болатын ықтималдық болғанда және осы міндеттеменің тиісті дұрыс бағасы жүргізілгенде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Егер Топ резерв өтеледі деп күтсе, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жеке актив ретінде көрсетіледі, бірақ өтеу іс жүзінде кепілді болып табылғанда ғана.

Егер ақша қаражатының уақытша құнының әсері мәнді болып табылса, резервтер ақша қаражатының уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін және онда міндеттемеге тән тәуекелдер орынды салықтарды төлегенге дейінгі мөлшерлеме бойынша ақша қаражатының күтілетін болашақ қозғалысын дисконттау арқылы есептеледі. Дисконттауды пайдалану кезінде резервтің ұлғаюы уақыттың өтуі салдарынан қаржылық шығындар ретінде танылады.

Жұмыскерлерге сыйақылар

Зейнетақы қорларына аударымдар

Топ аударымдар ретінде өзінің жұмыскерлерінің жалақысынан олардың зейнетақы қорларына аударымдар ретінде 10% ұстайды. Заңнамаға сәйкес жұмыскерлер өздерінің зейнетақы қорларына зейнетақы төлемдеріне өздері жауапты болады және Топтың жұмыскерлерге олар зейнеткерлікке шыққаннан кейін бұл төлемдер бойынша ағымдағы және болашақтағы міндеттемелері жоқ.

Әлеуметтік салық

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық есептелуіне қарай шығыстарға жатқызылады.

4.	5.	6.	☰
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспары

Кәсіптік одақтармен жасалған ұжымдық шарттарға және өзге де сыйақылар туралы ережелерге сәйкес Топтың кейбір еншілес ұйымдары өздерінің жұмыскерлеріне еңбек қызметін аяқтағанда («Төлемдердің белгіленген мөлшерімен зейнетақы жоспары») белгілі бір сыйақылар төлейді.

Топ олар басқа да жиынтық пайда мен зиянның құрамында анықталған кезеңде жұмыскерлерге сыйақы төлеу бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан туындаған актуарлық пайда мен зиянды мойындайды және «Жұмыскерлерге берілетін сыйақы» 19 БЕХС-да айқындалған бағаға сәйкес сыйақы бойынша шығыстарды және міндеттемені мойындайды.

Төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспарына сәйкес міндеттемелер мен сыйақы бойынша шығыстар болжамдалған шартты бірлік әдісінің көмегімен анықталады. Бұл әдіс әрбір жұмыс істелген жылды сыйақы алу құқығына қосымша бірлігіне өсу ретінде қарастырады және жиынтық міндеттемені көрсету үшін әрбір бірлікті жеке өлшейді. Сыйақылар беру бойынша шығыстар, белгіленген төлемдер мөлшерімен зейнетақы жоспары бойынша сыйақы формуласына сәйкес жұмыскерлердің жұмыс өтілі ішінде жиынтық сыйақыны бөлу үшін пайда мен зиянда көрсетіледі. Бұл міндеттеме валютасы мен шарттары төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспары бойынша міндеттемелер валютасымен және бағаланған шарттарымен салыстыруға болатын мемлекеттік облигациялар бойынша сыйақы мөлшерлемесіне ұқсас дисконт мөлшерлемесін қолдана отырып, болашақтағы есеп айырысу ақша қозғалысының ағымдағы құны бойынша өлшенеді. Топтың еншілес ұйымдарының төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспарлары қаржыландырылмайтын болып табылады.

Капитал

Жарғылық капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Ұйымдарды біріктіру жағдайларынан басқа, жаңа акциялар шығаруға тікелей қатысы бар сыртқы шығындар капиталға түсімдер сомасынан шегерім ретінде көрсетіледі. Шығарылған акциялардың номиналдық құнынан алынған қаражаттың әділ құнының кез келген асып түсуі бөлінбеген пайданың ұлғаюы ретінде мойындалады.

Бақыламайтын қатысу үлесі

Бақыланбайтын қатысу үлестері бастапқыда сатып алу күніне сәйкестендірілетін таза активтердің үлесіне пропорционалды етіп танылады.

Бақыланбайтын қатысу үлесі Акционерге жататын капиталдан бөлек меншікті капиталдың құрамында қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырған жағдайда да бақыламайтын қатысу үлесіне жатады.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шығаруға қаржылық есептіліктің шоғырландырылған нысандары бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, қаржылық есептіліктің шоғырландырылған нысандарында ашып көрсетіледі.

Акционерге басқа да бөлу

Бөлінбеген пайданың азаюы ретінде танылатын Акционерге басқа да бөлу болған шығындармен немесе активтердің акционер бұйрығымен бөлумен білдірілген, оған қоса негізгі құралдар объектілері, басқа кәсіпорынға қатысу үлестері, басқа да шығу топтары, ақша қаражаты және Топтың корпоративтік есеп саясатының анықтамасына сай басқа да активтер жатады.

Түсімді мойындау

Егер Топ экономикалық пайда алады деген ықтималдық болса және, егер пайданың сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім мойындалады.

Тауарларды сату

Топ уәде етілген тауарды немесе қызметті (яғни активті) сатып алушыға бере отырып, атқару бойынша міндеттемені орындаған кезде (немесе қалайша) түсім мойындалады. Сатып алушы бұл активке бақылауды алғанда (немесе ретінде) актив беріледі, бұл әдетте келісімшарттың бағасы белгіленген немесе айқындалатын болып табылуы, ал дебиторлық берешекті алу мүмкіндігі негізделген түрде қамтамасыз етілген деген талаппен меншік құқығын беру кезінде орын алады. Атап айтқанда, сатудан түскен кірістер, әдетте, оларға меншік құқығы өткен кезде танылады. Экспортқа сату үшін меншік құқығы, әдетте, Қазақстан Республикасының шекарасында өтеді. Түсім кез келген сауда жеңілдіктерінің сомаларын, көлемі үшін жеңілдіктер мен өтелетін салықтарды ескере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады.

Қосалқы қызметтерді сату қызметтің бағасы айқындалуы мүмкін және кірістердің алынуына қатысты елеулі белгісіздіктің жоқ екендігі талабымен қызметтердің көрсетілу шамасына қарай танылады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Түсімді мойындау (жалғасы)

Қызметтерді көрсету

Қызметтер көрсетуден түсетін кірістер қызметтер көрсетілген сәтте мойындалады.

Тасымалдауға жататын қызметтерге қатысты, аяқталу дәрежесі мен кіріс сомасының жеткілікті түрде дәл анықталған жағдайда есепті күнгі тасымалдаудың аяқталу дәрежесі бойынша мойындалады. Әлі көрсетілмеген көлік қызметтері үшін тапсырыс берушілерден алынған алдын ала төлем сомалары алу сәтінде тапсырыс берушілерден алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Болашақ кезеңдердің кірістері қызмет көрсетілуіне қарай ағымдағы кірістерге жатады.

Энергетика, коммуникациялар мен тасымалдау секторлары Тобының түсімі негізінен уақыт кезеңінің ішінде танылады, Топтың қалған сегменттерінің түсімі негізінен белгіленген уақыт сәтіне танылады.

Кері жалдаумен сату операциялары

Топ кері жалдаумен операцияларда активтің берілуін тек егер берілу «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап берсе ғана сату ретінде ескереді.

15 ҚЕХС-ке (IFRS) сай, егер жалға алушы-сатушы сатуды мойындайтын болса, жалға алынатын активті пайдалану құқығы жалға алушы-сатушы сақтап қалатын пайдалану құқығымен байланысты активтің алдыңғы баланстық құнының бөлігі ретінде бағаланады. Жалға алушы-сатушы жалға беруші-сатып алушыға берілген құқықтарға жататын пайданың немесе зиянның сомасын мойындайды.

Егер жалға алушы-сатушының активті беруі активті сату ретінде есепке алу үшін 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап бермесе, жалға алушы-сатушы берілген активтің мойындалуын жалғастырады және қаржылық міндеттемені «Қаржы құралдары» 9 ҚЕХС (IFRS) қолдана отырып берілуден болған түсімдердің мөлшерінде мойындайды.

Пайыздық және қаржылық кірістер мен шығыстар

Мақсатқа қол жеткізу, міндеттерді орындау және Топтың негізгі қызметін жүзеге асыру шеңберінде берілген және алынған барлық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар өткізілген өнім мен көрсетілген қызметтердің өзіндік құны мен түсімі құрамында пайыздық кірістер мен шығыстарда ашылып көрсетіледі. Топтың негізгі қызметіне жатпайтын барлық басқа пайыздық кірістер мен шығыстар қаржылық кірістер мен шығыстарда ашылады. Қаржылық кіріске ақша қаражаты мен оның баламалары, кредиттік мекемелердегі қаражат, берілген қарыздар, қаржылық кепілдіктер және басқа да қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша сыйақылар кіреді. Қаржылық шығыстарға алынған қарыздар бойынша дисконттың амортизациясы, ішкі және сыртқы нарықта тартылған қарыз қаражаттарын тартуға және оларға қызмет көрсетуге байланысты шығыстар, оның ішінде пайыздар бойынша шығыстар және өзге де ұқсас шығыстар жатады.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары мен БЖКӘҚ бойынша ескерілетін инвестициялар ретінде жіктелген пайыздық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар дисконттау кезіндегі тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша бейнеленеді, ол бойынша қаржылық құралды пайдаланудың болжалды мерзімі ішінде немесе қолданылуына қарай қысқарақ мерзім ішінде күтілетін болашақ ақша төлемдері мен түсімдері дәлдікпен қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнында келтіріледі.

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттеме

Шарт бойынша міндеттеме, егер сатып алушыдан төлем Топ тиісті тауарларды бермейінше немесе қызметтерді көрсетпейінше алынса немесе төленуге жататын болса (қайсысының бұрын орын алатындығына қарай), танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындағанда (яғни тиісті тауарларға немесе қызметтерге бақылауды сатып алушыға бергенде), түсім ретінде мойындалады.

Шартты жасау шығындары

Топ коммуникациялар сегментінде жаңадан қосылған абоненттер үшін агенттерге сатулар бойынша комиссиялық сыйақыны төлейді. Сату жөніндегі агенттерге комиссиялық сыйақы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте басқа да ұзақ мерзімді активтердің құрамында капиталдандырылды. Келісімшартты алу шығындары қызмет тапсырыс берушіге көрсетілген кезең ішінде амортизацияланады.

Тарифтер белгілеу

Топтың бірқатар еншілес ұйымдары Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті (бұдан әрі – ТМРК) тарапынан реттеу объектілері болып табылады. ТМРК негізінде еншілес ұйымдар өз кірістерінің айтарлықтай бөлігін алатын тарифтерді және тариф мөлшерлемелерін есептеу әдістемелерін бекітуге жауапты.

Мемлекеттік субсидиялар

Қазақстан Республикасының Үкіметі Қордың жалғыз акционері болып табылатындығына байланысты Топ Үкімет қандай жағдайларда ең алдымен Акционер ретінде, ал қандай жағдайларда реттеуші ретінде әрекет ететіндігін бағалай отырып, Үкіметпен жасасқан барлық мәмілелерді талдайды. Егер нақты операция кезінде Үкіметтің акционер ретінде әрекет ететіндігі анықталса, Топтың мұндай операцияның нәтижесінде алған кез келген пайдасы немесе шеккен шығыны тікелей капиталда жарна немесе Акционердің капиталын алып қою ретінде мойындалады.

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Егер Үкіметтің ерекше операциясы Акционер ретіндегі әрекет ретінде анықталмаса, мұндай операциялар «Мемлекеттік субсидияларды есепке алу және мемлекеттік көмек туралы ақпаратты ашу» 20 БЕХС ережелеріне сәйкес ескеріледі. Мұндай жағдайларда мемлекеттік субсидиялар субсидиялардың алынатындығы және онымен байланысты барлық қажетті жағдайлардың орындалатындығына ақылға қонымды сенімділік болған кезде олардың әділ құны бойынша мойындалады.

Егер субсидия шығыс бабына қатысты болған жағдайда, ол жүйелі негізде өтеуі тиіс тиісті шығыстармен салыстыру үшін қажетті кезең ішіндегі кіріс ретінде мойындалады. Субсидия активке қатысты болған кезде оның әділ құны болашақ кезеңдердің кірісіне жатқызылады және тиісті активтің пайдалы қызмет етуінің күтілетін кезеңі ішінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тең бөліктермен жыл сайын көрсетіледі. Кіріске жататын субсидиялар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте операциялық қызметтен түсетін кірістердің құрамында жеке ұсынылған.

Табыс салығы

Бір жылғы табыс салығы ағымдағы және кейінге қалдырылған салықты қамтиды. Табыс салығы өзге жиынтық кірісте немесе капиталда көрсетілетін баптарға жататын сомаларды қоспағанда, пайда мен зиянда көрсетіледі, бұл жағдайда, ол тиісінше өзге жиынтық кірісте немесе капиталда мойындалады. Салық бойынша ағымдағы шығыстар — бұл бір жылғы салық салынатын кіріс бойынша төлеуге күтілетін салық және алдыңғы жылдарға қатысты төленетін салыққа қатысты кез келген түзетулер.

Үстеме пайдаға салынатын салық табыс салығы ретінде қаралады және табыс салығы бойынша шығыстардың бір бөлігін құрайды. Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға сәйкес Топ белгілі бір мандерден асатын пайданың ішкі нормасы кезінде қолданылатын жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа сәйкес белгілі бір шегерімдер сомасына түзетуге жататын салық салудан кейін пайда сомасынан көрсетілген мөлшерлеме бойынша үстеме пайдаға салық есептейді және төлейді.

Кейінге қалдырылған салық корпоративтік табыс салығы («КТС») үшін, сол сияқты үстеме пайда салығы үшін есептеледі. Үстеме пайдаға салынатын кейінге қалдырылған салық келісімшарт бойынша төлеуге жататын үстеме пайдаға салықтың күтілетін мөлшерлемесі бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға жатқызылған активтер үшін уақытша айырмалар бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық қаржылық жағдай туралы есепте активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салу мақсаты үшін пайдаланылған сома арасындағы уақыт айырмалары бойынша баланстық әдіспен ескеріледі. Мыналардың нәтижесінде туындаған:

- ◆ Компанияларды біріктіру болып табылмайтын мәміледе активті немесе міндеттемені бастапқы мойындау және мәміле жасасу сәтінде де, бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе шығынға да әсер етпейді; және
- ◆ Еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестермен инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер қолданылған немесе есепті күні іс жүзінде қолданысқа енгізілген салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) негізге алына отырып, актив алынған немесе міндеттеме төленген кезеңге қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық бойынша актив оның есебін актив өткізілуі мүмкін салық салынатын пайданы алу ықтималдығы бар көлемде ғана мойындалады. Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер тиісті салық жеңілдігін іске асыру ықтималдығы бұдан әрі болмайтын көлемде азаяды.

Қосылған құн салығы («ҚҚС»)

Салық органдары нетто негізде сату мен сатып алу бойынша ҚҚС өтеуді жүргізуге мүмкіндік береді. Өтелуге жататын ҚҚС, ішкі нарықтағы сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, ішкі нарықтағы сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді. Экспортқа сатылымдар нөлдік мөлшерлеме бойынша салынады.

Байланысты тараптар

Байланысты тараптар Топтың акционерін, негізгі басқарушы персоналды, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарды және дауыс беретін акцияларының елеулі үлесі тікелей немесе жанама түрде Топтың акционерлеріне немесе негізгі басқарушы персоналына тиесілі ұйымдарды қамтиды.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР

ҚЕХС-ға сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарын дайындау басшылықтан есептілікте көрсетілген активтерге, міндеттемелерінің және есепті күнгі шартты түрдегі активтер мен міндеттемелерге ықпал ететін бағалар мен жол берулерді, сондай-ақ есептілікте көрсетілген активтерді, міндеттемелерді, кірістерді, шығыстарды және есепті кезеңдегі шартты түрдегі активтер мен міндеттемелерді пайдалануды талап етеді. Іс жүзіндегі нәтижелер осы бағалаулардан ерекшеленуі мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің баланстық құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін:

Мұнай-газ активтерінің, мұнайды қайта өңдейтін және басқа активтердің өтелетіндігі

Топ активтерді немесе ақша қаражатын жасайтын активтер тобын («АҚГБ») оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер олардың құны өтелмейтіндігін куәландыратын жағдайларда индикаторлардың болуын айқындау үшін бағалайды. Егер мұндай индикатор бар болып шықса, өткізу шығыстарын және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан барынша жоғары мән ретінде қарастырылатын өтелетін құнның лайықты бағалануы жүргізіледі. Бұл есептемелер мұнайдың ұзақ мерзімді бағасы, дисконт мөлшерлемелері, болашақтағы капитал қажеттілігі, тәуекел мен белгісіздікке ұшыраған операциялық қызмет (бұл өндіру және сату көлемдерін қамтиды) сияқты бағалаулар мен жол берулерді пайдалануды қамтиды. Егер активтің немесе активтер тобының баланстық құны олардың өтелетін құнынан асатын болса, актив немесе активтер тобы құнсызданған болып есептеледі, олардың баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды. Өтелетін құнды бағалау кезінде келешекте күтілетін ақша ағындары активтер тобына тән болатын тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын және активке тән тәуекелдерді көрсететін дисконттау мөлшерлемесі бойынша келтірілген құнға дейін дисконтталады. Әділ құн активті және/немесе әкелуші бірлікті нарықтық талаптарда мәлім және мұндай мәмілені жасауға дайын тараптардың арасында сатудан түсуі мүмкін сома ретінде айқындалады және компанияға тән болуы мүмкін және жалпы қолданылмайтын факторлардың әсерін ескермейді.

Құнсыздану тестісін жүргізу кезінде қабылданған жорамалдар

Топ ұзақ мерзімді активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалады және құнсыздану белгілері анықталған жерде Топ құнсыздануға тест өткізді.

Топтың Brent маркалы мұнайға болжамды бағаларға, теңгенің АҚШ долларына айырбастау бағамы мен инфляцияның көрсеткіштеріне қатысты ұзақ мерзімді жорамалдары қайта қаралды және сыртқы дерек көздерінен алынған болжамдарға және ұзақ мерзімді нарықтық үміттерді болжайтын тәуелсіз зерттеу ұйымдарының бағалауларына негізделген. Өндіріс көлемдерінің есептеулері еншілес ұйымның дәлелденген әзірленген және әзірленбеген қорларына, сондай-ақ елеулі бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар үшін дәлелденген және ықтимал қорларына негізделген. Өндіру кезеңі жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімінің аяқталу күнімен не болмаса Топтың лицензияның қолданылу мерзімін ұзартуға ниеті болғанда, лицензияның қолданылу мерзімін ұзарту кезеңімен айқындалады. Өндірістің бағаланған көлемі Топтың өндірістік жоспарларына негізделген, олар, негізінен, жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімін ұзартуға арналған өтінімдерді беру үшін пайдаланылады.

Дисконттау мөлшерлемелері ақша ағындарын жасайтын бөлек бірлік капиталының орташа алынған құнының негізінде есептелді және функционалдық валютаға, өндіріс кезеңіне, тәуекел үшін сыйлықақыға, бета коэффициентке және ақша ағындарын жасайтын тиісті бірліктің меншікті және қарызға алынған қаражатының ара қатынасына қарай 11,60%-дан бастап 16,60%-ға дейін құбылып отырды.

Ұзақ мерзімді баға жорамалдары Bloomberg consensus, сондай-ақ қысқа мерзімді жорамалдың негізінде қабылданды, әрі солар бойынша бағалар 2023 жылға нақты көрсеткіштерде төменде көрсетілген:

	2024 жыл	2025 жыл	2026 жыл	2027 жыл	2028 жыл
Brent маркалы мұнай (ICE Brent \$/баррель)	84,60	83,00	78,00	73,00	74,47

Мұнай-газ-химия сегментінде құнсыздану шығыстары 2023 жылы 278.177 миллион теңгені құрады, олар негізінен «Ақтоты және Қайран» жобасы бойынша 74.255 миллион теңге мөлшерінде және «Жеңіс» жобасы бойынша 40.244 миллион теңге мөлшерінде барлау және бағалау жөніндегі активтерге жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: «Оңтүстік Өріктау» жобасы бойынша 8.895 миллион теңге және «Исатай» жобасы бойынша 3.172 миллион теңге) және 97.636 миллион теңге мөлшерінде КМГИ АҚГБ жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: құнсызданудан болған залал танылмады) (30-ескертпе).

Көптеген мұнай және мұнайды қайта өңдейтін активтердің өтелетін құнының баланстық құнынан асуы бағалардың өзгеруіне немесе басқа да жорамалдарға сезімтал келеді. Келесі қаржы кезеңдерінің ішінде болған өзгерістер бұл активтердің өтелетін құны олардың ағымдағы баланстық құнынан асып түсуіне немесе төмен болып қалуына әкеп соқтыра алады және тиісінше, сол кезеңде құнсызданудың қалпына келуі немесе есептелуі тәуекелі бар.

KMG International N.V. АҚГБ, гудвилді қоса

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша КМГИ КМГИ АҚГБ: «Переработка» АҚГБ, «Нефтехимия» АҚГБ және «Даунстрим» АҚГБ құнсыздану индикаторларының болуына байланысты гудвил мен өткізу, қайта өңдеу және басқа да активтердің құнсыздануына тест жүргізді. Құнсыздану тестінің нәтижесінде АҚГБ КМГИ өтелетін құны олардың баланстық құнынан аз болды. Сараланатын КМГИ АҚГБ құнсыздануынан болған залал 94.962 миллион теңге болды, олардың «Переработка» АҚГБ 80.761 миллион теңге, «Нефтехимия» АҚГБ — 340 миллион теңге және «Даунстрим» АҚГБ — 13.861 миллион теңге (30-ескертпе).

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Құнсызданудың негізгі индикаторлары: i) мұнай және газ нарығындағы мұнай өңдеу маржасының құбылмалылығының жоғарылауы және қатаң көміртектендіру және геосаяси тұрақсыздық ережелері контекстінде нарықтық сұраныстың төмендеуі, ii) КМГИ-ді көміртектендірудің ұзақ мерзімді жоспарының болмауы, iii) Румыниядағы салық ортасының өзгеруі, атап айтқанда 2023 жылдың соңында мұнай-газ секторында мұнай-газ секторында мұнай-газ секторындағы айналым салығын енгізу 2024 жылдан 2025 жылға дейін 0,5% және кәсіпорындардың айналымына байланысты 1% — дан астам.

Топ құнсыздану көрсеткіштерін талдау кезінде басқа факторлармен қатар қайта өңдеудің болжамды маржасы мен өндіріс көлемін ескерді. «Переработка» КМГИ АҚГБ өтелетін құны дисконтталған ақша ағындарының әдісін пайдалана отырып есептелген шығару шығындарын (FVLCD) шегере отырып әділ құнның негізінде айқындалды. АҚГБ үшін FVLCD есептеу кезінде пайдаланылған негізгі жорамалдар операциялық пайда болды, оның ішінде КМГИ сатудың түпкілікті бағасының ұлғаюы, 2026 жылдан бастап айналым салығы бойынша шығыстар, дисконттау мөлшерлемелері және бюджеттік кезеңнен тыс ақша ағындарын экстраполяциялау үшін пайдаланылған өсу қарқыны арқылы өтей алады деген болжам болды.

Бұдан басқа, КМГИ 2024 жылы енгізілген КМГИ айналымынан қосымша салық жүктемесі түпкілікті тұтынушыларға бағаны кезең-кезеңімен ұлғайту есебінен өтеледі деген болжамды қолданды.

«Переработка» АҚГБ және «Нефтехимия» КМГИ

«Переработка» және «Нефтехимия» КМГИ үшін ақша қаражаты қозғалысының болжамдарына қолданылған дисконттау мөлшерлемесі 11,60%-ды құрады (2022 жыл: 12,10%), ал 5 жылдық кезеңдегі ақша ағындары теріс өсу қарқыны 1,50%-ды пайдалана отырып экстраполяцияланды (2022 жыл: оң 2,10%), ол 2023 жыл үшін бағалау күніне Platts-PIRA есептеген мұнай өңдеу зауыттарының нарықтық маржасы үшін 2028-2051 жылдар ішіндегі орташа жылдық өсу қарқыны болып табылады. Қалдық құны үшін пайдаланылатын капиталдану мөлшерлемесі 13,10% (2022 жылы: 10,00%) құрайды.

«Даунстрим» АҚГБ КМГИ

«Даунстрим» АҚГБ үшін ақша қаражаты қозғалысының болжамдарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі 11,60% (2022 жыл: 12,10%) құрады, ал 5 жылдық кезеңнен тыс ақша ағындары бағалау күніне қол жетімді соңғы нарықтық зерттеулер (Wood Mackenzie) негізінде 2029-2051 жылдар ішіндегі нарықта күтілетін сұранысты ескере отырып, 0,40% (2022 жыл: оң 2,10%) теріс мерзімсіз өсу коэффициентін және 2023 жылғы шілдеде жарияланған PWC Global Economy Watch Projections есебіне сәйкес АҚШ долларындағы инфляцияның ұзақ мерзімді деңгейін пайдалана отырып экстраполяцияланды. Қалдық құны үшін пайдаланылған капиталдану мөлшерлемесі 11,20% (2022 жылы: 10,00%) құрайды.

«Переработка» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

25.595 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану дисконттау мөлшерлемесінің 1,0%-дан 12,6%-ға дейін ұлғаюы кезінде есептелуі мүмкін, көлемі 2,0%-дан астам төмендеген кезде 41.869 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және маржалық пайда 2,0%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 28.831 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 28.168 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

Егер айналымға салынатын салық күйіндегі қосымша салық жүктемесі тұтынушының түпкілікті бағасы есебінен өтелмесе, 51.858 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін.

«Даунстрим» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

18.705 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану, егер дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-дан астам ұлғайса, егер көлемі 2%-дан астам төмендесе, 14.721 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және жалпы маржалық пайда 2%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 20.318 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 20.076 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

«Нефтехимия» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

788 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану, егер дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-дан астам ұлғайса, егер көлемі 1,5%-дан астам төмендесе, 1.422 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және маржалық пайда 1,5%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 1.320 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 638 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

2023 жылғы маусымда КМГИ еншілес ұйымы Petromidia мұнай өңдеу зауытында «Жұмсақ гидрокрекинг» қондырғысын уақытша пайдаланудан шығаруға әкеп соқтырған оқиға болды. Petromidia оқиғаның салдарын бағалап, 2.674 миллион теңге мөлшерінде негізгі құралдарының құнсыздануынан болған залалды таныды.

«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС, гудвилді қоса

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың ПМХЗ-ды сатып алуымен байланысты 88.553 миллион теңге мөлшерінде гудвилі бар (9-ескертпе). 2023 және 2022 жылдардың желтоқсанында Топ ПМХЗ гудвиліне жыл сайынғы тестілеуді өткізді. Өтелетін құнды бағалау кезінде маркетингтік схеманы қолдану арқылы анықталған сату шығындарын шегергендегі әділ құн есептелді. Құнсыздану индикаторларын талдау кезінде Топ шикі мұнайды қайта өңдеу көлемдерінің болжамын, мұнайды қайта өңдеу тарифтерін, күрделі шығындарды және басқа да факторларды ескерді. ПМХЗ өтелетін құнды дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдалана отырып есептеді. 2023 жылы 16,02% (2022: 12,86%) дисконттау мөлшерлемесі салықтарға дейін капиталдың орташа алынған құнының негізінде есептелді.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Мұнай-газ активтерінің, мұнайды қайта өңдейтін және басқа активтердің өтелетіндігі (жалғасы)

«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС, гудвилді қоса (жалғасы)

Ажырамайтын тәуекел жеке бета-факторды қолдану арқылы қосылды. Бета-фактор ортақ қолжетімді нарықтық деректердің негізінде бағаланды. 2022 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары басшылықтың ықтимал операциялық және күрделі шығындар бойынша ағымдағы бағалауын болжайтын, ПМӨЗ-дың 2024-2028 жылдарға (2022: 2023-2027 жылдар) бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайдалану құндылығының негізінде есептелген ПМХЗ гудвилінің өтелетін құны оның баланстық құнынан көп болды, тиісінше, құнсыздану танылмады.

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

ПМХЗ гудвилінің өтелетін құнын бағалау нәтижелері негізгі жорамалдарды, атап айтқанда, дисконттау мөлшерлемесін өзгертумен, сондай-ақ терминалдық кезеңде жоспарланған EBITDA мәндерін өзгертумен байланысты жол берулерді өзгертуге сезімтал болып табылады. Дисконттау мөлшерлемесінің 1,0%-дан 17,02%-ға дейін артуы (2022: 13,86%) және EBITDA жоспарланған мәнінің терминалды кезеңде 1%-ға төмендеуі ПМХЗ жасайтын бірліктің өтелетін құнының оның баланстық құнына дейін азаюына әкеп соқтырмайды.

«Интергаз Орталық Азия» АҚ (бұдан әрі — «ИОА») газын тасымалдау және сақтау

Ақша қаражатын әкелетін бірліктің өтелетін сомасы дисконтталған ақша ағындарының моделін пайдалана отырып есептеледі. Дисконттау мөлшерлемесі капиталдың орташа алынған құнынан салық салынғанға дейін алынды. Капиталдың орташа алынған құны қарызға алынған, сол сияқты меншікті капиталды да ескереді. Меншікті капиталдың құны «ИОА»-ның инвестициялары бойынша күтілетін кірістіліктен есептеп шығарылады. Қарызға алынған капиталдың құны «ИОА» қызмет көрсетуге міндетті болатын пайыздық қарыздарға негізделген. Тиесілі тәуекел жеке бета факторды қолдану арқылы қосылды. Бета фактор жалпыға қолжетімді нарықтық деректерге сүйене отырып бағаланған. Жыл сайынғы негізде бекітілетін бизнес-жоспар болжамды ақша ағындары үшін ақпараттың негізгі дерек көзі болып табылады. Ол газды тасымалдау көлемдері, түсім, шығыстар мен күрделі шығындар бойынша болжамдарды қамтиды.

Тасымалдау тарифтері, сондай-ақ шығыстардың инфляция деңгейі сияқты түрлі жорамалдар қолдағы бағаларды, басқа да макроэкономикалық факторларды және тарихи үрдістер мен құбылуларды ескереді. Болжамды ақша ағындары 2023 жылдың төртінші тоқсанында тасымалдана бастаған кері транзит шартын, сондай-ақ тарифтердің өсу деңгейіндегі операциялық және күрделі шығындардағы ықтимал өзгерістер туралы басшылықтың ағымдағы бағалауларын пайдалана отырып есептелген 2055 жылға арналған болжамды деректерді ескере отырып, «ИОА» бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. Есептеуде қолданылатын негізгі жорамалдар келесідей болжамдалды:

- Тасымалдау көлемі — бес жылдық болжамды кезеңдегі орташа жылдық өсу қарқыны; нарықтың дамуына қатысты басшылықтың өткен нәтижелері мен күтулері негізінде;
- Тасымалдауға арналған тариф — ішкі нарық үшін Табиғи монополияларды реттеу комитеті (ТМРК) бекіткен тарифтер және бес жылдық болжамды кезеңнен кейінгі инфляцияның орташа жылдық өсу қарқыны мен ұзақ мерзімді болжамдарын ескере отырып, экспортқа және транзитке тасымалдау жөніндегі халықаралық контрагенттермен жасалған шарттар бойынша тарифтер негізінде;
- Жыл сайынғы күрделі шығындар — басшылықтың тарихи тәжірибесі мен өндірістік активтерді және өндірістік қызмет процесіне тікелей қатысатын басқа да негізгі құралдарды, сондай-ақ жаңа жобаларға инвестицияларды жұмыс жағдайында ұстауға арналған жоспарланған шығыстар негізінде.

Бес жылдық кезеңнен тыс ақша ағындары төменде көрсетілген болжамды өсу қарқыны арқылы экстраполяцияланады. Бұл өсу қарқыны газ саласының болжамдарына сәйкес келеді.

Төменде пайдалану құндылығы анықталған және өтелетін құн ең сезімтал болатын болжамдар келтірілген:

Ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құнына қатысты жорамалдар:	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
5 жылдан астам кезеңге өсу қарқыны	4%	4%
Салық салынғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі	16,96%	16,60%
Тасымалдау көлемдері:		
- Қазақстан ішінде тасымалдау	1 073 млрд м ³	2 084 млрд м ³
- газды экспортқа тасымалдау	17 млрд м ³	72 млрд м ³
- халықаралық транзит	1 245 млрд м ³	1 308 млрд м ³
Тасымалдау тарифтері:		
- Қазақстан ішінде тасымалдау (мың м ³)	5.425,26 теңгеден бастап	5.285,66 теңге
- газды экспортқа тасымалдау (мың м ³ /100 км)	2,42 АҚШ долл. — 5 АҚШ долл.	2,42 АҚШ долл. — 5 АҚШ долл.
- халықаралық транзит (мың м ³ /100 км)	2,42 АҚШ долл. — 2,9 АҚШ долл.	2,42 АҚШ долл. — 2,9 АҚШ долл.

2023 жылғы 31 желтоқсанда ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құны 1.249.898 миллион теңгені құрады, бұл олардың баланстық құнынан 61.870 миллион теңгеге артық (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 1.154.259 миллион теңге, бұл олардың баланстық құнынан 232.051 миллион теңгеге артық).

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

АҚГБ өтелетін құнын бағалау нәтижелері негізгі жорамалдарды, атап айтқанда, дисконттау мөлшерлемесін өзгертумен байланысты жол берулерді өзгертуге сезімтал болып табылады. Дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-ға артқан кезде есептелген құнсыздану 33.413 миллион теңгені құрауы мүмкін.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, егер пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесі 16,96%-дан 17,60%-ға дейін өссе, генерациялаушы бірліктің өтелетін құны оның баланстық құнына тең болар еді.

Газды жергілікті қуат өндірушілерге, «ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ (бұдан әрі — «ҚТГ Аймақ») заңды және жеке тұлғаларға өткізу

Ақша қаражатын өндіретін бірліктің өтелетін құны дисконтталған ақша ағындарының моделін қолдана отырып пайдалану құндылығы ретінде анықталды. Ақша ағындарын бағалауға көптеген субъективті факторлар қосылған, оның ішінде ең үздік қолжетімді дәлелдерді пайдалана отырып, операциялық және қаржылық.

Дисконттау мөлшерлемесі капиталдың орташа алынған құнынан салық салынғанға дейін алынды. Капиталдың орташа алынған құны қарызға алынған, сол сияқты меншікті капиталды да ескереді. Меншікті капиталдың құны «ҚТГ Аймақ»-тың инвестициялары бойынша күтілетін кірістіліктен есептеп шығарылады. Қарызға алынған капиталдың құны «ҚТГ Аймақ» қызмет көрсетуге міндетті болатын пайыздық қарыздарға негізделген. Тиесілі тәуекел жеке бета факторды қолдану арқылы қосылды. Бета фактор жалпыға қолжетімді нарықтық деректерге сүйене отырып бағаланған.

Есептеуде қолданылатын негізгі жорамалдар келесідей болжамдалды:

- Газды сатып алу және жеткізу көлемі — ҚР Үкіметінің қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының газ саласын дамытудың 2022-2026 жылдарға арналған Кешенді жоспары және ҚР Энергетика министрінің бұйрығымен бекітілген 2024-2030 жылдарға арналған ҚР газ балансы негізінде;
- Тасымалдауға арналған тариф — Табиғи монополияларды реттеу комитеті (ТМРК) бес жылға бекіткен және бес жылдық болжамды кезеңнен кейінгі инфляцияның орташа жылдық өсу қарқыны мен ұзақ мерзімді болжамдарын ескере отырып, бекіткен тарифтер негізінде;
- Жыл сайынғы күрделі шығындар — басшылықтың тарихи тәжірибесі мен өндірістік активтерді және өндірістік қызмет процесіне тікелей қатысатын басқа да негізгі құралдарды, сондай-ақ жаңа жобаларға инвестицияларды жұмыс жағдайында ұстауға арналған жоспарланған шығыстар негізінде.

Бес жылдық кезеңнен тыс ақша ағындары төменде көрсетілген болжамды өсу қарқыны арқылы экстраполяцияланады. Бұл өсу қарқыны газ саласының болжамдарына сәйкес келеді.

Төменде пайдалану құндылығы анықталған және өтелетін құн ең сезімтал болатын болжамдар келтірілген:

Ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құнына қатысты жорамалдар:	2023 жылғы 31 желтоқсанға
5 жылдан астам кезеңге өсу қарқыны	4,44%
Салық салынғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі	16,42%
Газды 2030 жылға дейін өткізу көлемдері	142,8 млрд м ³
Газды 2030 жылға дейін тасымалдау көлемдері	108,3 млрд м ³
Тарифтер:	
- газды өткізуге (мың м ³)	22 мың теңгеден бастап
- газды тасымалдауға (мың м ³)	4,9 мың теңгеден бастап

2023 жылғы 31 желтоқсанда ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құны 282.730 миллион теңгені құрады, бұл олардың баланстық құнынан 32.923 миллион теңгеге артық (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 262.674 теңге, бұл олардың баланстық құнынан 17.616 миллион теңгеге артық).

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

АҚГБ өтелетін құнын бағалау нәтижелері негізгі жорамалдарды, атап айтқанда, газды өткізу және тасымалдау көлемдерін өзгертумен байланысты жол берулерді өзгертуге сезімтал болып табылады. Газды өткізу және тасымалдау көлемдерінің 5,0%-ға төмендеуі 5.686 миллион теңге сомасында құнсызданудың есептелуіне әкеп соқтырады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, егер газды өткізу мен тасымалдаудың қолданылатын көлемі тиісінше 142,8 миллиард м³ және 108,3 миллиард м³-тен 136,7 миллиард м³ және 103,7 миллиард м³-ке дейін азайса, жасайтын бірліктің өтелетін құны оның баланстық құнына тең болар еді.

«QazaqGaz Барлау және Өндіру» ЖШС (бұдан әрі — «QazaqGaz БӨ») табиғи газ бен газ конденсатын өндіру

Барлау және бағалау активтері фактілер мен жағдайлар бұл активтердің баланстық құны олардың өтелетін құнынан аса алатындығын бағандағанда құнсыздану мәніне бағаланады, бұл мына жағдайларда орын ала алады: барлауға арналған лицензияның қолданылу мерзімі өтіп кеткенде және оның ұзартылуы күтілмегенде; одан кейінгі барлауға едәуір шығындар жоспарланбағанда; барлау қорлардың коммерциялық анықталуына әкеп соқтырмағанда; барлау және бағалау активтері кен орнын сәтті әзірлеу арқылы немесе сату арқылы толығымен бағаланбағанда.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Мұнай-газ активтерінің, мұнайды қайта өңдейтін және басқа активтердің өтелетіндігі (жалғасы)

«QazaqGaz Барлау және Өндіру» ЖШС (бұдан әрі — «QazaqGaz БӨ») табиғи газ бен газ конденсатын өндіру (жалғасы)

Газдың дәлелденген және ықтимал қорлары құнсыздану тестісі кезінде қолданылады. Газ қорларын бағалаумен байланысты көптеген айқын-сыздықтар бар, атап айтқанда бағалау сәтінде жарамды болған жорамалдар жаңа ақпарат қолжетімді болғанда айтарлықтай өзгеріп кетуі мүмкін. Шикізат тауарларына болжамды бағасының, айырбастау бағамдарының, өндірістік шығыстардың өзгеруі, сондай-ақ барлау лицензиясының жарамдылық мерзімінің аяқталуы, қорлардың коммерциялық анықталмауы өтелетін құнға айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Ақша қаражатын өндіретін бірліктің өтелетін құны дисконтталған ақша ағындарының моделін қолдана отырып пайдалану құндылығы ретінде анықталды. Болжамды ақша ағындары операциялық және күрделі шығындардағы ықтимал өзгерістер және кен орындарындағы қорлардың сарқылуының болжамды деңгейі туралы нұсқаулықтың ағымдағы бағалауларын пайдалана отырып есептелген 2054 жылға арналған болжамды деректерді ескере отырып, бес жылдық бизнес-жоспарға негізделген. Газ және конденсат бағасы, сондай-ақ шығыстардың инфляция деңгейі сияқты түрлі жорамалдар қолдағы бағаларды, басқа да макроэкономикалық факторларды және тарихи үрдістер мен құбылуларды ескереді.

Дисконттау мөлшерлемесі капиталдың орташа алынған құнынан салық салынғанға дейін алынды. Капиталдың орташа өлшенген құны меншікті капиталды ескереді. Меншікті капиталдың құны QazaqGaz БӨ-дің инвестициялары бойынша күтілетін кірістіліктен есептел шығарылады. Тиесілі тәуекел жеке бета факторды қолдану арқылы қосылды. Бета фактор жалпыға қолжетімді нарықтық деректерге сүйене отырып бағаланған. Есептеуде қолданылатын негізгі жорамалдар келесідей болжамдалды:

- ◆ Өндіру көлемі — газды тұрақты іріктеу нәтижесінде қабат қысымының табиғи төмендеуін көздейтін одан әрі есептік болжаммен бекітілген бес жылдық Бизнес-жоспардың көлемі;
- ◆ Тауарлық газды өткізу бағасы — газдың бір бөлігі тиісті өткізудің нарықтық бағалары бойынша экспортқа сатылуы мүмкін сценарий негізінде;
- ◆ Конденсатты сату бағасы — саланың ағымдағы үрдістері негізінде және инфляцияның ұзақ мерзімді болжамдарын қоса алғанда, бес жылдық болжамды кезеңдегі орташа жылдық өсу қарқыны;
- ◆ Жыл сайынғы күрделі шығындар — инфляцияға түзетілген өткен кезеңнің амортизациясын пайдалана отырып, сондай-ақ басшылықтың тарихи тәжірибесі мен өндірістік активтерді және өндірістік қызмет процесіне тікелей қатысатын басқа да негізгі құралдарды жұмыс жағдайында ұстауға арналған жоспарланған шығыстар негізінде есепке алу.

Ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құнына қатысты жорамалдар:	2023 жылғы 31 желтоқсанға
Ставка дисконтирования	16,93%
Объемы реализации газа	6.534 млн м ³
Объемы реализации конденсата	269 млн м ³
Тарифы на:	
- реализацию газа (мың м ³)	от 22 мың теңге
- реализацию конденсата (мың м ³)	от 84 мың теңге

2023 жылғы 31 желтоқсанда ұзақ мерзімді активтердің өтелетін құны 44.298 миллион теңгені құрады, бұл олардың баланстық құнынан 1.176 миллион теңгеге артық (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 37.528 теңге, бұл олардың баланстық құнынан 3.994 миллион теңгеге артық).

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

1.671 миллион теңге мөлшеріндегі құнсыздану, егер дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-дан астам ұлғайса, егер газ көлемі 5,0%-дан астам төмендесе, есептелген құнсыздану 4.600 миллион теңгені құрауы мүмкін және газды өткізу тарифтері 1,0%-дан астам төмендеген кезде есептелген құнсыздану 1.735 миллион теңгені құрауы мүмкін.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, егер негізгі жорамалдар келесідей өзгерсе, жасайтын бірліктің өтелетін құны оның баланстық құнына тең болар еді:

Жорамалдар	Қолданылатын жорамал	Өтелетін құн баланстық құнға тең болатын жорамал
Дисконттау мөлшерлемесі	16,93%	17,33%
Газды тасымалдау көлемі	6.534 млн м ³	6.473 млн м ³
Газды өткізу тарифі	22 мың теңгеден бастап	17 мың теңгеден бастап

Мұнай және газ қорлары

Мұнай және газ қорларын бағалау мұнай сегментінің тозуы, ескіруі және амортизациясы бойынша есеп айырысуда маңызды фактор болып табылады. Топ Қоғамның мұнай-газ инженерлерінің әдістемесіне сәйкес өзінің мұнай және газ қорларын бағалайды. Мұнай-газ инженерлері қоғамының әдістемесі бойынша қорларды бағалау кезінде Топ ұзақ мерзімді жоспарлы бағаларды пайдаланады. Дәлелденген қорларды бағалау үшін жоспарлық бағаларды пайдалану жыл соңындағы споттық бағаны пайдалануға тән тұрақсыздықтың ықпалын жояды. Басшылық ұзақ мерзімді жоспарлы бағалар бойынша жорамалдар өндіру қызметінің ұзақ мерзімді сипатына көбірек сәйкес келеді және мұнай мен газдың қорларын бағалау үшін барынша лайықты негізді білдіреді деп есептейді.

4.	5.	6.	☰
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Барлық мұнай мен газ қорларын бағалаулар кейбір белгісіздік дәрежесін білдіреді. Белгісіздік негізінен мұндай деректерді бағалау және түсіндіру сәтінде қолжетімді болатын геологиялық және инженерлік деректердің көлеміне тәуелді болады.

Салыстырмалы түрдегі белгісіздік деңгейі қорларды екі негізгі санаттың біріне: дәлелденген немесе дәлелденбеген қорларға жатқызу арқылы көрсетуі мүмкін. Дәлелденген қорларды өндіруде дәлелденбеген қорлармен салыстырғанда үлкен айқындылық бар және дәлелденген қорлар оларды өндіру мүмкіндігіне қатысты белгісіздіктің прогрессивті есуін белгілеу үшін әзірленген және әзірленбеген қорларға бөлінуі мүмкін.

Жыл сайын бағалаулар талданып, түзетіліп отырады. Түзетулер қолдағы геологиялық деректерді, өндіру туралы өнеркәсіптік параметрлерді немесе деректерді бағалау немесе қайта бағалау; жаңа деректердің; немесе бағалар бойынша жорамалдардағы өзгерістердің салдарынан туындайды. Қорларды бағалау сондай-ақ кері әрекетті арттыру үшін жобалардың қолданылуы, пласт өнімділігіндегі өзгерістердің немесе әзірлеу стратегиясындағы өзгерістердің салдарынан қайта қаралуы мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлар тозуды, тауысылуды және амортизацияны есептеу үшін орындалған жұмыс көлеміне тепе-тең етіп амортизация мөлшерлемелерін есептеу үшін пайдаланылады. Топ бастапқы лицензиялық кезең ішінде өндірілетін болады деп күтілетін ретінде осындай көлемді ғана дәлелденген қорларға қосты. Бұл ұзарту бойынша рәсім нәтижесіне жатқызылатын айқындылықтың болмауынан пайда болды, өйткені лицензияларды ұзарту ең соңында Үкіметтің қарауы бойынша жүзеге асырылады. Топтың лицензиялық кезеңдерін ұзарту және қорлардың көрсетілген қорларын тиісінше ұлғайту, әдетте, тозу бойынша неғұрлым төменгі шығысқа әкеледі және кірістерге біршама әсер етуі мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлардың кемуі тозуға, тауысылуға және амортизацияға арналған ақша аударымдарының ұлғаюына (тұрақты өндіру деңгейінде), кірістің азаюына әкеліп соқтырады және сондай-ақ мүліктің ағымдағы құнының тікелей азаюына әкеліп соқтыра алады. Салыстырмалы түрде пайдаланылатын кен орындарының саны болған кезде өткен жылмен салыстырғанда қорларды бағалауға кез келген өзгерістер тозуға, ескіруге және амортизацияға аударымдарға біршама әсер етуі мүмкіндігі болады.

Құнсыздану тестісінің жыл сайынғы нәтижелері туралы толық ақпарат 30-ескертпеде ашып көрсетілген.

Тау-кен қорлары

Тау-кен қорлары активтердің өтелетін құнын бағалау үшін және тау-кен өндіретін сегменттің тозуы және амортизациясы бойынша аударымдарды анықтау үшін пайдаланылатын ақша қаражатының болжанатын қозғалысын бағалаудың негізгі құрамдаушы болып табылады.

Топ қорларды әдетте кен орнын егжей-тегжейлі барлау нәтижелері бойынша бағалайды, әрі оны Қазақстан Республикасы Геология комитетінің Қорлар жөніндегі мемлекеттік комиссиясы («ҚМК») қарастырып, бекітеді. Әдетте, әрбір тыңайтылған жер бойынша өндіру сатысында олар ҚМК бекіткен геологиялық қорлардан көп немесе аз жағына қарай ерекшеленеді.

Уран қорлары (бағалау)

Уран қорлары тиісті активтердің өтелетін құнын бағалау үшін және тозу және амортизация бойынша аударымдарды анықтау үшін пайдаланылатын Қордың ақшалай қаражатының болжанатын қозғалысын бағалаудың негізгі құрамдаушы болып табылады. Уран қорларын бағалау сондай-ақ кен орындарын пайдалану мерзімін айқындайды, олар өз кезегінде активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің резервін есептеуге әсерін тигізеді.

Жыл сайын Топ геологиялық барлау жұмыстарының нәтижелері, минералды ресурстар мен кен қорлары туралы есепті жасау үшін Австралиялық кодекске (бұдан әрі — «JORC кодексі») сәйкес Топтың Тау-кен қорлары мен Минералды ресурстарын бағалау үшін тәуелсіз кеңес берушіні тартты. Қорлар мен ресурстарды тәуелсіз бағалау амалдары 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жасалды. Кеңес беруші Топтың өндіру активтері үшін минералды ресурстар мен тау-кен қорлары туралы есептер негізделген барлық шешуші ақпаратты қарастырды.

Кеңес берушінің есебінде жер асты сілтіден айыру (минералды ресурстар) бойынша қазіргі және жоспарланған жұмыстардың шеңберінде әлеуетті өндірілуі мүмкін уранның көлемдері, сондай-ақ тау жұмыстарын дамытудың тиісті жоспарларында өндіруге жоспарланған (кен қорлары) уран көлемдері туралы пікірді қамтиды. Топ ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануын және Топтың әрбір кен орны бойынша өндірістік әдіспен амортизацияны есептеу үшін, сондай-ақ активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің резервін есептеу үшін тау-кен қорларының деректерін пайдаланды.

Теміржол активтері

Топ әрбір есепті күнге негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және гудвилдің баланстық құнының құнсыздану индикаторларының болуын тексереді.

Активтердің құнсыздану белгілері болуының айқындалуы нарықтық мөлшерлемелердің өзгеруі, теміржол индустриясының күтілетін өсіміндегі өзгеріс, болжамды ақша ағындары, келешекте қаржыландырудың қолжетімділігінің өзгеруі; технологиялық ескіру, қызметтерді көрсетудің тоқтатылуы, орнын ауыстыруға ағымдағы шығындар және талаптардың басқа да өзгерістері сияқты көптеген факторларға негізделеді.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Теміржол активтері (жалғасы)

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ негізгі құралдардың құнсыздануының жоғарыда көрсетілген сыртқы және ішкі индикаторларының болуын бағалады, атап айтқанда пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін, жоспарлы көрсеткіштермен салыстырғанда нақты көрсеткіштердің орындалуын талдады, сондай-ақ транзиттік бағыттағы жүк айналымы бойынша көлемдерді және транзиттік бағыттағы тариф швейцар франктерінде белгіленетіндіктен, теңге бағамының швейцар франкіне өзгеруін талдады.

Сыртқы және ішкі факторлардың әрқайсысы құнсыздану индикаторы болып табылатындығын бағалау басшылықтың айтарлықтай пайымдауын қажет етеді. Басшылықтың негізгі пайымдауы геосаяси жағдай мен дәстүрлі көлік-логистикалық тізбектердің үзілуі жағдайында елдің транзиттік әлеуетін дамыту трансконтинентальдық сауданы жандандырудың негізгі факторы болып табылатындығына негізделеді.

2022 жылғы желтоқсанда ҚР Президентінің тапсырмасына сәйкес ҚР-да теміржол саласын одан әрі дамытуды көздейтін ҚР-ның 2030 жылға дейінгі Көлік-логистикалық әлеуетін дамыту тұжырымдамасы бекітілді. 2023 жыл ішінде транзиттік қатынаста жүк тасымалының нақты көлемі мен түсімі жоспарланған көрсеткіштерден асып түсті.

Топ басшылығы 2023 жылы орын алған қандай да бір оқиғаларды анықтамады, әрі олар 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірыңғай АҚЖБ құнсыздану индикаторы ретінде қарастырылар еді.

Уран өнімін өндірумен байланысты активтер

Уран өнімінің өндірісімен байланысты активтерге негізгі құралдар, өндіріске дайындық бойынша шығындар, жер қойнауын пайдалану құқықтары, барлау және бағалау активтері, қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар, бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар және басқа да инвестициялар жатады.

Құнсыздануды бағалау үшін активтер ең төменгі деңгейлерге топтастырылады, солар бойынша басқа активтерден немесе активтер топтарынан (тудыратын бірліктерден) ақша ағындары ағынынан едәуір дәрежеде тәуелсіз болатын жеке сәйкестендірілетін ақша ағындары бар. Топ әрбір кен орнын (келісімшарттық аумақты) бөлек тудыратын бірлік ретінде айқындады. Егер бірнеше кен орны бір қайта өңдеуші зауытпен технологиялық тұрғыдан байланысты болса, Топ мұндай кен орындарды бірегей тудыратын бірлік ретінде қарастырады.

«Орталық» ЕК» ЖШС, «Ақбастау» БК» АҚ мен «Қаратау» ЖШС

Гудвил алдыңғы кезеңдердегі бизнесті біріктіруге 5.166 миллион теңге сомасына «Орталық» ДП» ЖШС, 24.808 миллион теңге сомасына «Қаратау» ЖШС және 18.520 миллион теңге сомасына «Ақбастау» БК» АҚ жатады (9-ескертпе). Гудвил жылына кем дегенде бір рет тиісті генерациялаушы бірліктің деңгейінде құнсыздану мәніне тестіленіп отырады.

Өтелетін құн пайдалану құндылығы ретінде айқындалды, ақша ағындарының болжамдары бекітіліп барланған қорлардың, өндірудің есепті көлемдерінің, кен орындарын пайдалану мерзімдерінің және 2023 жылы жылдық 18,59% (2022 жыл: жылдық 19,03%) салық салынғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесінің негізінде айқындалған.

Өндіріс көлемдері құзырлы органмен келісілген тәуелсіз кеңес берушінің есебіне сәйкес келеді және өндіруші бірліктердің өндірістік қуаттылықтарына негізделген. Есептеулерде пайдаланылған шешуші жорамалдарға өткізу бағасындағы болжанатын өзгерістер және өндіріс көлемдері жатады. Болжамды ақша ағындарында пайдаланылатын сату бағалары 2023 жылдың төртінші тоқсанында «Ux Consulting LLC» жариялаған жылдық спот және ұзақ мерзімді баға индикаторлары (уран фунтына АҚШ долларымен көрсетілген) негізінде айқындалған.

Өндірістік мен кезеңнің күрделі шығындары 2024-2028 жылдарға бекітілген бизнес-жоспарға және есептеулерде көзделген 6,39% өсімге негізделген, бұл шамамен инфляцияның ұзақ мерзімді орта болжамына сәйкес келеді. Есептелген өтелетін құн, гудвилді қоса, үш өндіруші бірліктің ұзақ мерзімді активтерінің баланстық құнынан едәуір асады, сондықтан шешуші жорамалдардағы елеулі өзгерістер құнсыздануға әкеп соқтырмайды.

Энергия өндіруші активтер

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау — көмір негізіндегі электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарату

Топ басшылығы «Алматы Электр Станциялары» АҚ (бұдан әрі — «АЛЭС»), «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі — «ЕГРЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі «АЖК») және «Екібастұз ГРЭС-2» АҚ (бұдан әрі «ЕГРЭС-2») еншілес компанияларының негізгі құралдарының құнсыздану белгілеріне талдау жүргізді, ол «Активтердің құнсыздануы» 36 ҚЕХС (IAS) сай жүргізілген.

Құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған негізгі фактілер мен жорамалдар мыналар болып табылады:

- Есепті кезеңде еншілес компаниялардың экономикалық тиімділігінде жағымсыз өзгерістердің болмауы;
- ҚР Энергетика министрінің 2023 жылғы 26 мамырдағы № 192 бұйрығына сай, тарифтерді түзету мүмкіндігімен, «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңының 12-1-бабының 2-тармағына және ҚР Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 147 бұйрығымен бекітілген Электр энергиясына шекті тарифті бекіту қағидаларына сәйкес 2023 жылғы 1 шілдеден бастап энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына шекті тарифтерді ұлғайту;

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

- Кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі активтердің өтелетін құнына елеулі әсер етпейді, өйткені қарыздық қаржыландыру мөлшерлемесінің ұлғаюы электр энергиясына шекті тарифтерді, сондай-ақ ҚР Энергетика министрінің 2020 жылғы 22 мамырдағы №205 бұйрығымен бекітілген теңгерімдеуші электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін теңгерімдеуге тіркелген пайданы бекіту кезінде ескерілетін пайда нормасын айқындау әдістемесіне сәйкес шекті тарифтер қолданысының келесі кезеңінде пайда нормасын есептеу кезінде WACC мөлшерлемесінде ұқсас түрде көрініс табады, сондай ақ тарифтің шығыс бөлігіне алдыңғы кезеңдегі сыйақылар бойынша шығыстар енгізіледі;
- Инфляция мөлшерлемелерінің өзгеруі елеулі әсер етпейді, өйткені тарифтің шығынды бөлігіне өткен жылғы нақты инфляцияны ескере отырып шығындар қосылады, сондай-ақ «Табиғи монополиялар туралы» 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 177-VII ҚРЗ Заңындағы өзгерістер электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзету үшін қосымша талаптарды көздейді (ұлттық жобаларды іске асыруға байланысты бекітілген инвестициялық бағдарламаны өзгерту, желілерді балансқа не сенімгерлік басқаруға алу, орташа айлық номиналды жалақының өзгеруі);
- 2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын өткізу нарығының жаңа нысаналы моделін енгізу Топтың электр станцияларының қаржылық нәтижелеріне айтарлықтай әсер еткен жоқ. Электр энергиясының теңгерімдеуші нарығындағы теңгерімсіздіктерді сатып алу және сату көлемі сатудың жалпы көлемінің 5%-нан азын құрады, бұл елеусіз ауытқу болып табылады. Теңгерімсіздіктер кезінде орталықтандырылған сауда-саттықта электр энергиясын сатып алу және сату бағасы да Топтың нәтижелеріне айтарлықтай әсер еткен жоқ. Топтың станциялары негізінен белгіленген көлемге сәйкес жұмыс істейді, сәйкесінше жоспар әдетте электр энергиясының теңгерімдеуші нарығындағы операциялардың көлемін азайтуға мүмкіндік беретін фактіге сәйкес келеді.
- Еншілес компаниялар үшін кезең ішінде орын алған немесе жақын болашақта болжамды орын алуы мүмкін қолайсыз салдары бар едәуір өзгерістердің болмауы;
- ҚР солтүстік және оңтүстік аймағында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективадағы болжамды өсім.

«АЛЭС» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен жорамалдар:

- «Табиғи монополиялар туралы» ҚР Заңына сәйкес стратегиялық тауарлардың түрі мен құны өзгерген кезде тарифтерді түзетуге байланысты 2023 жылғы 1 тамыздан бастап жылу энергиясына тарифті ұлғайту;
- Алматы ЖЭС-2 және ЖЭС-3 сияқты АЛЭС екі электр станциясын жаңғырту жоспарлануда. Осы станциялардың консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергоблоктарының қолданыстағы активтерінің қалдық құны жаңа газ турбиналық/бу-газ энергоблоктарын пайдалануға беру сәтіне дейін нөлге тең болады;
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін және активтердің өтелетін құнына айтарлықтай әсер етуі мүмкін елеулі өзгерістердің болмауы.

«АЖК» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен жорамалдар:

- 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- Алматы қ. мен Алматы облысында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективадағы болжамды өсімі;
- ҚР Ұлттық экономика министрілігі Алматы қаласы және Алматы облысы бойынша ТМРҚД-ның 2023 жылғы 23 тамыздағы № 50-ОД бірлескен бұйрығына сәйкес 2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын беру тарифін ұлғайту;
- «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС (бұдан әрі — «ЕОҚО») және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығында сатып алынған электр энергиясы бойынша шығыстар тарифтік сметаға қосылады;
- ҚР 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 177-VII Заңымен «Табиғи монополиялар туралы» 2018 жылғы
- 27 желтоқсандағы № 204-VI ҚРЗ ҚР Заңына электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзетуге мүмкіндік беретін өзгерістер енгізілді. ҚР Ұлттық экономика министрінің 2023 жылғы 8 желтоқсандағы бұйрығымен ҚР Ұлттық экономика министрінің 2019 жылғы 19 қарашадағы № 90 бұйрығымен бекітілген Табиғи монополия субъектілерінің тарифтерін қалыптастыру қағидаларына өзгерістер енгізілді, онда Қағидаларда көрсетілген белгілі бір тиімділік көрсеткіштеріне қол жеткізілген кезде табиғи монополия субъектісінің қарауына қарай жол берілетін пайда деңгейінің 50%-ын пайдалануға мүмкіндік беретін табиғи монополия салаларын реттеудің ынталандырушы әдісі жаңартылды.

Құнсызданудың сыртқы және ішкі белгілеріне жасалған талдаудың нәтижесінде Топ басшылығы талдау жасау күніне құнсыздану белгілері жоқ деген тұжырымға келді. Тиісінше, Топ басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл еншілес компаниялардың негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына тест өткізбеу шешімін қабылдады.

«Ereymtau Wind Power» ЖШС

Топ Ерейментау қаласында 50 МВт ЖЭС салу жобасын іске асырудың кешігуіне және «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-мен электр энергиясын сатуға арналған шарттың қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты «Ereymtau Wind Power» ЖШС бойынша құнсызданудың жеке белгісін анықтады.

Топ 4.913 миллион теңге сомасына аяқталмаған құрылыс объектілерінің және 9.156 миллион теңге сомасына ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемнің толық құнсыздануын мойындады (30-ескертпе) (2022 жылғы 31 желтоқсан: 6,220 миллион теңге сомасына ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемнің құнсыздануы). Қазіргі уақытта Топ мердігерлермен шартты бұзу және алдын ала төлемді қайтару бойынша сот тәртібімен жұмыс жүргізуде.

«№3 энергия блогын орнатумен ЕГРЭС-2 кеңейту және қалпына келтіру»

2008 жылы ЕГРЭС-2 қуаты 500 МВт № 3 энергия блогының құрылысын дайындауды бастады. Кейіннен құрылыс жоспары қайта қаралды және 2016 жылға дейін компания жобалық-сметалық құжаттаманы іске асыру, алдын ала құрылыс және қуаты 630 МВт жаңа № 3 энергия блогы үшін қажетті жабдықты сатып алу сатысында болды. 2016 жылғы 29 тамызда ЕГРЭС-2 № 3 энергия блогын салу мерзімін ауыстыруға байланысты ЕГРЭС-2 мен «КВАРЦ КЗ» ЖШС арасында жасалған № 3 энергия блогын салу жөніндегі бас мердігерлік шартты бұзды.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Энергия өндіруші активтер (жалғасы)

«№3 энергия блогын орнатумен ЕГРЭС-2 кеңейту және қалпына келтіру» (жалғасы)

ЕГРЭС-2 № 3 энергия блогының құрылысына байланысты бірқатар іс-шараларды қолға алды, соның ішінде:

- ♦ 2022 жылғы 14 наурызда Инвестициялық бағдарламаларды қарау жөніндегі нарық кеңесінің комиссиясы уәкілетті органның қарауына «ЕГРЭС-2» АҚ «№3 ст. энергия блогын орната отырып, ЕГРЭС-2 кеңейту және қалпына келтіру» инвестициялық бағдарламасын ұсынуға бірауыздан шешім шығарды;
- ♦ Станцияны Қытай Халық Республикасынан жабдықты қабылдауға және тиісті түрде сақтауға дайындау бойынша шаралар қабылданды, ангар үлгісіндегі жылытылатын ғимараттар салынды және күзетілетін қойма үй-жайлары бөлініп берілді. Энергия блогына арналған технологиялық жабдықтың едәуір бөлігі қабылданды. Бұл ретте энергия блогының құрылысын аяқтау үшін жабдықтың жетіспейтін бөлігін дайындауға қосымша тапсырыс беру қажет. 2023 жылдың қараша айынан бастап тапсырыс беруші инженер жабдықта техникалық аудит жүргізді, оның қорытындысы бойынша жабдықтың техникалық жай-күйі айқындалатын болады.

Қазақстанның Энергетика министрлігінің 2024 – 2030 жылдарға арналған электр энергиясы мен қуатының болжамды теңгерімдеріне сәйкес генерациялайтын қуаттардың жеткіліксіздігіне байланысты 2030 жылға қарай электр энергиясының айтарлықтай тапшылығы болжанады. Сондай-ақ 2030 жылға дейін жаңартылатын электр энергиясының едәуір көлемінің іске қосылуына байланысты реттеу үшін қосымша маневрлік қуаттардың құрылысы талап етіледі. Болжамды баланста электр энергиясы мен маневрлік қуат тапшылығын азайту үшін жаңа станциялар салу, оның ішінде ЕГРЭС-2 кеңейту және ГРЭС-3 жаңа станциясының құрылысы көзделген.

Топ басшылығы жоғарыда аталған фактілерді ескере отырып, қолда бар қытай жабдықтарын а) ЕГРЭС-2-де маневрлік энергия блогын одан әрі салу үшін, сондай-ақ б) жаңа станция салу үшін ГРЭС-3 жабдықтарын сату мүмкіндігін қарастырады. Қазіргі уақытта Топ «ГРЭС-3 құрылысы. I Кезең» жобасы бойынша Алдын ала техникалық-экономикалық негіздемені әзірлеуде.

Басшылық активтің өтелетін құнын бағалайды, ол сату шығындары мен оны пайдалану құндылығын шегергендегі оның әділ құнының ең үлкен мөлшері ретінде анықталады. Өтелетін құнды есептеу басшылық тарапынан қалыптасқан жағдайларда негізделген деп есептелетін бағалау деректері мен кәсіби пайымдауларды қолдануды талап етеді.

Әділ құнды бағалаудың қолданылған әдістемесі амортизацияланатын ауыстыру құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Шығынды әдіс, егер бағаланатын объект жаңа болса немесе құрылыс сатысында болса, белсенді нарық болмаған кезде ықтимал сату бағалары туралы ақпарат алу мүмкін болмайтын мамандандырылған объектілерге жатады. №3 энергия блогының жабдығы мамандандырылған жабдықта жаңа және бағаланатын активтерге ұқсас мәмілелер жоқ. Шығынды әдісті қолданған кезде белгілі бір негізгі элементтер ескеріледі, мысалы: А) активтің ерекшелігін түсіну, в) активтің пайдалы қызмет ету мерзімі және жабдықты дайындау күні, с) экономикалық/сыртқы ескіруді бағалау және басқалар.

Активтің өтелетін құнын талдау нәтижесінде 2023 жылғы 31 желтоқсанға 13.216 миллион теңге сомасында қосымша резерв есептелді (30-ескертпе).

«Mobile Telecom-Service» ЖШС, «Кселл» АҚ және IP TV

Құнсыздануға тестілеу мақсатында бизнестерді біріктіру нәтижесінде сатып алынған «Коммуникациялар» сегментіне жататын гудвил ақша қаражатын генерациялайтын үш бірлікке (бұдан әрі «АҚГБ») «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС, «Кселл» АҚ мен «IP TV» бөлінді (9-ескертпе).

Гудвил қалыптасқан жұмыс персоналымен және сатып алынған еншілес компанияларды Топқа біріктірудің синергетикалық әсерімен байланысты. Ақша қаражатын өндіретін әрбір бірлікке бөлінген гудвилдің баланстық құны келесідей болды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	96.206	96.206
«Кселл» АҚ	53.490	53.490
IP TV	2.706	2.706
	152.402	152.402

Құнсыздануды тестілеу мақсатында Топ гудвил бөлінген немесе құнсыздану белгілері анықталған ақша қаражатын генерациялайтын әрбір бірліктің өтелетін құнын бағалайды.

2023 жылы барлық генерациялайтын бірліктердің өтелетін құны пайдалану құнын есептеу негізінде анықталды. Бағалаудың бұл әдісі басшылық бекіткен қызметтің нақты нәтижелері мен бизнес-жоспарларға негізделген ақша ағындарының болжамдарын, сондай-ақ ақшаның уақытша құнын және тиісті генерациялайтын бірліктермен байланысты тәуекелдерді көрсететін тиісті дисконттау мөлшерлемелерін пайдаланады. Басшылықтың бизнес-жоспарларымен қамтылмаған кезеңдер үшін терминалдық құн қолданылады. Терминалдық құн нақты нәтиже осы қарқынын пайдалана отырып, тиісті бизнес-жоспарлардың нәтижелерін экстраполяциялау арқылы ақша ағындарының болжамдары негізінде есептеледі.

4.	5.	6.	
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Болашақ ақша ағындарын бағалау пайыздарды төлегенге дейінгі пайда маржасына, салықтарға, тозуға және амортизацияға (ПТПСТА) қатысты басшылықтың үміттерін, күрделі шығындардың мерзімдері мен көлемін, терминалдың өсу қарқынын және тиісті тәуекелдерді көрсету үшін тиісті дисконттау мөлшерлемелерін қоса алғанда, белгісіз факторларға қатысты жорамалдарды қажет етеді. Осылайша, ПТПСТА маржасы және пайдалану құнын есептеу үшін пайдаланылатын күрделі шығындар негізінен ішкі көздерден алынып, өткен тәжірибеге негізделген және басшылықтың үміттерін ескере отырып кеңейтіледі. Құнсыздануға арналған тестілеу мақсаттары үшін ПТПСТА ҚЕХС бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде айқындалатын пайыздар, салықтар, тозу және амортизация шегерілгенге дейінгі пайда ретінде есептеледі.

Төмендегі кестеде тиісті АҚГБ пайдалану құндылығын есептеу үшін қолданылатын ПТПСТА маржасы көрсетілген:

	2023	2022
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	46,0% – 47,9%	48,6% – 55,3%
«Кселл» АҚ	37,3% – 45,7%	41,5% – 53,8%
IP TV	2% – 7%	(2%) – 24%
«Қазақтелеком» АҚ	23,5% – 24,3%	21,3% – 22,08%

Төмендегі кестеде тиісті АҚГБ пайдалану құнын есептеу үшін қолданылатын түсімнен болған пайызбен күрделі шығындар келтірілген:

	2023	2022
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	26,3%	21,4%
«Кселл» АҚ	18,0%	15,7%
IP TV	1,0%	2,5%
«Қазақтелеком» АҚ	10,9%	11,93%

Төмендегі кестеде тиісті АҚГБ пайдалану құнын есептеу үшін қолданылған болжамды кезеңнен кейінгі кезеңдегі өсу қарқыны келтірілген:

	2023	2022
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	4,31%	1,50%
«Кселл» АҚ	3,20%	1,50%
IP TV	5,00%	1,50%
«Қазақтелеком» АҚ	5,00%	1,50%

Төмендегі кестеде АҚГБ сәйкес функционалдық валюталардағы ақша ағындарын дисконттау үшін салық салуға дейінгі мөлшерлемелер келтірілген:

	2023	2022
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	15,42%	16,33%
«Кселл» АҚ	13,88%	16,33%
IP TV	15,41%	14,97%
«Қазақтелеком» АҚ	15,41%	14,97%

Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық — IP TV, «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС және «Кселл» АҚ

ПТПСТА маржасының, болжамды кезеңнен тыс өсу қарқынының және дисконттау мөлшерлемелерінің ақылға қонымды өзгеруі IP TV, «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС және «Кселл» АҚ-ның қосымша құнсыздануына әкелмейді.

Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық — «Қазақтелеком» АҚ

«Қазақтелеком» АҚ АҚГБ үшін пайдаланудың құнын есептеу мынадай жорамалдарға барынша сезімтал:

- ♦ Қаржы жоспарына салынатын ПТПСТА маржасы;
- ♦ Болжамды кезеңнен кейінгі кезеңдегі өсу қарқыны;
- ♦ Дисконттау мөлшерлемесі.

ПТПСТА маржасының 2024 жылы 23,5%-дан 22%-ға дейін 1,5%-ға төмендеуі және одан әрі болжамды кезеңде біртіндеп «Қазақтелеком» АҚ-да 4.006 миллион теңге сомасына құнсызданудан шығынға әкеп соғады.

Өсу қарқынының 5%-дан 2,5%-ға дейін 2,5%-ға төмендеуі «Қазақтелеком» АҚ АҚГБ-де 2.598 миллион теңге сомаға құнсыздану залалының пайда болуына әкеп соқтырады.

Дисконттау мөлшерлемесінің 15,41%-дан 16,41%-ға дейін 1%-ға ұлғаюы «Қазақтелеком» АҚ АҚГБ құнсыздану шығынына әкеп соқпас еді.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері («Karabatan Utility Solutions» ЖШС)

Топ 2023 жылғы 31 желтоқсанға Топтың еншілес ұйымы «Karabatan Utility Solutions» ЖШС (бұдан әрі- «KUS») негізгі құралдарының құнсыздану индикаторларының болуына талдау жүргізді. Тарату желілері бойынша су беру және сарқынды суларды бұру және тазарту жөніндегі реттеліп көрсетілетін қызметтердің тарифтерін болжамнан төмен бекіту негізгі құралдардың құнсыздануының негізгі индикаторы болып айқындалды. Тиісінше, Топ 2023 жылғы 31 желтоқсанда негізгі құралдардың құнсыздануына тест жүргізді. Тест нәтижелері бойынша айналымнан тыс активтердің өтелетін құны активтердің баланстық құнынан асып түседі, тиісінше активтердің құнсыздануы болмайды.

KUS өтелетін құнды дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдалана отырып есептейді. 16,77% дисконттау мөлшерлемесі KUS капиталының орташа алынған құнынан алынды. Топ 2024-2028 жылдарға бекіткен бизнес-жоспар ақпараттың негізгі дерек көзі болып табылады, өйткені ол өндіріс көлемдері, сату көлемдері, кірістер, шығыстар және күрделі шығындар бойынша болжамдарды қамтиды.

Электр энергиясы мен суды өткізу бағасы мен инфляция қарқыны сияқты түрлі жорамалдар қолданыстағы бағаларды, шетелдік валюталардың айырбастау бағамдарын және басқа да макроэкономикалық факторларды, тарихи үрдістерді және құбылуларды ескереді. Болжамды ақша ағындары негізгі құралдардың қызмет ету мерзімінің 2051 жылы аяқталу күнімен шектелген.

2028 жылға дейінгі шығындар бюджеттің және KUS-тың бизнес жоспарының, сондай-ақ KUS басшылығының операциялық және күрделі шығындардағы ықтимал өзгерістер туралы ағымдағы бағалауының негізінде болжанған.

Құнсыздануға арналған тесттің елеулі жорамалдарға сезімталдығы

Өтелетін құнды бағалау үшін қажетті негізгі болжамдар инфляция мөлшерлемесі, дисконттау мөлшерлемесі мен тарату желілері бойынша және ағынды суларды бұру әрі тазарту бойынша реттелетін су беру қызметтерінің тарифтік сметасымен бірге тариф болып табылады. Басты жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық бағаланған. Дисконттау мөлшерлемесінің 1%-ға ұлғаюы 2.643 миллион теңгеге құнсызданудан болатын қосымша залалға әкеп соқтырады.

Тарату желілері бойынша су беру және сарқынды суларды бұру және тазарту жөніндегі реттеліп көрсетілетін қызметтерге тарифтің 1 м³ үшін ҚҚС-сыз 2.180 теңгеге және 1 м³ үшін ҚҚС-сыз 2.267 теңгеге 10%-ға төмендеуі, тиісінше, құнсызданудан шығынның 3.790 миллион теңгеге ұлғаюына әкеп соғады.

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

Жер қойнауын пайдалануға арналған белгілі бір келісімшарттардың талаптары бойынша заңнамаға және нормативтік-құқықтық актілерге, соның ішінде Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Топтың өзінің операциялық қызметінің нәтижесінде қоршаған ортаға келтірілген шығынды жою, негізгі құралдарды бөлшектеу және жою және кез келген кен орындарындағы жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемелері болады. Атап айтқанда, Топ міндеттемелеріне барлық өндірістік емес ұңғымаларды біртіндеп жабу және құбырларды, ғимараттарды бөлшектеу, кен орындары мен қалдықтарды орналастыру полигондарын жою, жабдықты бөлшектеу және келісімшарттық аумақты рекультивациялау сияқты қызметті түпкілікті тоқтату жатады.

Кен орындарын жою және қалпына келтіру бойынша міндеттеменің резервтері Топтың Қазақстан Республикасының қолданыстағы табиғатты қорғау заңнамасын және келісімшарттық аумақтарда жер қойнауын пайдалану салдарын жою бойынша байланысты бағдарламалардың және жер құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарын қалпына келтірудің әрі жасаудың ағымдағы нормалары мен әдістеріне сәйкес техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен тиянақталған басқа да операциялық қызметті түсіндірудің негізінде айқындалады.

Кен орындарын жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелер резервтері табиғатты қорғау талаптары мен заңнаманың интерпретацияларында ықтимал өзгерістерге ұшырағыш. Міндеттемелер мұндай міндеттемелердің пайда болуына сенімділік, сондай-ақ оларды сенімді бағалау мүмкіндігі болған кезде танылады.

Міндеттемелер лицензиялық кезең соңында түпкілікті жою және түпкілікті жабу бойынша мұндай шығыстарды қаржыландыру бойынша келісімшарт та, заңнама да белгілі бір міндеттемені түсіндірмеген сол жағдайларда танылмайды. Мұндай шешімді қабылдау кейбір айқындылықтың болмауымен және біршама пайымдаулармен түсіндіріледі. Басшылықтың мұндай міндеттемелердің болуына немесе болмауына қатысты бағасы Үкіметтің саясаты мен тәжірибесіндегі немесе жергілікті салалық тәжірибеге өзгерістермен бірге өзгеруі мүмкін.

Активтердің істен шығуы бойынша міндеттеме әрбір есепті күнге қайта қаралады және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1 КИМСФО түсіндірмеге сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі.

Мұнай-газ активтерінің шығуы бойынша міндеттемелер

Топ активтердің істен шығуы бойынша міндеттемелерді әрбір келісімшарт бойынша бөлек есептейді. Міндеттемелердің сомасы инфляцияның күтілетін деңгейіне түзетілген және қазақстандық нарыққа тан тәуекелдерге түзетілген өтпелі экономикамен елдің мемлекеттік борышы бойынша орташа ұзақ мерзімді тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған міндеттемелерді өтеу үшін күтілетін, талап етілетін ретіндегі бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады.

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Активтерді жабуға және есептен шығаруға болашақтағы шығындарды бағалау кезінде мәнді бағалар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Топтың бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. Топ ағымдағы жылдың бағасын және ұзақ мерзімді инфляция деңгейінің орташа мәнін пайдалана отырып, ұңғымаларды болашақ жою құнын бағалайды.

Ұзақ мерзімді инфляция және Топ кәсіпорындары бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп бойынша міндеттемелерді айқындау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемелері 2023 жылғы

31 желтоқсанда 2,03%-дан 14,54%-ға дейін және тиісінше 6,20%-дан 11,37%-ға дейінгі аралықта болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,09%-дан 15,05%-ға дейін және 6,42%-дан 12,38%-ға дейін). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мұнай-газ активтерін жою міндеттемесіне резервтің баланстық құны 124.246 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 91.150 миллион теңге) (22-ескертпе).

Магистральдық мұнай құбырлары мен газ құбырлары

Мұнай құбырларын жою және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша міндеттеменің резерві Топ есептеген қайта монтаждау және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарының құны негізінде бағаланады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырларды, компрессорлық станцияларды жою және топырақтың құнарлығын қалпына келтіру бойынша міндеттемеге резервтің теңгерімдік құнын 123.277 миллион теңге құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 102.501 миллион теңге) (22-ескертпе).

Өндірістік уран активтері

Резервтер бұрынғы операциялық қызметтің салдарынан міндеттемелердің пайда болуына қарай жою және қалпына келтіру бойынша шығындардың дисконтталған құнының негізінде қалыптасады. Заңнамамен көзделген және активтерді жою әрі қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің есебіне қосылған жұмыстардың көлеміне объектілер мен инфрақұрылымды бөлшектеу (тартып шығару, айдау және қадағалау ұңғымаларын, қышқылданудың технологиялық тораптары және ерітінділерді, құбырларды, келу жолдарын, технологиялық алаңдарды, полигондарды, ғимараттарды және басқа да объектілерді бөлу) және жерлерді кейіннен қалпына келтіру жатады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервті есептеуді Топтың ішкі мамандары орындады және тәуелсіз кеңес беруші тексерді.

Есептеуде қолданылған негізгі жорамалдарға мыналар жатады:

- ◆ Ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын және шығындарды ең жақсы бағалауында көрсетілмеген міндеттемелерге тан тәуекелдерді көрсететін дисконттау мөлшерлемесі. Дисконттау мөлшерлемесі Топтың әрбір жер қойнауын пайдалану келісімшартының тиісті мерзіміне сәйкес өтеу мерзімі бар мемлекеттік облигациялар бойынша пайыздық мөлшерлемелер ретінде айқындалатын тәуекелсіз мөлшерлемеге негізделген, 11,7% — 13,3% (2022 жыл: орташа 11,55%);
- ◆ Ағымдағы бағамен есептелген номиналды шығындарға қолданылатын инфляцияның ұзақ мерзімді деңгейі 2023 жылы 4,01% — 6,39% (2022 жыл: орта есеппен 5,99%);
- ◆ Кеніштерді пайдаланудың есептік мерзіміне және қорларды өндіру мерзіміне сәйкес дисконттау кезеңі;
- ◆ Төмен радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу бағдарламасы Топқа тиесілі арнайы полигондарға шығаруды және көмуді көздейді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кен орындарын қалпына келтіру бойынша міндеттеме резерві 38.100 миллион теңгені құрады (2022 жыл: 38.116 миллион теңге)(22-ескертпе).

Үлбі металлургиялық зауытты пайдаланудан шығару және бөлшектеу

Топ мамандары жүргізген талдау негізінде, сондай-ақ ағымдағы табиғатты қорғау заңнамасын және ҚЕХС талаптарын түсіндіре отырып, 2022 жылы Топ өз объектілерін пайдаланудан шығару, бөлшектеу және рекультивациялау жөніндегі міндеттемені мойындады.

Пайдаланудан шығару, бөлшектеу және рекультивациялау жөніндегі міндеттеме мынадай объектілерге қатысты бағаланды және танылды: I санатқа жатқызылған объектілер (қоршаған ортаға елеулі теріс әсер ететін объектілер): «Үлбі металлургия зауыты» АҚ Өскемен қаласының алаңы, сондай-ақ солармен технологиялық байланысты активтер және өнеркәсіптік алаңның аумағында орналасқан. Топ экологиялық кодекспен бекітілген әдістеме негізінде тарату міндеттемелерін бағалады.

Бағалауда қолданылған негізгі жорамалдарға мыналар жатады:

- ◆ Ағымдағы бағалар күтілетін ұзақ мерзімді инфляция деңгейін пайдалана отырып 2027 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 6.39%, 2042 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 4.49%, 2044 жылдан кейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 3.76% ұлғайтылды (2022: 2027 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 7.7%, 2042 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 4.6%, 2044 жылдан кейін тарату мерзімі бар активтер үшін 3.93%) және кейіннен дисконтталған;
- ◆ 2023 жылғы 31 желтоқсандағы резервті есептеу үшін дисконттау мөлшерлемесі 2027 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 13.3%, 2042 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 12.15%;
- ◆ 2044 жылдан кейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 10.36% құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 2027 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 14.4% , 2042 жылға дейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 11.3%, 2044 жылдан кейінгі тарату мерзімі бар активтер үшін 10%);
- ◆ Дисконттау кезеңі ғимараттар мен құрылыстарды пайдаланудың қалған мерзіміне тең, кемінде 50 жыл.

Барлық ғимараттар мен құрылысжайлар күрделі және пайдалану шығыстарына қойылатын қажетті талаптарды анықтау үшін жыл сайынғы техникалық тексеруден өтеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Үлбі металлургия зауыты» АҚ-ның жалпы резерві 8.382 миллион теңгені (2022 жыл: 9.243 миллион теңге) құрады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)

Үлбі металлургиялық зауытты пайдаланудан шығару және бөлшектеу (жалғасы)

Топ жүргізген қолданыстағы заңнаманы талдау негізінде басшылық Үлбі металлургиялық зауытының кейбір активтері 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді шығару жөніндегі міндеттемелерден шығарылуы тиіс деген қорытындыға келді, өйткені активтердің осы түрлері үшін есептеудің негізделген әдісі жоқ және/немесе мұндай міндеттемелердің әлеуетті сомасы елеулі болып табылмайды. Бұл пайымдау мыналарға негізделген:

- ◆ Мұндай активтер қоршаған ортаға айтарлықтай теріс әсер етпейді және экологиялық заңнама бұл активтердің қаржылық қамтамасыз етуін талап етпейді,
- ◆ Бұл объектілердегі өндірістік процестер қоршаған ортаға теріс әсерді азайту үшін бөлшектеу және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуді талап ететін салдарға әкеп соқтырмайды.

Экологиялық кодекстің талаптары жаңа болып табылатынын және осы талаптарды қолдану тәжірибесінің жоқ екенін, сондай-ақ заңнамада түсініксіздіктер бар екенін ескере отырып, Басшылық міндеттемелер мен олардың мөлшерін бағалау бөлігінде елеулі пайымдаулар қолданды. Табиғатты қорғау заңнамасында өзгерістер болған жағдайда, оны түсіндіру және қолдану практикасы, сондай-ақ Топтың пайымдаулары мен бағалаулары болашақта мұндай міндеттемелерді қайта қарауы мүмкін.

Энергия өндіруші активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы 2023 жылғы 31 желтоқсанға және 2022 жылғы 31 желтоқсанға объектілерді пайдалану салдарын жоюға арналған міндеттеменің сомасын айқындау кезінде Топ мынадай пайымдауларды қолданды:

- ◆ Объектілерді пайдалану салдарын түзету бойынша міндеттемелердің есептелуін Топ тәуелсіз немесе ішкі мамандар жасаған бағалау нәтижелерінің негізінде орындады. Заңнамада көзделген және есепке енгізілген жұмыс көлемі электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т. б.), жану өнімдерін бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылыстарды, сондай-ақ мазут шаруашылығы мен қоршаған ортаға және адамдардың өмірі мен (немесе) денсаулығының қауіпсіздігіне теріс әсер ететін химиялық реагенттер қоймасының жабдықтарын бөлшектеу мен қадеге жаратуды қамтыды;
- ◆ Топ бойынша операторлар объектілерінің құрамында активтер (әкімшілік ғимараттар және өзге де құрылысжайлар) болады, олар кейіннен ықтималдығы жоғары дәрежеде қайта бейінделуі мүмкін, сондай-ақ оларды пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді танудың қажеттілігі жоқ қоршаған ортаға ең аз теріс әсер етеді;
- ◆ I-ші санаттағы объектілерге жататын жылу электр станциялары бойынша резервтердің мөлшері электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т. б.), жану өнімдерін бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылысжайларды, сондай-ақ қоршаған ортаға теріс әсер ететін мазут шаруашылығы жабдықтары мен химиялық реагенттер қоймасын жою кезінде объектілер көтеретін күтілетін шығыстар негізге алына отырып айқындалады;
- ◆ Топ басшылығы қоршаған ортаға теріс әсер ететін ЕГРЭС-1 және ЕГРЭС-2 I-ші санаттағы объектілерді жою мерзімдері активтердің қызмет ету мерзімдеріне сүйене отырып, 2055 және 2053 жылдары басталады деген пайымдауды қолданды. Бұл қызмет ету мерзімдері негізгі және қосалқы жабдықтар мен негізгі жабдықтардың инженерлік құрылысжайларының парк ресурсы қолданыстағы күл үйінділерін толтыру аяқталған сәтке дейін күрделі жөндеу немесе реконструкциялау арқылы сақталатындығымен және ұзартылатындығымен негізделген. Күл үйінділерін жабу мерзімдері ҚР Үкіметінің 2007 жылғы 10 шілдедегі №591 қаулысымен бекітілген «Қалдықтарды орналастыру полигондарының тарату қорларын қалыптастыру қағидаларына» сәйкес күл үйінділерін жабудың бекітілген жұмыс жобаларына сәйкес қолданылды. Көмір қорлары осы станциялардың жұмысын жалғастыру үшін жеткілікті. Бұл мерзімдер Қазақстан Республикасында электр энергиясының болжамды тапшылығы жағдайында елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажеттілігінен туындады;
- ◆ АЛЭС бойынша ЖЭО-2 және ЖЭО-3 объектілерін жою мерзімдері «Алматы ЖЭО-2 Қоршаған ортаға әсерін барынша азайта отырып жаңғырту» және «Алматы ЖЭО-3 қайта жаңарту» жобаларын іске асыру, енгізу мерзімдерін және техникалық параметрлерін ескере отырып қолданылды;
- ◆ Топтың гидроэлектростанциялары II санаттағы объектілерге жатады. Шардара гидроэлектростанциясы, Сырдария өзеніндегі Шардара гидроторабының гидротехникалық кешенінің ажырамас элементі болып табылатын, су тасқыны мен суаруға қарсы күрес бойынша тікелей мақсаты бар стратегиялық кешенді құрылыс ретінде, қызметтің ерекшелігіне байланысты платиналарды/бөгеттерді және іргелес гидроқұрылыстарды жоймайды; сонымен бірге станция басшылығының пікірінше, Компанияның жою жұмыстары гидроагрегаттардың және кейбір жерүсті шаруашылық құрылысжайларының жабдықтарын бөлшектеу жұмыстарымен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- ◆ Мойнақ гидроэлектростанциясы бойынша, заңнамаға сәйкес, Топ басшылығы негізгі гидротехникалық құрылысжайлардың I және II класты құрылысжайлары ретінде қызмет ету мерзімі уақтылы жүргізілген күрделі жөндеу жағдайында 60 жылды құрайды деген пайымдауды қолданды. «Қауіпті өндірістік объектілердегі техникалық құрылыстарды, жабдықтар мен құрылысжайларды қауіпсіз пайдалану мерзімін ұзарту тәртібі туралы әдістемелік ұсынымдар» нормаларына сәйкес гидроэлектростанцияның, туынды туннельдің және бөгеттің негізгі ғимаратын пайдалану мерзімдері өткеннен кейін бұл құрылысжайларды Шарын өзеніндегі су тасқыны кезеңінде гидрологиялық бекет және селді ұстаушы ретінде одан әрі пайдалану көзделеді. Сонымен қатар, станция басшылығының пікірінше, Компанияның жою жұмыстары гидроагрегаттар мен кейбір жерүсті шаруашылық құрылысжайларының жабдықтарын бөлшектеу жұмыстарымен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- ◆ III және IV санаттағы АЖК объектілері. АЖК өндірістік объектілері қоршаған ортаға елеусіз ең аз теріс әсер ететіндіктен, Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қызметтің салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді есептемеді, өйткені қазіргі уақытта активтердің осы түрлері үшін есептеудің негізделген әдісі жоқ және Топ мемлекеттік органдардан қоршаған ортаға салдарларды жою жөніндегі міндеттемелердің жоқтығы туралы растау алды;
- ◆ Жел және күн электр станциялары генерациялайтын және технологиялық жабдықтарды бөлшектеу және жою жөніндегі резервтерді таниды, бұл ретте жою мерзімдері жабдықтар мен құрылысжайлардың техникалық паспорттарымен айқындалады.

4.	5.	6.	
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Мұндай бағалауды жүргізу кезіндегі негізгі жорамалдарға дисконт мөлшерлемесін және келешек ақша ағындарының сомалары мен мерзімдерін бағалау кіреді. Дисконт мөлшерлемесі өтеу мерзімдері объектілерді жою мерзімдерімен сай келетін мемлекеттік облигациялардың кірістілігі ретінде айқындалған тәуекелсіз мөлшерлемеге негізделеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелер бойынша резервтер инфляция мөлшерлемелерін және есепті күнге дисконттау мөлшерлемелерін қайта қарау негізінде объектілерді жою жөніндегі шығыстардың құнын өзектендіру ескеріле отырып қайта есептелді.

Миллион теңгемен	Елеулі жорамалдардың (азаяуы)/өсуі	Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттеменің (азаяуы) / өсуі
Инфляция мөлшерлемесі	-1%	(2.866)
	+1%	3.605
Дисконттау мөлшерлемелері	-1%	3.148
	+1%	(2.398)
Жою мерзімі	-10%	3.327
	+10%	(3.101)

Объектілерді пайдалану салдарын жою бойынша нақты шығындар тиісті заңнаманың, нормаларды түсіндірудің, технологиялардың, бағалар мен басқа да талаптардың өзгеруі салдарынан олардың бағалануынан ерекшеленуі мүмкін болғандықтан және бұл шығындар таяу арада болатындықтан, резервтің баланстық құны мұндай өзгерістерді есепке алу үшін тұрақты сараланып, түзетіліп отырады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша энергия беретін активтердің есептен шығарылуы бойынша міндеттемелер резервінің сомасы 24.883 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 23.365 миллион теңге) құрады.

Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндеттемелер бойынша резервтер

Топ бағалау да жасайды және экологиялық тазарту жұмыстары мен оңалтуға міндеттемелер бойынша резервтер қалыптастыру бойынша пайымдау шығарады. Қоршаған ортаны қорғауға шығындар капиталдандырылады немесе олардың болашақ экономикалық пайдасына қарай шығыстарға жатқызылады. Өткен қызметте пайда болған қазіргі жағдайға жатқызылатын және болашақ экономикалық пайдасы жоқ шығындар шығыстарға жатқызылады.

Міндеттемелер шығындар туралы ағымдағы ақпараттың және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша күтілетін жоспарлардың негізінде айқындалып, дисконтталған негізде ескеріледі. Топтың экологиялық оңалту резерві Топ қолданыстағы қазақстандық және еуропалық нормативтік базалардың талаптарын сақтауға қажетті күтілетін шығындарды тәуелсіз бағалауға негізделген басшылықтың үздік бағасын білдіреді. Топ бұл міндеттемені, 2024 жылдың жылдық бюджетін қосылған шығындар бөлігін қоспағанда, ұзақ мерзімді ретінде жіктеді. Экологиялық оңалту жөніндегі резервтерге қатысты іс жүзіндегі шығындар заңнамадағы және нормативтік-құқықтық актілердегі өзгерістер салдарынан бағалардан, қоғамдық күтулерден, тазарту технологияларындағы аумақтық жағдайлар мен өзгерістерді анықтау мен талдаудан ерекшеленуі мүмкін. Экологиялық оңалтудың міндеттемелер бойынша резервтегі өзгерістер 22-ескертпеде ашылып көрсетілген.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын интерпретациялауға, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ болашақтағы салық салынатын пайда алу сомалары мен мерзімдеріне қатысты белгісіздік бар. Топ халықаралық операцияларының елеулі әр алуандығын, сондай-ақ ұзақ мерзімді сипатын және қолда бар шарттық қатынастардың күрделілігін ескере отырып, іс жүзіндегі нәтижелер мен қабылданған жол берілімдердің арасындағы айырма, немесе осындай жол берілімдердің болашақтағы өзгерістері табыс салығы бойынша шығыстардың немесе кірістердің көрсетілген есептілігіне болашақта түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізді жол берілімдерді негізге ала отырып, Топ өз қызметін жүзеге асыратын елдің салық органдары жүргізетін салық аудитінің ықтимал салдарларына резервтер жасайды.

Осындай резервтердің шамасы әр түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің нәтижелеріне және салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының салық заңнамасының әртүрлі интерпретацияларына байланысты. Интерпретациядағы осындай айырмашылықтар Топтың тиісті компаниясы тіркелген елде басым болатын жағдайларға байланысты мәселелердің көп саны бойынша туындауы мүмкін.

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде Топ басшылығы, егер қосымша салықтарды салық органдары есептейтін болса, ол сәтті шағымдана алады деп Топ дауласпайтын немесе санамайтын салық заңнамасын сақтамаудың белгілі салаларының ықтимал міндеттемелері ретінде қарайды. Мұндай анықтау елеулі пайымдауларды шығаруды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, Топтың жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарында салық салу талабына түзетулер, өзі шешімін күтіп отырған салық талқылаулары бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтижені анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін. 22-ескертпеде ашылып көрсетілген салықтар бойынша резерв, негізінен, басқа салықтарға жатады. Табыс салығы бойынша резервтер мен шартты міндеттемелер құрамына кіреді және табыс салығы бойынша міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер ретінде ашылып көрсетіледі (34-ескертпе). Салық салуға жатқызылған қалған айқындылықтың болмауы 38-ескертпеде ашылған.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Әлеуметтік объектілерді салу резервтері

Үкімет Топқа демеушілікпен және қаржыландырумен байланысты түрлі міндеттемелерді жүктейді. Топ басшылығы мұндай міндеттемелер конструктивті болып табылады және ҚР Үкіметінің шешімдеріне сәйкес танылуы тиіс деп болжап отыр. Үкімет Топтың акционері болып табылғандықтан, мұндай міндеттемелерді орындаумен байланысты шығыстар «Акционердің пайдасына басқа да бөлу» ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте капитал құрамында танылады.

Негізгі құралдар объектілерінің пайдалы қызмет мерзімі

Топ әрбір есепті күнгі негізгі құралдардың пайдалы қызметінің қалған мерзімін қайта қарайды, егер күту өткен бағалаудан ерекшеленген жағдайда, өзгерістер «Есеп саясаты, есеп бағаларындағы өзгерістер және қателер» 8 БЕХС-ке сәйкес есеп бағалауларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

ҚҚС-ты өтеу

Әрбір есепті күнгі жағдай бойынша Топ ҚҚС өтелуіне талдау жүргізеді және қажет болған жағдайда өтелуге жататын ҚҚС-тың күмәнді сомасы бойынша резервті есептейді. Өтелуге жататын ҚҚС күмәнді сомасы бойынша резерв басшылықтың салық салынуға жататын ҚҚС-тың келешек айналымдарына және ҚҚС-ты ақша қаражатымен қайтаруға қатысты үміттеріне негізделген. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 386.977 миллион теңге мөлшерінде өтелуге жататын ҚҚС қысқа мерзімді активтер құрамында жіктелді (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 203.658 миллион теңге). Топ аталған соманы салық органдары қайтарады немесе 2024 жыл ішінде ҚҚС бойынша міндеттемелердің болашақ сомаларына қарсы есептейді деп күтеді.

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер салық салынатын уақытша айырмалар мен осындай шығыстардың коммерциялық сипатының негізделетіндігі мүмкіндігі бар дәрежеде барлық резервтер мен ауыстырылған салық шығындары бойынша танылады. Басшылықтың елеулі пайымдаулары жоспарланатын деңгей мен кірістілік уақытының негізінде мойындалуы мүмкін кейінге қалдырылған салық жөніндегі активтерді бағалау үшін талап етіледі. Кейінге қалдырылған салық жөніндегі мойындалған активтер сомасы 2023 жылғы 31 желтоқсанда 108.379 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 89.252 миллион теңге). Барынша толық ақпарат 34-ескертпеде қамтылған.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған қаржы құралдарының және қаржылық міндеттемелердің әділ құны осы активті нарықтар негізінде анықталмайтын жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып, анықталады. Мүмкіндігіне қарай осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде алайда, бұл іс жүзінде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайларда, бақылаушы нарықтардан түсетін ақпарат пайдаланылады, әділ құнды белгілеу үшін пікірдің белгілі бір үлесі талап етіледі.

Пікірлер өтімділік тәуекелі, кредиттік тәуекел және өзгермелілік сияқты осындай бастапқы деректерді есепке алынуын қамтиды. Осы факторларға қатысты болжамдарға өзгерістер шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына ықпал етуі мүмкін. Барынша толық ақпарат 37-ескертпеде ашылып көрсетілген.

Жұмыскерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттеме

Топ зейнеткерлікке шыққаннан кейінгі белгіленген төлемдер бойынша міндеттемелердің ағымдағы құнын және осыған байланысты көрсетілетін ағымдағы қызметтердің құнын анықтау үшін бағалаудың актуарлық әдісін пайдаланады. Бұл сыйақы төленуі тиіс жұмыс істеп жатқан және жұмыстан кеткен қызметкерлердің болашақтағы мінездемелеріне қатысты демографиялық жорамалдарды (жұмыста немесе одан кейін қайтыс болуы, персонал санының өзгеруі бойынша статистика және басқалар), сондай-ақ қаржылық жорамалдарды (дисконттау мөлшерлемесі, болашақтағы жылдық материалдық көмек, болашақтағы жылдық ең төменгі жалақы, темір жол билетінің болашақтағы орташа құны) пайдалануды талап етеді.

Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және жұмыскерлердің еңбек қызметін аяқтауы бойынша олардың сыйақылары бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына орай мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал келеді. Барлық болжамдар әрбір есепті күнге қайта қаралады.

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Күтілетін кредиттік зияндарды бағалау

9 ҚЕХС-ке (IFRS) сай қаржы активтерінің барлық санаттары бойынша залалды бағалау пайымдауды қолдануды қажет етеді, атап айтқанда, құнсыздану залалын айқындау және кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын бағалау кезінде келешек ақша ағындарының көлемі мен пайда болу мерзімдерін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есепті бағалаулар бірқатар факторларға байланысты болады, солардағы өзгерістер құнсызданудың бағалау резервтерінің түрлі сомаларына әкеп соқтыра алады.

Топтың ККЗ есептеулері ауыспалы бастапқы деректер мен олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар базалық жорамалдар кіретін күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады. Пайымдаулар мен есепті бағалаулар болып есептелетін ККЗ есептеу модельдерінің элементтеріне келесілер жатады:

- ◆ Топ дефолт ықтималдылығын (PD) айқындау үшін пайдаланатын ішкі кредиттік рейтингіні тағайындау жүйесі;
- ◆ Солар бойынша ККЗ топшілік негізде бағаланғанда қаржы активтерін топтарға біріктіру;
- ◆ ККЗ-ны есептеу модельдерін әзірлеу, оған қоса түрлі формулалар және бастапқы деректерді таңдау;
- ◆ Макроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы өзара байланыстарды айқындау, мысалы, бір жылға шегіне отырып мұнай бағасын, сондай-ақ дефолт ықтималдылығының (PD) көрсеткіштеріне, дефолт тәуекеліне ұшырайтын көлемге (EAD) және дефолт кезінде шығындар деңгейіне (LGD) әсері.

«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен қаржы келісімдерінің шарттарын есепке алу

Топ, «Жолаушылар тасымалы» АҚ мен «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС еншілес ұйымдары арқылы жолаушылар вагондарының паркін жаңарту үшін түпкі Акционердің жалпы бақылауындағы «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен үш жақты сатып алу-сату және қаржы лизингі шарттарын жасады.

Бұл шарттарға сәйкес, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС-тің жолаушылар вагондарын өз меншігіне сатып алу үшін олардың өндірісін 100% негізінде алдын ала төлем жасай отырып және кейіннен «Жолаушылар тасымалы» АҚ-на қаржылық жалдауға бере отырып қаржыландырады.

Топ басшылығы «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС мен «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ арасындағы өзара әрекет ету бөлігіндегі транзакция Топ деңгейінде активтің сатылуы ретінде есепке алу үшін «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап бермейді деген тұжырымға келді, өйткені вагондарды бақылау «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-на өтпей, Топта қалады.

«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ вагондардың өндірісін қаржыландырады, бірақ активтен барлық қалған пайданы кейіннен пайдалану және іс жүзінде алу тәсілін айқындау қабілетінде шектелген. Тиісінше, Топ «Тұлпар» вагон құрастыру зауыты» ЖШС құрамынан бөлінген «Жолаушылар вагондарын салу зауыты» ЖШС-ні бақылауды жоғалтқанға дейін «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ алдында туындаған міндеттемені (7-ескертпе), қаржылық міндеттеме (қарыз) ретінде, ал жолаушылар вагондары мен аяқталмаған құрылысты «Жалдау» 16.103 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес меншік құқығындағы негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыс объектілері ретінде мойындады.

Своп мәмілелері

Топ уран өнімінің бір бөлігін своп (swap) талаптарында өткізеді. Топ талаптарды келісіп, бір контрагентпен екі бөлек шартты жасайды, біреуі — жеткізуге, екіншісі — уранның бір көлемін екі түрлі жеткізу орнында немесе түрлі уақыт кезеңінде бірдей баға бойынша сатып алуға. Нәтижесінде өзінің (өндірілген немесе Топ кәсіпорындарынан сатып алынған) ураны және сатып алынған уран ауыстырылады.

Әдетте, своп операциялары кезінде Топ уранды бір жеткізу орнына нақты жеткізеді және түпкі сатып алушыларға одан кейін сату үшін уранның дәл сондай көлемін бөгде конвертордан сатып алады. Бұл ретте, Топ тауарды түпкі сатып алушыларға жеткізу бойынша көлік шығыстарында үнемдейді.

Своп мәмілелері бойынша шарттардың бір бірімен формальды түрде байланысты еместігіне қарамастан, басшылық бұл мәмілелер байланысты болып табылады және нарықтағы сұраныс пен ұсынысты түсіну амалдарына сүйене отырып, оқшауланып жүзеге асырылар еді деген тұжырымға келді. Басшылықтың пікірінше, біртекті тауарды (уранды) бірдей көлемде бірдей бағамен жеткізу іс жүзінде тауарды ауыстыру болып табылады, әрі ол бұл транзакцияның экономикалық мәнін көрсете отырып, қаржылық есептілікте ашық негізде көрсетілуі тиіс. Своп операциялардың талаптарын және көрсетілуіне тәсілді түсіну пайымдауды қажет етеді.

2023 жылы Топ 139.322 миллион теңге сомаға (2022 жыл: 195.958 миллион теңге) своп операцияларынан түскен түсімді және 149.209 миллион теңге сомаға (2022 жыл: 207.789 миллион теңге) өткізудің тиісті өзіндік құнын мойындамады. Сондай-ақ, Топ басқа дебиторлық берешекті 72.978 миллион теңге сомаға, кредиторлық берешекті 31.215 миллион теңге сомаға ұлғайтты, нетто әсері қорларға әсер етті. Своп шарттары ақшалай төлемдерді көздейтіндіктен, дебиторлық берешек сатып алынған және төленген уран үшін күтілетін ақша қаражатын білдіреді, кредиторлық берешек сол бойынша дебиторлық берешекті контрагент төлеген сатылған уран үшін күтілетін ақша қаражатын білдіреді.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Табиғи уранды байыту

Топ Ресейдегі «Уранды байыту орталығы» АҚ-дан (УБО) уранды байыту бойынша қызметтерді сатып алады. Мәміле екі бөлек шарт ретінде жасалған. Топ табиғи уранды сатады және байытылған уранды УБО-дан сатып алады. УБО-мен жасалған келісімдер ресми түрде бір-бірімен байланысты болмаса да, басшылық бұл мәмілелер іс жүзінде байланысты және бір-бірінен оқшауланған түрде жүзеге асырыла алмады деген қорытындыға келді. Шын мәнінде, бұл уранды оны байытылған күйде сатып алу міндеттемесімен сатуға әкеледі, 15 ҚЕХС талаптарына сәйкес УБО уранды сатудан түскен түсім танылмауы керек, бұл мәміленің экономикалық мәнін көрсетеді. Терминдерді түсіндіру және УБО-мен операцияларды есепке алу тәсілі пайымдауды қолдануды талап етеді. Өткізудің өзіндік құнына енгізілген байыту жөніндегі қызметтердің құны қайта өңдеу және өзге де қызметтер жолында 40.643 миллион теңгені (2022: 13.363 миллион теңге) құрайды (27-ескертпе).

УБО-мен сатып алу-сату шарттары ақша қаражатын төлеуді көздеді, 2023 жылдан бастап Топ енді нетто-негізде өзара есеп айырысуды көздейтін шарттардың талаптарын өзгертті.

2023 жылғы 1 шілдеден бастап ҚР электр энергиясының нарығы жөніндегі заңнамадағы өзгеріс

ҚР Энергетика министрінің 30.06.2023 жылғы № 249 бұйрығымен бекітілген өзгерістер мен толықтырулармен бірге Электр энергиясының көтерме сауда нарығын ұйымдастыру және жұмыс істеу қағидаларына сәйкес 2023 жылғы 1 шілдеден бастап «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС (бұдан әрі – «ЕАҚО») электр энергиясын бірыңғай сатып алушыны енгізе отырып, электр энергиясын өткізу нарығының жаңа моделіне көшу жүзеге асырылды. Жаңа модельге сәйкес барлық энергия өндіруші ұйымдар электр энергиясын бірыңғай сатып алушыға электр энергиясын сатуға міндетті. Бұдан әрі ЕАҚО электр энергиясын көтерме электр нарығында электр энергиясын бірыңғай сатып алушы энергия беруші, энергиямен жабдықтаушы ұйымдарға, электр энергиясын тұтынушыларға және цифрлық майнерлерге сату шарттарына сәйкес электр энергиясын сатады.

Топ «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-ке сәйкес түсімді тану процесіне өзгерістердің әсерін бағалау бойынша талдау жүргізді. Нәтижесінде, Топ өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігі мақсатында энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясын сату шарттары және ЕАҚО-мен Топтың тарату және өткізу компанияларының электр энергиясын сатып алу шарттары 15 ҚЕХС-ке сәйкес кері сатып алу шарттары болып табылатынын анықтады. Тиісінше, Топ өзінің шоғырлану деңгейінде электр энергиясын сатып алудан және энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясының түсімінен өзіндік құнның элиминациясын өткізді.

Элиминациялау сомасын есептеу үшін Топ ЕАҚО-дан Топтың еншілес ұйымдарының электр энергиясын сатып алуының нақты көлемін және Топтың электр станцияларының белгіленген қолданыстағы шекті тарифтеріне сәйкес электр энергиясын сатудың орташа өлшенген бағасын пайдаланды.

2023 жылғы элиминациялау сомасы 84.760 миллион теңге болды. Бұл жазбалар Топтың түсімі мен өзіндік құнын біртұтас экономикалық бірлік ретінде таныстыру мақсатында көрсетілген және Топтың қаржылық нәтижелеріне әсер етпейді.

Жоғарыда айтылғандарды қоспағанда, 2023 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енген электр энергиясын сату нарығының жаңа моделі түсімді тану процесіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер

Уран қарыздары ағымдағы тұрақсыз геосаяси жағдайға байланысты қазақстандық уранның батыс конверсиялық кәсіпорындарға уақтылы жеткізілуіне әсер етуі мүмкін логистикалық тәуекелдерді азайту үшін қажетті қорларды басқару жөніндегі Топтың әдеттегі саясатының бөлігі болып табылады.

Тауарлық қарызды алған кезде Топ қорларды шарттық құны бойынша есепке алады. Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер есепті күнге уран өнімінің әділ құны бойынша танылады. Әділ құнды кейіннен қайта бағалау уран өніміне әділ құнның өзгеруіне сәйкес басқа кірістер/шығыстар құрамындағы пайда/зиян арқылы жүргізіледі.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тауарлық қарыз шарты бойынша міндеттеменің әділ құны 91.151 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 19.147 миллион теңге) (25-ескертпе).

Газды сатып алу шарттары бойынша бағаланатын кредиторлық берешек

2023 жылғы 31 желтоқсанда Топтың бағаны келіспей жалпы сомасы 109.819 миллион теңгеге газды сатып алғаны үшін сауда кредиторлық берешегі бар (25-ескертпе). Алдыңғы шарттардың қолданысы тоқтатылуына, ал бағаларды келісу мен жаңа шарттарды жасау рәсімі әлі аяқталмағанына байланысты Топ өз басшылығының ең үздік бағалауына сүйене отырып, есептеу әдісімен кредиторлық берешекті мойындады.

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Кредиторлық берешекті бағалау кезінде басшылық алдыңғы шарттар негізінде газды сатып алу бағасын, сатып алынған газды географиялық бөлуді және өңірлер бөлінісінде жеткізілімдердің өзіндік құнын талдауды, жеткізушімен хат алмасуды, ҚР Энергетика министрлігі деңгейінде жеткізушімен келіссөздер мәртебесін, сондай-ақ ҚР Үкіметі мен жеткізуші арасындағы Өзара түсіністік туралы меморандумда көзделген газды сатып алу бағасын айқындау тетігін назарға алды.

Жеткізуші келіссөздер барысында ұсынған жеңілдікті ескере отырып, ең жоғары сатып алу бағасын қолдану 2023 жылғы 31 желтоқсанда кредиторлық берешектің 65.319 миллион теңгеге ұлғаюына, 2023 жылғы 31 желтоқсанда қорлар құнының 8.674 миллион теңгеге ұлғаюына және 2023 жылғы сатудың өзіндік құнының 56.645 миллион теңгеге ұлғаюына әкеп соқтырар еді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығару күніне басшылық келіссөздер жүргізу барысында және бағаларды келісуді және шарттарға 2024 жылдың 1 жартыжылдығының соңына дейін қол қоюды күтеді.

5. БИЗНЕСТІ БІРІКТІРУ

Dunga Operating GmbH сатып алу

2023 жылғы 9 қазанда ҚМГ TOTALENERGIES EP DANMARK A/S компаниясымен шикі мұнай мен табиғи газды барлау және өндірумен айналысатын Total E&P dunga GmbH (2023 жылғы желтоқсанда Dunga Operating GmbH деп өзгертілген) акцияларының 100% сатып алу-сату шартына қол қойды. Сатып алу бағасы 358,5 миллион АҚШ доллары болды (баламасы 165.913 миллион теңге). Келісімде тараптар 2023 жылғы 30 қазанда және 2023 жылғы 20 қарашада орындаған жабудың белгілі бір прецеденттік шарттары қамтылды, ҚМГ акциялары қайта тіркелгеннен кейін мәміле аяқталды. ҚМГ еншілес ұйым Dunga Operating GmbH-ті бақылауға алды, бұл ҚР нарығында шикі мұнай мен табиғи газдың ресурстық базасындағы және өндірудегі ҚМГ үлесін арттырды.

Топ Dunga Operating GmbH таза сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын берілген өтемнің әділ құнына 358,5 миллион АҚШ доллары (баламасы 165.913 миллион теңге) мөлшерінде алдын ала құн бойынша бағалады. Бизнесі біріктірудің бастапқы есепке алынуы аяқталған жоқ.

«Бизнесі біріктіру» 3 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес негізгі құралдарды бағалау сатып алынған күннен бастап 12 ай ішінде аяқталады және ескеріледі.

Төменде сатып алу күніне Dunga Operating GmbH сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің алдын ала әділ құны туралы ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	Сатып алу күніне
Активтер	
Ұзақ мерзімді активтер	
Негізгі құралдар	192.313
Материалдық емес активтер	7.005
Кредиттік мекемелердегі қаражат	5.413
Ағымдағы активтер	
Қорлар	6.607
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	2.316
Сауда дебиторлық берешек	9.426
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	58
Өзге де ағымдағы активтер	7.792
Ақша қаражаты мен оның баламалары	7.961
Активтердің жиыны	238.891
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	
Резервтер	4.346
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	55.196
Ағымдағы міндеттемелер	
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	11.881
Өзге ағымдағы міндеттемелер	1.555
Міндеттемелер жиыны	72.978
Алдын ала әділ құны бойынша таза активтердің жиыны	165.913
Төлем көзінен ұсталатын салықты қоса алғанда, сатып алу құны	165.913

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте Dunga Operating GmbH қызметі **Мұнай-газ-химия** сегментінде ұсынылған.

Сатып алу күніне сауда дебиторлық берешектің әділ құны 9.426 миллион теңгені құрайды, бұл сауда дебиторлық берешектің жалпы сомасы болып табылады. Бұл ретте шарттар бойынша сомалар толық көлемде алынуы мүмкін деп күтілуде.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

6. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ

Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымды сатып алу

«Шүлбі ГЭС АЭС» ЖШС, «Өскемен ГЭС АЭС» ЖШС және «Қазгеология» Ұлттық геологиялық барлау компаниясы» АҚ (бұдан әрі — «Шүлбі ГЭС», «ӨК ГЭС» және «Қазгеология»)

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 20 желтоқсандағы № 1033 қаулысына сәйкес, 2023 жылғы 19 сәуірде Қорға Шүлбі ГЭС және ӨК ГЭС акцияларының мемлекеттік пакеттері берілді. Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 971 қаулысына сәйкес, 2023 жылғы 12 қыркүйекте Қорға Қазгеология акцияларының мемлекеттік пакеті берілді.

Бұл операциялар кәсіпорындардың жалпы бақылаумен бірігуі болып табылады және алдыңғысының бухгалтерлік кітаптарында көрсетілген Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеология активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны негізінде мүдделерді біріктіру әдісі бойынша ретро-спективті түрде ескеріледі. Тиісінше, осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеология акцияларының берілуі неғұрлым ерте ұсынылған кезеңнің күнінде орын алғандай және нәтижесінде өткен есептіліктер үшін салыстырмалы ақпарат қайта есептелгендей ұсынылды.

Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеология активтері мен міндеттемелері капиталға тиісінше айырманы есептей отырып олардың қаржылық есептілігінде баланстық құны бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ескерілген.

Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеологияны сатып алуды ескере отырып, салыстырмалы деректерге әсері төменде келтірілген:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанға
Қаржылық жағдайға әсері:	
Активтердің өсуі	
Ұзақ мерзімді активтердің өсуі	
Негізгі құралдардың өсуі	42.827
Материалдық емес активтердің өсуі	277
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың өсуі	860
Өзге ұзақ мерзімді қаржы активтерінің өсуі	3.602
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтердің ұлғаюы	284
	47.850
Ағымдағы активтердің өсуі	
Қорлардың ұлғаюы	806
Табыс салығы бойынша алдын ала төлемнің ұлғаюы	280
Сауда дебиторлық берешектің өсуі	1.890
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтерінің өсуі	50
Басқа да ағымдағы активтердің өсуі	95
Ақша қаражаты мен оның баламаларының ұлғаюы	5.413
	8.534
Активтер жиынының өсуі	
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің өсуі	
Жұмыскерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелердің өсуі	86
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелердің өсуі	4.915
	5.001
Ағымдағы міндеттемелердің өсуі	
Резервтердің өсуі	18
Сауда және өзге де кредиторлық берешектің ұлғаюы	872
Жұмыскерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелердің өсуі	16
Басқа да ағымдағы қаржылық міндеттемелердің өсуі	262
Басқа да ағымдағы міндеттемелердің өсуі	454
	1.622
Міндеттемелер жиынының өсуі	
Капиталдың өсуі	
Бөлінбеген пайданың өсуі	49.761
Бас компанияның Акционеріне жататын капиталдың өсуі	49.761
Капитал жиынының өсуі	49.761

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Миллион теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
Қызмет нәтижелеріне әсері:	
Түсім	20.897
	20.897
Өткізілген өнімнің және көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	(13.620)
Жалпы пайда	7.277
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(1.330)
Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік зияндар	(198)
Операциялық қызметтен түскен пайда	5.749
Қаржылық кіріс	883
Басқа да операциялық емес зиян	(316)
Басқа да операциялық емес кіріс	249
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	129
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда	6.694
Табыс салығы бойынша шығыстар	(1.514)
Кезеңдегі таза пайда	5.180
Басқа да жиынтық кіріс	
Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жатпайтын басқа да жиынтық кіріс	
Белгіленген төлемдермен жоспарлар бойынша актуарлық кіріс/(залал)	10
Келесі кезеңдерде пайданың немесе зиянның құрамына қайта сыныптауға жатпайтын басқа да жиынтық зиян	10
Табыс салығын шегере отырып, кезеңдегі басқа да жиынтық кіріс	10
Табыс салығын шегере отырып, кезеңдегі жиынтық кірістің жалпы сомасы	5.190
Мыналарға келетін кезеңдегі таза пайда:	
Бас компанияның акционеріне	5.180
	5.180
Мыналарға келетін кезеңдегі жиынтық кірістің жалпы сомасы:	
Бас компанияның акционеріне	5.190
	5.190

2022 жылы Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеология Акционерге 2021 қаржы жылының нәтижелері бойынша тиісінше 2.241 миллион теңге, 1.857 миллион теңге және 168 миллион теңге сомасында дивидендтерді жариялап, төледі.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы таза ақша ағындары келесідей болды:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
Операциялық	7.344
Инвестициялық	(4.211)
Қаржылық	(4.266)
	(1.133)
Күтілетін кредиттік зияндар резервіндегі өзгеріс	4
Ақша қаражаты мен оның баламаларының азаюы	(1.129)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Шүлбі ГЭС, ӨК ГЭС және Қазгеология сатып алуға байланысты бас компанияның акционеріне қатысты капиталдың ұлғаюы 48.837 миллион теңгені құрады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте Шүлбі ГЭС және ӨК ГЭС қызметі «Энергетика» сегментінде, Қазгеология қызметі «Тау-кен өндіру» сегментінде ұсынылған.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

7. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ АКЦИОНЕРГЕ САТУҒА НЕМЕСЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР

2023 жылы есептен шығарулар

«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС

2022 жылғы 13 желтоқсанда Топ үшінші тараппен «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС жарғылық капиталындағы 100% қатысу үлесін сатып алу-сату шартын жасасты. Топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС-нің активтері мен міндеттемелерін сату шығыстарын шегере отырып баланстық және әділ құнның ең азы бойынша сатуға арналған есептен шығарылатын топ құрамында жіктеді. Бұл еншілес ұйым Топ қызметінің маңызды бағытын білдірмейтіндіктен, Топ тоқтатылған қызмет құрамында еншілес ұйым қызметінің қаржылық нәтижесін жіктемеді. 2023 жылғы 27 қаңтарда Топ мемлекеттік қайта тіркеу күніне мәмілені аяқтады және нәтижесінде бұл еншілес ұйымды бақылаудан айырылып қалды.

«Жолаушылар вагондарын салу зауыты» ЖШС активтері мен міндеттемелері шығу күніне келесідей ұсынылған:

Миллион теңгемен	Есептен шығару күніне таза активтер
Негізгі құралдар	5.666
Қорлар	40
Өтелуге жататын ҚҚС	2
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	40.000
Өзге де ағымдағы активтер	7
Ақша қаражаты мен оның баламалары	52
Активтердің жиыны	45.767
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	20
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	40.029
Міндеттемелер жиыны	40.049
Таза активтер	5.718

Еншілес ұйымның есептен шығарылу нәтижесі былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	
Еншілес ұйымның шығуынан болған сыйақы сомасы	12.000
Шыққан таза активтер	(5.718)
«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС-тің шығу нәтижесі	6.282

«Kalamkas-Khazar Operating» ЖШС (бұдан — ККО)

2023 жылғы 9 ақпанда Топ, «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі — «ҚМГ ҰК») еншілес ұйымы арқылы және «Лукойл» ЖАҚ Каспий теңізінің қазақстандық секторында орналасқан Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов жер қойнауы учаскелерінде көмірсутектерді өндіруге арналған келісімшарттың ұстаушысы болып табылатын Топтың еншілес ұйымы ККО-ның жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 50%-ын сатып алу-сату шартына қол қойды. 2023 жылғы 11 қыркүйекте тараптар сатып алу-сату шартында көзделген кейінге қалдыру талаптарын орындағаннан кейін ККО-ны қайта тіркеу жүргізілді. Мәміленің нәтижесінде Топ ККО бақылауын жоғалтты.

Қатысу үлесінің 50%-ын сату құны 200 миллион АҚШ долларын құрады (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 93.258 миллион теңге). Сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес сату құны белгілі бір талаптар орындалған жағдайда 100 миллион АҚШ долларына

4.	5.	6.	7.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

түзетілуі мүмкін (бұдан әрі — Қосымша сыйақы). Топ бұл Қосымша сыйақыны 29 миллион АҚШ доллары (баламасы 14.154 миллион теңге) мөлшерінде пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активі ретінде таныды.

2023 жылғы 21 қыркүйекте «Лукойл» ЖАҚ 200 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (төлем жасау күніне баламасы 94.644 миллион теңге) ақшалай сыйақыны төледі.

Бұрынғы еншілес компанияда қалған инвестиция үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін бірлескен кәсіпорынды білдіреді және оның әділ құны 93.258 миллион теңгені құрайды (11-ескертпе).

Есептен шығару күніне ККО-ның активтері мен міндеттемелері былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	Есептен шығару күніне таза активтер
Негізгі құралдар	5.185
Барлау және бағалау бойынша активтер	14.678
Өтелуге жататын ҚҚС	626
Ақша қаражаты мен оның баламалары	20
Активтердің жиыны	20.509
Қарыздар	2.511
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	3.548
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	5
Міндеттемелер жиыны	6.064
Таза активтер	14.445
Еншілес ұйымның шығу күніне алынған ақшалай сыйақы	93.258
Еншілес ұйым шыққан күнгі Қосымша сыйақының әділ құны (14-ескертпе)	14.154
Бірлескен кәсіпорынға салынған қалған инвестициялардың 50% әділ құны (11-ескертпе)	93.258
Еншілес ұйымның шығуынан түскен кіріс	186.225

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап бақылауды жоғалту күніне дейінгі кезеңдегі ККО нәтижелері келесідей болды:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 1 қаңтар - 2023 жылғы 11 қыркүйек
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(108)
Қаржылық кіріс	7
Қаржылық шығындар	(33)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(98)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(1)
Кезеңдегі зиян	(233)

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап бақылауды жоғалту күніне дейінгі кезеңдегі ККО таза ақша ағындары келесідей болды:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 1 қаңтар - 2023 жылғы 11 қыркүйек
Операциялық	(102)
Инвестициялық	(16.937)
Қаржылық	17.059
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза азаюы	20

7. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ АКЦИОНЕРГЕ САТУҒА НЕМЕСЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылы есептен шығарулар

«PSA» ЖШС (бұдан әрі — PSA)

2022 жылғы 20 желтоқсанда Топ «Samruk-Kazyna Trust» корпоративтік қорының пайдасына PSA-ға қатысу үлесінің 100% -ын 1 теңгеге берді. «Samruk-Kazyna Trust» корпоративтік қоры коммерциялық емес ұйым болып табылады және Топ оған бақылау жасамайды. Нәтижесінде Топ PSA бақылауын жоғалтты.

2022 жылғы 20 желтоқсанда аяқталған кезеңдегі PSA нәтижелері былайша болды:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(8.950)
Қаржылық шығындар	(58)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(39)
Кезеңдегі зиян	(9,047)

2022 жылғы 20 желтоқсанда аяқталған кезең үшін PSA-ның таза ақша ағындары былайша болды:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
Операциялық	(7.702)
Инвестициялық	(28)
Қаржылық	11.871
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі	4.141

Бақылаудан айырылу күніне PSA-ның таза активтері былайша болды:

Миллион теңгемен	Бақылаудан айырылу күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	36
Материалдық емес активтер	64
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	255
Өтелуге жататын ҚҚС	12
Басқа да қысқа мерзімді активтер	109
Ақша қаражаты мен оның баламалары	4.137
Активтердің жиыны	4.613
Міндеттемелер	
Жалдау бойынша міндеттемелер	286
Сауда кредиторлық берешек	1.736
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	709
Міндеттемелер жиыны	2.731
Есептен шығару тобымен тікелей байланысты таза активтер	1.882

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	Сегмент	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Сатуға арналған деп жіктелген активтер		1.684.796	1.139.967
«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	Мұнай-газ-химия	1.064.032	1.092.783
«Эйр Астана» АҚ	Авиатасымалдаулар	618.826	-
«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС	Тасымалдау	-	45.825
Басқалары		1.938	1.359
Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер		104	104
		1.684.900	1.140.071

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	Сегмент	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер		(1.573.820)	(1.045.093)
«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	Мұнай-газ-химия	(1.052.257)	(1.045.062)
«Эйр Астана» АҚ	Авиатасымалдаулар	(521.563)	-
«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС	Тасымалдау	-	(31)
		(1.573.820)	(1.045.093)

«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС (бұдан әрі — KPI)

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте 2022 жыл ішінде және 2022 жылғы 31 желтоқсанға Топ KPI-ге қатысу үлесінің 99%-на иелік етті (KPI Қордың екі еншілес ұйымы үшін бірлескен кәсіпорын болды, олардың әрқайсысы үлесінің 49,5%-на иелік етті). 2022 жылғы 7 қарашада Топ үшінші тараппен 180.000 мың АҚШ доллары сомасындағы (баламасы 83.601 миллион теңге) сыйақы үшін KPI қатысу үлесінің 40%-ын сату туралы шартқа қол қойды. Сату туралы шарт бойынша құн 2026 жылғы 30 қарашаға дейін төлемдер кестесі бойынша бөліп төлеуге жатады. Сату мәмілесі 2022 жылдың соңына дейін аяқталған жоқ, өйткені белгілі бір кейінге қалдыру талаптары, атап айтқанда зауытты пайдалануға беру талаптары орындалмады. Осыған байланысты Топ

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша KPI-ді бақылауды сақтап қалды.

2024 жылғы 27 ақпанда мәміле аяқталғаннан кейін Топ KPI бақылауын жоғалтты және KPI қызметіне қатысты шешімдер бақылауды бөлісетін тараптардың бірауыздан келісімін талап ететіндігіне байланысты бірлескен кәсіпорынға инвестицияны әділ құны бойынша таныды (40-ескертпе). Бірлескен кәсіпорынға инвестицияның әділ құнын бағалау 2024 жылдың ішінде аяқталады.

Бұл еншілес ұйым Топ қызметінің маңызды бағытын білдірмейтіндіктен, Топ тоқтатылған қызмет құрамында еншілес ұйым қызметінің қаржылық нәтижесін жіктемеді. Топ басшылығы мәміле есепті күннен кейін 12 ай ішінде аяқталады деп күтеді, сондықтан активтер мен тиісті міндеттемелер 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған активтерге жіктелді.

7. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ АКЦИОНЕРГЕ САТУҒА НЕМЕСЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер (жалғасы)

«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС (бұдан әрі — KPI (жалғасы))

KPI активтері мен міндеттемелері былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан*	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер		
Негізгі құралдар	920.956	896.180
Материалдық емес активтер	35.777	38.265
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	1.562	–
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	49.886	57.448
Қорлар	11.683	12.590
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	410	475
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	174	23
Өзге де ағымдағы активтер	1.305	7.182
Ақша қаражаты мен оның баламалары	42.279	80.620
Сатуға арналған деп жіктелген активтер	1.064.032	1.092.783
Міндеттемелер		
Қарыздар	957.992	941.587
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	18	35
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	8.575	8.964
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	67.958	68.161
Басқа да ағымдағы қаржылық міндеттемелер	1.977	1.105
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	15.737	25.210
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	1.052.257	1.045.062
Сатуға арналған деп жіктелген таза активтер	11.775	47.721

* Активтер мен міндеттемелер топшілік элиминациядан кейін көрсетілген

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы операциялық қызмет нәтижесінде KPI 63.427 миллион теңге сомасындағы түсімді және 42.879 миллион теңге сомасындағы шығыстарды (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 8.966 миллион теңге сомасындағы түсімді және 5.747 миллион теңге сомасындағы шығыстарды) мойындады (26, 27-ескертпелер).

«Эйр Астана» АҚ (бұдан әрі — «Эйр Астана»)

2023 жылғы желтоқсанда Эйр Астана акционерлерінің Жалпы жиналысы Эйр Астана орналастырылған акцияларын 306 миллион жай акцияға дейін бөлу және жарияланған акциялар санын 366 миллион жай акцияға дейін ұлғайту туралы шешім қабылдады.

2023 жылғы 8 ақпанда Қордың Директорлар кеңесі «Эйр Астана» АҚ-ның ұйымдастырылған нарықтардағы жай акцияларын бір жай акция үшін 1.073,83 теңге бағасымен 60.410.524 жай акция көлемінде иеліктен шығару туралы шешім қабылдады.

2024 жылғы 14 ақпанда Top «Астана» халықаралық қаржы орталығы мен «Қазақстан қор биржасы» АҚ биржаларында оларды өткізу арқылы жалпы сомасы 10.614 миллион теңгеге бір жай акция үшін 1.073,83 теңге бағасы бойынша 9.884.209 (10%) жай акцияларды иеліктен шығарды.

Өткен IPO нәтижелері бойынша Қордың Эйр Астанадағы үлесі 51%-дан 41%-ға дейін төмендеді және Эйр Астанаға бақылаудан айырылып қалды. Иеліктен шығару нәтижесінде Top айтарлықтай ықпалды сақтайтындығына байланысты Top қауымдасқан компанияға инвестицияны әділ құны бойынша мойындайды. Қауымдасқан компанияға инвестицияның әділ құнын бағалау 2024 жылдың ішінде аяқталады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда Top «Эйр Астана» АҚ активтері мен міндеттемелерін сатуға арналған шығатын топтың құрамында жіктелді. Бұл еншілес ұйым Top қызметінің маңызды бағытын білдірмейтіндіктен, Top тоқтатылған қызмет құрамында еншілес ұйым қызметінің қаржылық нәтижесін жіктемеді (40-ескертпе).

Эйр Астананың активтері мен міндеттемелері былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан*
Активтер	
Негізгі құралдар	387.885
Материалдық емес активтер	1.289
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	15.748
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	8.387
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	16.837
Қорлар	30.705
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	6.027
Сауда дебиторлық берешек	10.207
Өтелуге жататын ҚҚС	4.419
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	1.246
Өзге де ағымдағы активтер	11.524
Ақша қаражаты мен оның баламалары	124.552
Сатуға арналған деп жіктелген активтер	618.826
Міндеттемелер	
Қарыздар	187
Резервтер	115.362
Жалдау бойынша міндеттемелер	326.780
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	283
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	27.885
Басқа да ағымдағы қаржылық міндеттемелер	7.615
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	43.451
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	521.563
Сатуға арналған деп жіктелген таза активтер	97.263

* Активтер мен міндеттемелер топшілік элиминациядан кейін көрсетілген

8. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

Миллион теңгемен	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимараттар мен құрылысжайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	4.497.010	1.969.154	1.139.648	1.209.907	3.550.625	174.914	194.536	1.569.298	14.305.092
Есептілік валютасын қайта есептеу	277.367	23.332	8.885	83	27.281	-	6.690	9.227	352.865
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(106.566)	(51.243)	(3.476)	-	(2.311)	1.643	(393)	-	(162.346)
Түсімдер	86.533	2.044	46.878	324	111.016	51.572	6.373	1.315.168	1.619.908
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.907	111.361	8.001	-	109.863	-	5.411	-	236.543
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер бойынша капиталдандырылған жөндеу жұмыстары	-	-	-	-	2.688	-	-	-	2.688
Жалдау шарттарын түрлендіру	6.134	88	357	-	2.523	-	4.343	-	13.445
Шығулар	(54.583)	(37.281)	(18.671)	(178)	(46.905)	(4.462)	(6.080)	(5.173)	(173.333)
Еншілес компанияны бақылаудан айырылу	-	-	-	-	-	-	(291)	-	(291)
Тозу бойынша шығыстар	(269.733)	(162.932)	(67.398)	(39.499)	(376.413)	(42.045)	(21.971)	-	(979.991)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	48.339	36.650	14.662	166	44.268	-	5.409	725	150.219
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто	909	(2.366)	(19.499)	(92)	(6.590)	(4.528)	3.363	(12.914)	(41.717)
Ауыртпалық шарты бойынша резервті пайдалану	-	-	-	-	-	-	-	(1.125)	(1.125)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған активтерден/(ге) аударымдар, нетто	-	-	(15.499)	-	(5.922)	-	(1.113)	(891.697)	(914.231)
Барлау активтерінен/(не) / инвестициялық жылжымайтын мүліктен/(ке) аударымдар, нетто	3.253	-	(150)	-	-	-	-	-	3.103
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	37	(55)	(12)	(3.601)	(124)	17.204	388	4.062	17.899
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	176.669	96.853	60.671	128.393	350.377	2.789	8.566	(824.318)	-
Басқа да өзгерістер	(669)	-	-	-	9	-	-	703	43
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	4.666.607	1.985.605	1.154.397	1.295.503	3.760.385	197.087	205.231	1.163.956	14.428.771
Бастапқы құн	7.013.924	4.006.573	1.897.164	1.633.474	6.904.896	450.309	413.990	1.266.880	23.587.210
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.347.317)	(2.020.968)	(742.767)	(337.971)	(3.144.511)	(253.222)	(208.759)	(102.924)	(9.158.439)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	4.666.607	1.985.605	1.154.397	1.295.503	3.760.385	197.087	205.231	1.163.956	14.428.771
Миллион теңгемен	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимараттар мен құрылысжайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Оның ішінде жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтер									
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	27.595	6.175	33.895	-	421.437	-	26.543	-	515.645
Есептілік валютасын қайта есептеу	1.963	410	1.748	-	20.836	-	1.133	-	26.090
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.907	111.361	8.001	-	109.863	-	5.411	-	236.543
Капиталға айналдырылған жөндеу жұмыстары	-	-	-	-	2.688	-	-	-	2.688
Жалдау шарттарын түрлендіру	6.134	88	357	-	2.523	-	4.343	-	13.445
Жалдау шарттарын бұзу	(7.994)	(31.884)	(12.587)	-	(5.030)	-	(399)	-	(57.894)
Еншілес компанияны бақылаудан айырылу	-	-	-	-	-	-	(255)	-	(255)
Тозу бойынша шығыстар	(5.825)	(22.637)	(8.782)	-	(87.542)	-	(5.197)	-	(129.983)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	3.863	31.884	8.552	-	4.949	-	356	-	49.604
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто	-	-	-	-	-	-	(834)	-	(834)
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	-	-	2.346	-	-	-	(9)	-	2.337
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	-	-	(945)	-	945	-	-	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	27.643	95.397	32.585	-	470.669	-	31.092	-	657.386
Жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құны	41.945	119.188	64.981	-	825.585	-	46.546	-	1.098.245
Жинақталған тозу және жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің құнсыздануы	(14.302)	(23.791)	(32.396)	-	(354.916)	-	(15.454)	-	(440.859)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	27.643	95.397	32.585	-	470.669	-	31.092	-	657.386

8. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Миллион теңгемен	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимараттар мен құрылысжайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	4.666.607	1.985.605	1.154.397	1.295.503	3.760.385	197.087	205.231	1.163.956	14.428.771
Есептік валютасын қайта есептеу	(72.102)	(6.502)	(2.831)	(172)	(8.439)	-	(2.036)	(4.015)	(96.097)
Есепті бағалаудағы өзгерістер	5.903	5.385	(2.927)	-	414	(2.132)	(4)	(1.572)	5.067
Түсімдер	55.727	71.912	25.898	591	150.656	51.242	16.281	1.869.340	2.241.647
Кәсіпорындарды біріктіру арқылы сатып алу (5-ескертпе)	170.276	-	4.520	-	771	-	461	16.339	192.367
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.447	-	13.746	-	134.196	-	40.914	-	190.303
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер бойынша капиталдандырылған жөндеу жұмыстары	-	-	-	-	4.782	-	-	-	4.782
Жалдау шарттарын түрлендіру	2.057	19	(781)	-	65.830	-	959	-	68.084
Шығулар	(39.022)	(8.819)	(10.570)	(73)	(67.495)	(52)	(7.729)	(5.737)	(139.497)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (7-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(5.185)	(5.185)
Тозу бойынша шығыстар	(363.287)	(155.784)	(69.224)	(42.070)	(405.780)	(55.998)	(21.999)	-	(1.114.142)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	23.353	8.438	6.348	58	65.220	9	7.317	3.128	113.871
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (30-ескертпе)	-	(83.215)	(12.154)	(922)	(1.517)	(324)	(4.528)	(26.577)	(129.237)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған активтерден/(ге) аударымдар, нетто (7-ескертпе)	-	-	(14.529)	-	(365.214)	(5)	(6.963)	(1.478)	(388.189)
Барлау активтерінен/(не) / инвестициялық жылжымайтын мүліктен/(ке) аударымдар, нетто	12.107	(702)	(305)	-	-	2.360	(32)	19	13.447
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	58	600	137	(5.108)	1.651	37.351	897	9.798	45.384
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	263.459	342.743	77.885	170.921	706.533	(48)	12.922	(1.574.415)	-
Басқа да өзгерістер	(62)	-	-	-	73	-	-	(1.860)	(1.849)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген)	4.726.521	2.159.680	1.169.610	1.418.728	4.042.066	229.490	241.691	1.441.741	15.429.527
Бастапқы құн	7.624.251	4.390.002	1.990.160	1.785.016	7.184.529	538.700	463.433	1.581.239	25.557.330
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.897.730)	(2.230.322)	(820.550)	(366.288)	(3.142.463)	(309.210)	(221.742)	(139.498)	(10.127.803)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.726.521	2.159.680	1.169.610	1.418.728	4.042.066	229.490	241.691	1.441.741	15.429.527
Миллион теңгемен	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимараттар мен құрылысжайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Оның ішінде жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтер									
2023 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	27.643	95.397	32.585	-	470.669	-	31.092	-	657.386
Есептік валютасын қайта есептеу	(518)	(103)	(427)	-	(6.659)	-	(551)	-	(8.258)
Есепті бағалаудағы өзгерістер	-	-	-	-	-	-	(4)	-	(4)
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.447	-	13.746	-	134.196	-	40.914	-	190.303
Капиталға айналдырылған жөндеу жұмыстары	-	-	-	-	4.782	-	-	-	4.782
Жалдау шарттарын түрлендіру	2.057	19	(781)	-	65.830	-	959	-	68.084
Жалдау шарттарын бұзу	(20.711)	-	(6.347)	-	(21.673)	-	(31)	-	(48.762)
Тозу бойынша шығыстар	(5.319)	(22.628)	(8.482)	-	(93.676)	-	(5.128)	-	(135.233)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	6.195	-	4.047	-	21.438	-	22	-	31.702
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған активтерден/(ге) аударымдар, нетто	-	-	(4.564)	-	(337.927)	-	-	-	(342.491)
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	-	-	820	-	(36.660)	-	(590)	-	(36.430)
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген)	10.794	72.685	30.597	-	200.320	-	66.683	-	381.079
Жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құны	23.936	119.081	60.212	-	298.333	-	85.794	-	587.356
Жинақталған тозу және жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің құнсыздануы	(13.142)	(46.396)	(29.615)	-	(98.013)	-	(19.111)	-	(206.277)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген)	10.794	72.685	30.597	-	200.320	-	66.683	-	381.079

2023 жылы аяқталмаған құрылысқа түсімдер негізінен мыналарды қамтиды:

- ◆ Электровоздар мен тепловоздарды сатып алу, Достық – Мойынты темір жол көлік дәлізін салу және темір жол инфрақұрылымын реконструкциялау мен жаңғыртуға 603.471 миллион теңге мөлшерінде өзге де жұмыстар;
- ◆ «Өзенмұнайгаз» АҚ, «Ембімұнайгаз» АҚ және «ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС, Топтың еншілес ұйымдарында 289.128 миллион теңге жалпы сомаға ұңғымаларды бұрғылау және жайластыру;
- ◆ «Қазтрансойл» АҚ «Өзен – Атырау-Самара» және «Астрахань-Маңғышлақ» құбырларының учаскесін 174.799 миллион теңге жалпы сомаға ауыстыру;
- ◆ Маңғыстау облысында 160.160 миллион теңге сомасына «Бейнеу-Жаңаөзен» магистральдық газ құбырының екінші желісін салу;
- ◆ 29.319 миллион теңге сомасына бұрылатын газ құбырлары бар автоматтандырылған газ тарату станциясын салу;
- ◆ Қолданыстағы «Мақат-Солтүстік Кавказ» магистральдық газ құбырына 28.881 миллион теңге сомасына резервтік газ құбырын салу;
- ◆ 24.469 миллион теңге жалпы сомаға «САЦ-5», «САЦ-4» және «Лупинг САЦ-4» магистральдық газ құбырлары бойынша жұмыстар кешені;

- ◆ «Қазақстан-Қытай» және «Алматы-Байсерке-Талғар» магистральдық газ құбырлары арасында 23.451 миллион теңге сомаға «Қайрат» көпірін салу.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 200.191 миллион теңге сомасындағы таза баланстық құны бар негізгі құралдар Топтың кейбір қарыздары бойынша қамтамасыз ету ретінде салынды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 822.711 миллион теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың толығымен есептелген тозуы бар негізгі құралдарының бастапқы құны 1.404.115 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1.372.489 миллион теңге) құрады.

2023 жылы Топ, 1.665 миллион теңге мөлшеріндегі инвестициялық кірісті шегере отырып, 84.178 миллион теңге сомаға 13,56% мөлшерінде орташа өлшенген пайыздық мөлшерлемесі бойынша қарыздар бойынша шығындарды (2022 жылы: 74.087 миллион теңге сомаға 6,89% орташа өлшенген пайыздық мөлшерлемесі бойынша) капиталдандырды (20, 21-ескертпелер).

9. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

Миллион теңгемен	Лицензиялар	Жер қойнауын пайдалану құқықтары	Гудвилл	Маркетинг бойынша материалдық емес активтер	Бағдарламалық жасақтама	Басқасы	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	692.169	815.857	316.265	25.467	74.630	79.888	2.004.276
Есептік валютасын қайта есептеу	36.279	14.390	807	1.819	398	1.896	55.589
Түсімдер	9.405	1.077	-	-	6.163	16.853	33.498
Шығулар	(2.805)	-	-	-	(4.139)	(910)	(7.854)
Еңшілес компанияны бақылаудан айырылу	-	-	-	-	-	(64)	(64)
Амортизация бойынша шығыстар	(43.757)	(36.227)	-	-	(20.726)	(8.099)	(108.809)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	2.775	-	-	-	4.165	404	7.344
(Құнсыздану) / құнсызданудан болған шығынды қалпына келтіру, нетто	93	-	-	-	35	(139)	(11)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерден/ (ге) аударымдар, нетто	(336)	-	-	-	(6.156)	(31.773)	(38.265)
Басқа да ұзақ мерзімді активтерге аударымдар	-	-	-	-	(22)	-	(22)
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	1.025	-	-	-	11.083	(12.108)	-
Басқа да өзгерістер	132	669	-	-	1.355	(2.199)	(43)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	694.980	795.766	317.072	27.286	66.786	43.749	1.945.639
Есептік валютасын қайта есептеу	(9.039)	(3.659)	(211)	(477)	(170)	(253)	(13.809)
Есепті бағалаудағы өзгерістер	-	(279)	-	-	-	-	(279)
Түсімдер	156.723	68	-	-	26.220	30.604	213.615
Кәсіпорындарды біріктіру арқылы сатып алу (6-ескертпе)	-	-	-	-	5.289	1.716	7.005
Шығулар	(821)	-	-	-	(6.483)	(509)	(7.813)
Амортизация бойынша шығыстар	(53.046)	(39.616)	-	-	(35.503)	(4.018)	(132.183)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	817	-	-	-	6.319	455	7.591
Құнсызданудан болған шығынның (құнсыздануы)/қалпына келтіру, нетто (30-ескертпе)	36	-	-	-	25	(1.807)	(1.746)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерден/ (ге) аударымдар, нетто	-	-	-	-	(1.289)	-	(1.289)
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	(2.243)	-	-	-	6.955	(4.712)	-
Басқа да өзгерістер	1	62	-	-	495	459	1.017
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	787.408	752.342	316.861	26.809	68.644	65.684	2.017.748
Бастапқы құн	1.088.296	972.365	432.066	68.816	307.497	149.037	3.018.077
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(300.888)	(220.023)	(115.205)	(42.007)	(238.853)	(83.353)	(1.000.329)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген)	787.408	752.342	316.861	26.809	68.644	65.684	2.017.748
Бастапқы құн	946.833	977.169	432.277	70.041	233.393	122.594	2.782.307
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(251.853)	(181.403)	(115.205)	(42.755)	(166.607)	(78.845)	(836.668)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (аудит жүргізілген) (қайта есептелген)	694.980	795.766	317.072	27.286	66.786	43.749	1.945.639

10. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР

Барлау және бағалау бойынша активтердегі қозғалыс мынадай түрде берілген:

Миллион теңгемен	Материалдық	Материалдық емес	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	262.773	16.176	278.949
Есептік валютасын қайта есептеу	13.683	-	13.683
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(195)	-	(195)
Түсімдер	22.606	510	23.116
Шығулар	(120)	(173)	(293)
Түзету жасауды/есептен шығаруды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто	(16.312)	(1.694)	(18.006)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	120	173	293
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	(3.253)	-	(3.253)
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	6	-	6
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	279.308	14.992	294.300
Есептік валютасын қайта есептеу	(3.376)	-	(3.376)
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(374)	-	(374)
Түсімдер	45.013	30.038	75.051
Шығулар	(19.921)	(824)	(20.745)
Еңшілес компанияға бақылаудан айырылу (7-ескертпе)	-	(14.678)	(14.678)
Түзету жасауды/есептен шығаруды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (30-ескертпе)	19.918	648	20.566
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	(14.841)	355	(14.486)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	184.408	20.666	205.074
Бастапқы құн	316.150	34.783	350.933
Жинақталған құнсыздану	(131.742)	(14.117)	(145.859)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	184.408	20.666	205.074
Бастапқы құн	309.934	19.891	329.825
Жинақталған құнсыздану	(30.626)	(4.899)	(35.525)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	279.308	14.992	294.300

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына барлау және бағалау бойынша активтер келесі жобалармен көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Солтүстік Каспий жобасы	140.098	206.007
НК КАП жобалары	26.019	26.543
KMG Barlau	14.346	-
«QazaqGaz» ҰК» АҚ жобалары	4.510	16.475
Эмбамұнайгаз	1.509	14.084
Жеңіс	-	18.310
Өріқтау	-	4.889
Басқалары	18.592	7.992
	205.074	294.300

11. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде дербес елеулі емес бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген (Топтың қатысу үлесіне тепе-тең):

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	221.804	208.831
Бір жылғы таза пайда	25.685	35.908
Басқа да жиынтық (зиян)/ кіріс	(2.466)	225
Жалпы жиынтық кіріс	23.219	36.133

Төменде дербес елеулі емес қауымдасқан компаниялар туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген (Топтың қатысу үлесіне тепе-тең):

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	166.328	143.519
Бір жылғы таза пайда	65.799	56.099
Басқа да жиынтық (зиян)/ кіріс	(7.503)	5.075
Жалпы жиынтық кіріс	58.296	61.174

2023 жылы жеке елеусіз бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер 99.050 миллион теңгені (2022 жылы: 65.659 миллион теңге) құрады.

2023 пен 2022 жылдардағы бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың инвестицияларындағы өзгерістер мынадай түрде берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
1 қаңтарға арналған сальдо	6.735.441	5.681.969
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто (33-ескертпе)	945.079	1.449.389
Алынған дивидендтер	(808.125)	(734.518)
Алынға жататын дивидендтердегі өзгеріс	(21.796)	4.838
Иелік ету үлесін өзгертпестен капиталға қосымша салымдар	21.229	15.418
Сатып алу	100.820	11.445
Жұмсалмаған пайданы түзету*	(2.140)	(3.305)
Шығулар	(1)	-
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару	-	(1.460)
Есептілік валютасын қайта есептеу	(100.768)	309.586
Есептілік валютасын қайта есептеуден басқа, басқа да жиынтық кіріс	5.916	5.170
Берілген қарыздар бойынша дисконт	29.425	(2.431)
Құнсыздану, нетто (30-ескертпе)	(5.073)	(660)
31 желтоқсанға сальдо	6.900.007	6.735.441

* Жұмсалмаған пайданы түзету бірлескен кәсіпорындардың тауарларын Топқа өткізу кезінде туындайтын жұмсалмаған пайданы және Топ бірлескен кәсіпорындарға берген қарыздар бойынша капиталдандырылған сыйақыларды білдіреді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың мойындалмаған жинақталған шығындардағы Топтың үлесі 8.516 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген): 5.984 миллион теңге) құрады.

12. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАЛДАУҒА ТАЗА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздар мен қаржылық жалдауға таза инвестициялар мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме	2022 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме
Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін берілген қарыздар	130.979	11,33%	64.371	15,98
Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар	86.173	12,95%	117.511	12,20%
Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	45.614	10,21%	54.017	10,02%
Қарыздар мен қаржылық жалдау бойынша берешектің жалпы сомасы	262.766		235.899	
Минусы: күтілетін кредиттік зияндар резерві	(28.756)		(17.284)	
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар, нетто	234.010		218.615	
Минусы: ағымдағы бөлік	(131.472)		(66.889)	
Ұзақ мерзімді бөлік	102.538		151.726	

31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі қарыздар бойынша құнсыздануға арналған резервтегі қозғалыс мынадай түрде берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға резерв	17.284	19.234
Есептелгені, нетто	11.372	(1.373)
Есепті бағалаудағы өзгеріс	100	(577)
31 желтоқсанға резерв	28.756	17.284

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бастапқы танылған сәттен бастап берілген қарыздар бойынша кредиттік тәуекел айтарлықтай өскен жоқ.

31 желтоқсанға қаржылық жалдау бойынша таза инвестициялардың құрамдауыштары мынадай түрде берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Бір жыл ішінде	12.674	15.215
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан аспайтын	28.862	31.436
Бес жылдан астам	21.232	30.787
Жалдау төлемдері	62.768	77.438
Минусы: еңбек сіңбеген қаржы кірісі	(17.154)	(23.421)
Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	45.614	54.017
Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Берілген қарыздар және теңгемен көрсетілген қаржылық жалдауға таза инвестициялар	145.335	95.172
АҚШ долларында білдірілген, берілген қарыздар	88.675	123.443
	234.010	218.615

13. КРЕДИТТІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ

31 желтоқсанға кредиттік мекемелердегі қаражат мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Банктік депозиттер	1.258.181	1.638.585
Кредиттік мекемелерге қарыздар	41.119	67.614
Минусы: күтілетін кредиттік зияндар резерві	(420)	(2.326)
Кредиттік мекемелердегі қаражат, нетто	1.298.880	1.703.873
Минусы: ағымдағы бөлік	(1.243.196)	(1.433.305)
Ұзақ мерзімді бөлік	55.684	270.568

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

20. ҚАРЫЗДАР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздар, оның ішінде төленетін сыйақы мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме	2022 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме
Сыйақының тіркелген мөлшерлемесі бар қарыздар	4.997.501		5.517.313	
Алынған қарыздар	1.059.372	12,71%	1.041.195	11,12%
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	3.938.129	6,11%	4.476.118	6,70%
Сыйақының өзгермелі мөлшерлемесі бар қарыздар	1.366.401		1.150.362	
Алынған қарыздар	1.095.542	8,15%	900.560	9,85%
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	270.859	18,82%	249.802	15,63%
	6.363.902		6.667.675	
12 ай бойы өтеуге жататын соманы шегергенде	(980.684)		(1.267.512)	
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар	5.383.218		5.400.163	

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
АҚШ долларында көрсетілген қарыздар	3.682.629	3.859.503
Теңгемен көрсетілген қарыздар	2.137.211	2.162.421
Швейцар франкімен білдірілген қарыздар	256.070	125.349
Еуромен білдірілген қарыздар	223.659	96.589
Рубльмен білдірілген қарыздар	51.207	405.818
Басқа валюталарда берілген қарыздар	13.126	17.995
	6.363.902	6.667.675

31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздарға мыналар кіреді:

Миллион теңгемен	Шығару сомасы	Өтеу күні	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Облигациялар					
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,5 миллиард USD	2048 жыл	6,375%	669.582	681.014
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,25 миллиард USD	2030 жыл	5,375%	562.142	571.508
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1,25 миллиард USD	2047 жыл	5,75%	552.309	561.160
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1 миллиард USD	2027 жыл	4,75%	454.060	460.655
ЛҚБ 2020 жылғы облигациялары	750 миллион USD	2033 жыл	3,50%	336.780	340.415
ИҚБ 2017 жылғы облигациялары	750 миллион USD	2027 жыл	4,448%	323.208	328.757
ҚҚБ 2019 жылғы облигациялары	0,3 миллиард KZT	2034 жыл	11,50%	308.433	308.433
ЛҚБ 2021 жылғы облигациялары	500 миллион USD	2026 жыл	2,36%	225.947	229.241
ҚҚБ 2022 жылғы облигациялары	118,9 миллиард KZT	2024 жыл	TONIA Compounded 6M + маржа 3%	129.491	128.216
KASE 2019 жылғы облигациялары	70 миллиард KZT	2024 жыл	4%	82.746	84.161
KASE 2019 жылғы облигациялары	80 миллиард KZT	2026 жыл	11,50%	80.262	80.244
ҚҚБ 2018 жылғы облигациялары	75 миллиард KZT	2024 жыл	9,25%	76.831	76.831
ҚҚБ 2016 жылғы облигациялары	50 миллиард KZT	2026 жыл	Инфляция мөлшерлемесі + 2,52%	56.302	53.750
ҚҚБ 2016 жылғы облигациялары	47,5 миллиард KZT	2031 жыл	17,28%	52.769	51.630
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	500 миллион USD	2025 жыл	4,75%	-	232.586
ҚҚБ 2020 жылғы облигациялары	129 миллиард KZT	2023 жыл	10,90%	-	100.041
ШБ 2018 жылғы облигациялары	170 миллион CHF	2023 жыл	3,25%	-	84.925
Басқасы	-	-	-	298.126	352.353
Жиыны				4.208.988	4.725.920

Алынған қарыздар

2023 жылы Топ нетто негізде айналымдағы капиталды қаржыландыру мақсатында 307 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 140.232 миллион теңге) Синдикатталған қарыз алды (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank).

4.	5.	6.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР

2023 жылы Топ айналым капиталын қаржыландыру мақсатында Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Ltd-ден COF (5,37%) + жылдық 1,80% сый-ақы мөлшерлемесімен және 2024 жылы өтеу мерзімімен 101 миллион АҚШ доллары сомасында (баламасы 45.855 миллион теңге) нетто негізде қарыз алды.

2023 жылы Топ, сыйақыны қоса, ВТБ Банктен (ЖАҚ) 58.010 миллион рубль сомасына (баламасы 294.841 миллион теңге) алған қарызды толық өтеді.

2023 жылы Топ Societe Generale және Natixis—пен 2023 жылғы 23 ақпанда жасалған BPIfrance экспорттық-кредиттік агенттігінің кепілдігімен жалпы сомасы 627 миллион еуроға жүк және жолаушылар локомотивтерін сатып алуды қаржыландыруға кредиттік келісім шеңберінде жалпы сомасы 329 миллион еуроға (баламасы 162.473 миллион теңге) қарыз қаражатын игерді (BPIfrance сыйлығын қосқанда). Қарыз бойынша пайыздар Euribor 6m + 1.15% сыйақы мөлшерлемесі бойынша жарты жылдық төлемдермен өтеледі. Негізгі борыш 2034 жылы толық өтелгенге дейін жарты жылдық төлемдермен өтелуі тиіс болды.

2023 жылғы қарашада Топ MIGA агенттігінің кепіліне Citibank және Santander—пен 2023 жылғы 19 қыркүйекте электровоздарды, жолаушылар вагондарын сатып алуды, теміржол жолдарын күрделі әрі ағымдағы жөндеу жұмыстарын қаржыландыруға жасалған кредиттік келісімнің шеңберінде 513 миллион швейцар франкі жалпы сомаға (баламасы 264.633 миллион теңге) қарыз қаражатын игерді (MIGA сыйлығын қосқанда). Қарыз бойынша пайыздар SARON 6m + 0.95% сыйақы мөлшерлемесі бойынша жарты жылдық төлемдермен өтеледі. Негізгі борыш 2033 жылы толық өтелгенге дейін жарты жылдық төлемдермен өтелуге жатады. Негізгі борышты төлеу бойынша жеңілдікті кезең 1 жылды құрайды.

2023 жылы Топтың еншілес ұйымы «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС (бұдан әрі — АМӨЗ) сыйақыны қоса алғанда, 102.674 миллион теңге жалпы сомаға «Қазақстан Халық Банкі» АҚ қарыздарын ішінара өтеді.

2023 жылы Топ ЕАДБ-мен 2023 жылғы 11 мамырда 17.685 миллион ресейлік рубльге жалпы сомаға жүк тепловоздарын сатып алуды қаржыландыруға жасалған кредиттік келісім аясында 10.045 миллион ресейлік рубль жалпы сомаға (баламасы 50.345 миллион теңге) қарыз қаражатын игерді. Қарыз бойынша пайыздар 7.8% пайыздық мөлшерлеме бойынша жарты жылдық төлемдермен өтеледі. Негізгі борыш 2034 жылы толық өтелгенге дейін жарты жылдық төлемдермен өтелуі тиіс болды.

2023 жылғы 24 сәуірде Топ Түркістан облысындағы бу-газ қондырғысы базасында 188.427 миллион теңге мөлшерінде кредиттік лимитпен электр станциясының құрылысын қаржыландыру үшін «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан 138.172 миллион теңге сомасында қарыз алды. Жылдық 18,5% мөлшерлеме бойынша сыйақы 2025 жылғы екінші тоқсаннан бастап 2032 жылғы 29 желтоқсанға дейін тоқсан сайын төлеуге тиіс.

2023 жылы ҚР Энергетика министрлігінің жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуын тоқтату туралы хабарламасы негізінде Топ «Исатай» жобасы бойынша Эни Исатай Б.В.-ден 4.377 миллион теңге сомаға қарызды есептен шығарды (32-ескертпе).

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

2023 жылғы 26 сәуірде Топ сыйлықақыны, мерзімінен бұрын өтеу үшін сыйлықақыны және купондық сыйақыны қоса алғанда, 501 миллион АҚШ доллары жалпы сомада (баламасы 227.520 миллион теңге) 4,75% мөлшерлеме бойынша 2025 жылы өтеу күнімен облигацияларды мерзімінен бұрын сатып алды.

Ковенанттар

Қарыз шарттарының талаптары бойынша Топтың тиісті еншілес ұйымдары белгілі бір ковенанттарды сақтауға міндетті. Топ әрбір есепті күнге Топтың барлық қарыз шарттары бойынша ковенанттардың сақталуын тексереді.

«Қазақстан Халық банкі» АҚ-нан алынған қарыз

2022 жылғы наурызда Топ «Алайғыр» БК» ЖШС еншілес ұйымы атынан Қазақстан Халық банкі АҚ-мен 56.000 мың АҚШ доллары жалпы сомаға кредиттік желіні ашу туралы шартты жасасты. Кредиттік желі бойынша пайыздар мен негізгі борышты өтеу ай сайын жүргізіледі, бұл ретте негізгі борыштың өтелуі 2024 жылдан басталады. Қарыз мерзімінен бұрын талап ету құқығына байланысты қысқа мерзімді деп жіктелді.

«Алайғыр» БК» ЖШС-де кредиттік желінің талаптарына сәйкес белгілі бір қаржылық және қаржылық емес ковенанттар бар. Ковенанттардың талаптарына сәйкес, басқа талаптармен қатар, кредитордың қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап етуге құқығы бар. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ келісімшарт шеңберінде қаржыландырылатын жобада қарыз бен меншікті қаражаттың ара қатынасын қолдау және 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі мерзімде шарт шеңберінде қаржыландырылатын жобаны аяқтауға қажетті сомада Топқа қаражат тартуды растау туралы ковенанттарды орындамады.

2023 жылғы 29 желтоқсанда «Алайғыр» БК» ЖШС «Қазақстан Халық банкі» АҚ-нан жоғарыда көрсетілген ковенанттарды бұзбағаны туралы растау хатын алды. Бұдан басқа, 2024 жылғы 26 қаңтарда Топ «Қазақстан Халық банкі» АҚ-нан 2024 жылғы 1 шілдеге дейін ковенанттардың орындалу мерзімдерін ауыстыру туралы хат алды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай Топ, жоғарыда аталғандарды қоспағанда, қарыздар бойынша барлық қаржы және қаржылық емес ковенанттарды орындады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

20. ҚАРЫЗДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Ковенанттар (жалғасы)

«Қазақстан Халық банкі» АҚ-нан алынған қарыз (жалғасы)

Қордың және Топтың еншілес ұйымдары қарыздарының баланстық құны төменде берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
ҚМҒ ҰК және оның еншілес ұйымдары	3.281.937	3.708.949
ҚТЖ ҰК және оның еншілес ұйымдары	1.348.931	1.098.347
«Qazaq Gaz» АҚ және оның еншілес ұйымдары	375.947	492.188
Қор	346.741	519.370
Қазақтелеком және оның еншілес ұйымдары	248.820	205.305
Самұрық-Энерго және оның еншілес ұйымдары	190.448	190.790
КЕГӨК және оның еншілес ұйымдары	163.535	156.352
«Түркістан ПМУ» ЖШС	156.521	-
ЕГРЭС-2	97.017	97.834
ҚАӨ ҰАК және оның еншілес ұйымдары	86.252	138.270
НГК ТКС және еншілес ұйымдары	66.772	52.319
Қордың өзге де еншілес ұйымдары	981	7.951
Барлық берілген қарыздар	6.363.902	6.667.675

Қарыздардағы өзгерістер былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	6.667.675	7.862.692
Ақша қаражатымен алынды	1.218.171	1.178.196
Есептелген сыйақы	465.318	487.882
Дисконт	(1.090)	(332)
Капиталға айналдырылған сыйақы (8-ескертпе)	64.557	74.087
Төленген сыйақы	(503.416)	(540.453)
Негізгі борышты төлеу	(1.535.865)	(1.618.601)
Қарыздардың есебінен негізгі құралдарды сатып алу	114.106	5.706
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару (7-ескертпе)	(187)	(941.587)
Дисконт амортизациясы	19.948	17.347
Валютаны қайта есептеу	(132.183)	406.629
Қарыз бойынша міндеттемелерді мойындауды тоқтату (32-ескертпе)	(4.377)	-
Сақтандыру сыйлықақысын ақша қаражатымен қайтару	-	7.370
Мерзімінен бұрын өтеу үшін комиссия	-	4.498
Резервтелген ақша қаражатының есебінен негізгі борыш пен сыйақыны төлеу	-	(259.459)
Басқасы	(8.755)	(16.300)
31 желтоқсанға сальдо	6.363.902	6.667.675

* Сомалар ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің қаржылық қызметінде көрсетілген ақша ағынына сәйкес келмейді, өйткені олар сатуға арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелерге қатысты өзгерістерді қамтымайды.

21. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮКІМЕТІНІҢ ҚАРЫЗДАРЫ

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары мынаны қамтыды:

Миллион теңгемен	Өтеу күні	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2023 жыл	2022 жыл
Ұлттық қордың активтері есебінен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған облигациялар	2035-2063 жылы	5,56-13,99%	836.941	672.208
Қазақстан Республикасының Үкіметінен қарыздар	2029-2046 жылы	5,15-11,59%	35.905	11.396
			872.846	683.604
12 ай бойы өтеуге жататын соманы шегергенде			(11.028)	(3.760)
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар			861.818	679.844

4.	5.	6.	
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздарындағы өзгерістер былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	683.604	579.369
Ақша қаражатымен алынды	336.309	162.859
Есептелген сыйақы	13.758	17.364
Капиталға айналдырылған сыйақы (8-ескертпе)	19.621	-
Дисконт (19,7-ескертпе)	(177.932)	(68.684)
Төленген пайыздар*	(26.696)	(17.448)
Негізгі борышты төлеу*	(891)	(10.776)
Дисконт амортизациясы	25.073	20.920
31 желтоқсанға сальдо	872.846	683.604

* Қордың кейбір қарыздары бойынша ақшалай төлемдері операциялық қызметтен болған ақша ағындарына қосылған, өйткені бұл қарыздар активтерді басқару шеңберінде Қордың негізгі қызметінің бір бөлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған облигациялар

2023 жылдың ішінде Қор елдің транзиттік және экспорттық әлеуетін арттыруға бағытталған «Достық-Мойынты» теміржол учаскесінің екінші жолының құрылысын қаржыландыру мақсатында 173.709 миллион теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Облигацияларды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Ұлттық Қор қаражатының есебінен сатып алды. Алынған қаражаттың әділ құны 135.274 миллион теңгені құрады. Номиналдық және әділ құн арасындағы 38.435 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт ретінде танылды (19,7-ескертпе).

2022 жылғы ақпанда Қордың қабылданған корпоративтік шешімдеріне және ҚР Үкіметінің 2018 жылғы 4 маусымдағы № 323 Қаулысымен бекітілген, мерзімінен бұрын өтеу күніне қолданылған Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және олардың еншілес, тәуелді және олармен үлестес болып табылатын өзге де заңды тұлғалардың активтерін бәсекелес ортаға беруден Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына түсетін түсімдер қағидаларының редакциясына сәйкес Қор Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған Қор облигацияларының он бірінші шығарылымы шеңберінде 137 миллион теңге сомасына номиналдық құны бойынша облигацияларды ішінара мерзімінен бұрын өтеді. Осыған орай Қор Үкіметтен 78 миллион теңге мөлшерінде алынған қарыздар бойынша дисконттың амортизациясын капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте мойындады (19,7-ескертпе).

2022 жылғы желтоқсанда жылдық жыл сайынғы купоны 7,37% мөлшеріндегі 542.863 миллион теңге сомаға Қор облигацияларының шығарылымы тіркелді. 2022 жылғы 30 желтоқсанда 162.859 миллион теңге сомаға Қор облигациялары орналастырылды. Облигацияларды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Ұлттық Қор қаражатының есебінен сатып алды. Осы облигацияларды сатудан түскен қаражат елдің транзиттік және экспорттық әлеуетін ұлғайтуға бағытталған жалпы ұзындығы 836 км болатын «Достық-Мойынты» теміржол учаскесінің екінші жолдарының құрылысын қаржыландыру мақсатында ҚТЖ ҰК-на қарыз беруге бағытталды. Алынған қаражаттың әділ құны 94.097 миллион теңгені құрады. Номиналды және әділ құн арасындағы 68.762 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт ретінде танылды (19,7-ескертпе).

Үкіметтен алынған басқа да қарыздар

2023 жылдың ішінде «2023-2025 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» 2022 жылғы 1 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қор Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен 0,05% пайыздық мөлшерлемесімен және 30 жыл өтеу мерзімімен 162.600 миллион теңге мөлшерінде қарыз алды. Алынған қаражаттың әділ құны 23.103 миллион теңгені құрады. Номиналды және әділ құн арасындағы 139.497 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт ретінде танылды (19,7-ескертпе).

22. РЕЗЕРВТЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтер мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер	Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндет-темелер бойынша резерв	Салықтар бойынша резерв	Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету резерві	Басқалары	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтардағы резерв	346.420	68.194	17.727	54.910	55.491	542.742
Есептік валютасын қайта есептеу	9.164	3.286	238	4.030	2.928	19.646
Есеп бағалауларын қайта қарау	(162.695)	4.514	(3.169)	(947)	2.644	(159.653)
Дисконт сомасына үлғайту	21.440	5.892	-	-	224	27.556
Бір жылғы резерв (қайта есептелген)	60.973	12.084	3.740	38.146	48.846	163.789
Резервті пайдалану	(161)	(5.594)	(2.937)	(8.402)	(12.021)	(29.115)
Пайдаланылмаған сомаларды түзету	(61)	(392)	(1.327)	-	(855)	(2.635)
2022 жылғы 31 желтоқсанға резерв	275.080	87.984	14.272	87.737	97.257	562.330
Есептік валютасын қайта есептеу	(1.506)	(1.062)	(44)	(1.507)	(1.109)	(5.228)
Есеп бағалауларын қайта қарау	6.162	(1.350)	(548)	-	(155)	4.109
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелерге аударымдар (7-ескертпе)	-	-	-	(115.362)	-	(115.362)
Кәсіпорындарды біріктіру кезіндегі түсімдер (5-ескертпе)	4.346	-	-	-	-	4.346
Дисконт сомасына үлғайту	26.137	2.926	-	1.536	162	30.761
Бір жылғы резерв	67.092	3.796	787	40.476	58.561	170.712
Резервті пайдалану	(1.616)	(5.168)	(366)	(11.532)	(26.257)	(44.939)
Пайдаланылмаған сомаларды түзету	(367)	(4.619)	(5.651)	(1.348)	(29.609)	(41.594)
Басқа да өзгерістер	-	-	-	-	2.380	2.380
2023 жылғы 31 желтоқсанға резерв	375.328	82.507	8.450	-	101.230	567.515

Резервтердің ағымдағы және ұзақ мерзімді бөлігі былайша берілген:

Миллион теңгемен	Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер	Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндет-темелер бойынша резерв	Салықтар бойынша резерв	Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету резерві	Басқалары	Жиыны
Ағымдағы бөлік (қайта есептелген)	8.795	10.829	14.272	33.165	88.058	155.119
Ұзақ мерзімді бөлік	266.285	77.155	-	54.572	9.199	407.211
2022 жылғы 31 желтоқсанға резерв	275.080	87.984	14.272	87.737	97.257	562.330
Ағымдағы бөлік	9.081	7.056	8.450	-	71.866	96.453
Ұзақ мерзімді бөлік	366.247	75.451	-	-	29.364	471.062
2023 жылғы 31 желтоқсанға резерв	375.328	82.507	8.450	-	101.230	567.515

Басқа резервтер

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде Топ «Орталық» ПД» ЖШС-не жататын өндірілген уранның реттелмеген көлемі үшін өтемақы төлеу жөніндегі резервті таныды. 2017 жылдың қазан айында «Орталық» ПД» ЖШС 2018 жылғы 31 мамырға дейінгі мерзіммен «Жалпақ» кен орнында уранды барлауға келісімшарт алды. 2018 жылғы мамырда Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі (бұдан әрі – ҚР ЭМ) бағалау жұмыстарын жүргізу үшін келісімшарт бойынша барлау кезеңін 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартуға келісім берді. Алайда, ҚР ЭМ-нің бағалау жұмыстарының жобасын бекіту мәселесі кейінге қалдырылды. Тәжірибелі өндіріс 2020 жылғы сәуірде тоқтатылды. 2018 жылғы маусым мен 2020 жылғы сәуір аралығында «Жалпақ» кен орнында реттелмеген өндірілген уранның көлемі 162.454 тоннаны құрады. 2023 жылдың басында уранның реттелмеген көлемі үшін өтемақы төлеу мәселесі мемлекеттік органдармен белсенді талқылана бастады. Нәтижесінде, 2023 жылғы 15 тамызда «Орталық» ПД» ЖШС өндірілген уранның реттелмеген көлемі үшін мемлекетке 11.404 миллион теңге көлемінде өтемақы төледі.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде Топ 17.925 миллион теңге жалпы сомаға Спорт кешенін салу бойынша міндеттемені мойындады (19.5-ескертпе).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге резервтерге 33.226 миллион теңге сомасына газ тасымалдау бойынша резерв (2022 жылғы 31 желтоқсан: 33.817 миллион теңге), және 17.925 миллион теңге мөлшерінде Спорт кешенін салу бойынша міндеттемелер кірді.

23. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Топ негізгі құралдардың бірқатар объектілері, оның ішінде басым әуе кемелері бойынша жалдау шарттарын жасады.

2012 және 2014 жылдары Топтың еншілес ұйымы «Эйр Астана» АҚ (бұдан әрі – «Эйр Астана») тіркелген пайыздық мөлшерлемеммен меншік құқығының өтуімен 10 (он) әуе кемесін сатып алды. Әрбір әуе кемесі бойынша жалдау мерзімі 12 (он екі) жылды құрайды. «Эйр Астана» АҚ-да жалдау мерзімінің соңында номинал баға бойынша әрбір әуе кемесін сатып алу мүмкіндігі бар. Ұшақтарды жалдау шарттарының көпшілігі жалдау мерзімінің соңында сатып алу мүмкіндігінсіз сегіз жылға жасалады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта меншік құқығының өтуімен тіркелген пайыздық мөлшерлемесімен жалдау шарттары бойынша 5 (бес) Airbus және 3 (үш) Boeing-767 (2022: 5 (бес) Airbus және 3 (үш) Boeing-767) бар.

2012 және 2013 жылдары жеткізілген 5 (бес) жаңа Airbus-қа қатысты қаржы институттары лизинг берушіге берілген қарыздар Еуропалық Экспорттық-Кредиттік Агенттіктердің кепілдігімен және 2013 және 2014 жылдары жеткізілген 3 (үш) Boeing-767 US Export Import Bank кепілдігімен берілді.

Топтың жалдау бойынша міндеттемелеріне белгілі бір ковенанттар жатады. Бұл ковенанттар Топ берешегінің жалпы сомасын лимиттеуді қоса алғанда, бірақ оған шектелмей белгілі бір операцияларға қатысты тыйымдар салады. Меншік құқығының өтуімен белгілі бір жалдау шарттары Топтың иелік ету үлесінің өзгеруіне қатысты ковенанттарды қамтиды. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бұл талаптар орындалмады.

Жоғарыда сипатталғандардан басқа, әуе кемелерін жалға алудың барлық басқа шарттары жалдау мерзімінің соңында сатып алу құқығынсыз жасалады.

Эйр Астананың жалдау бойынша міндеттемелері жалға берушінің жалға берілетін активтерге құқығымен қамтамасыз етілген. Бұл активтердің баланстық құны 333.934 миллион теңге болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 330.418 миллион теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыз сомасының есебі 6,72%-дан 18,87%-ға дейінгі (2022 жылғы 31 желтоқсан: 8%-дан 17,3%-ға дейін) тиімді пайыз мөлшерлемелеріне негізделеді.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құнымен бірге жалдау бойынша болашақ ең төменгі жалдау төлемдері былайша берілген:

Миллион теңгемен	Ең төменгі жалдау төлемдері		Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	
	2023 жыл	2022 жыл	2023 жыл	2022 жыл
Бір жыл ішінде	94.648	176.622	70.906	138.192
2 жылдан 5 жылды қоса алғанда	247.169	474.013	160.297	361.654
Бес жылдан астам	259.758	197.364	121.874	121.314
	601.575	847.999	353.077	621.160
Минусы: қаржы төлемдерін білдіретін сомалар	(248.498)	(226.839)	-	-
Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	353.077	621.160	353.077	621.160
12 ай бойы өтеуге жататын соманы шегергенде			(70.906)	(138.192)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар			282.171	482.968

Жалдау бойынша «Эйр Астана» АҚ-ның міндеттемесі АҚШ долларымен берілген.

Жалдау бойынша міндеттемелердегі өзгерістер былайша берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	621.160	509.661
Төленген сыйақы	(48.016)	(48.040)
Негізгі борышты төлеу	(161.898)	(153.822)
Есептелген сыйақы (31-ескертпе)	58.190	53.565
Валютаны қайта есептеу	(6.876)	23.279
Жаңа жалдау шарттары	168.259	230.622
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелерге аударымдар (7-ескертпе)	(326.780)	-
Жалдау шартын бұзу	(17.012)	(7.856)
Жалдау шартын түрлендіру	68.074	11.113
Басқасы	(2.024)	2.638
31 желтоқсанға сальдо	353.077	621.160

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

24. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Туынды қаржы құралдары	35.719	565
Кепілдік шарттары бойынша міндеттемелер	30.171	33.924
Кредиторлық берешек	13.997	10.440
Жер қойнауын пайдалану құқығын алумен байланысты тарихи шығындар	7.054	7.741
Басқалары	14.773	13.948
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер	73.272	45.693
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	52.516	56.578
Алынған аванстар және болашақ кезеңдердің кірістері	4.788	5.287
Басқалары	1.758	4.504
	234.048	178.680

Туынды қаржы құралдары

2022 жылдың қазан-қараша айларында Топтың еншілес ұйымы ҚТЖ ҰК Societe Generale SA (Франция), Citibank London және J.P. Morgan Securities plc-мен (Ұлыбритания) АҚШ долларында көрсетілген қарыз алудың валюталық тәуекелін басқару мақсатында кросс-валюталық своп мәмілелерін жасады.

ҚТЖ ҰК АҚШ долларының белгіленген сомасына айырбастау үшін швейцар франктерінің белгіленген сомасын төлейді. Швейцар франктерінде осы белгіленген сомаларды төлеу қарыз алудың валюталық тәуекелін басқару болып табылады, өйткені Топтың швейцар франктерінде көрсетілген түсімнің үлесі бар. Бұл туынды қаржы құралдары белгілі бір хеджирлеу қатынастарының бөлігі болып табылмайды.

2023 жылдың ішінде кросс-валюталық своп мәмілелері шеңберінде Top J.P. Morgan Securities plc. (Ұлыбритания), Societe Generale SA (Франция) және Citibank London 17.478.556 АҚШ доллары (8.146 миллион теңге) және 4.485.525 швейцар франкі (2.345 миллион теңге) мөлшерінде ақшалай қаражат алды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Societe Generale SA (Франция), Citibank London және J. P. Morgan Securities plc. (Ұлыбритания) шарттары бойынша 78.578.766 АҚШ доллары (35.719 миллион теңге) мөлшерінде пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін туынды қаржы құралдарының әділ құны ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер құрамында (2022 жылғы 31 желтоқсанға: басқа ұзақ мерзімді қаржы активтерінің құрамында 58.693 АҚШ доллары (27 миллион теңге) және ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер құрамында 1.220.034 АҚШ доллары (564 миллион теңге) мөлшерінде танылды. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы туынды қаржы құралдарының әділ құнының өзгеруі қаржы шығындарының құрамында 35.182 миллион теңге мөлшерінде танылды.

Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер

2021 жылы Қазақстан Республикасының Үкіметі 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемді 90%-ға төмендету түрінде Топтың мемлекеттік субсидиялар алуға құқығы бар жиіліктер белдеулерін, радиожиіліктерді беру, радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану қағидаларына («Қағидалар») өзгерістерді бекітті. Мемлекеттік субсидиялар талаптарды сақтау, атап айтқанда ауылдық және қалалық жерлерде Интернетке кең жолақты қол жеткізуге байланысты жобаларды қаржыландыру талабымен беріледі. Егер кең жолақты Интернетке қол жеткізуге байланысты жобаларды қаржыландыру алынған салық жеңілдіктерінің сомасынан аз болса, онда Топ радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жыл сайынғы төлемді билік органдары алдындағы орындалмаған міндеттемелердің сомасы мөлшерінде төлеуі керек. Мемлекеттік субсидиялар бойынша осы міндеттемелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі Коммуникациялар сегментінде білдірілген.

2023 жылғы радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемақының 22.778 миллион теңге мөлшерінде төмендеуі нәтижесінде босатылған қаражатты Топ кең жолақты Интернетке қол жеткізу желілерін сатып алуға және салуға жұмсады. Активтерге байланысты мемлекеттік субсидиялар активтің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде жүйелі негізде пайда немесе зиян құрамында танылатын кейінге қалдырылған кіріс ретінде танылады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Коммуникациялар сегментіне жататын мемлекеттік субсидиялардың қалдық балансы 40.176 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 26.858 миллион теңге), ал тиісті амортизацияланған аударымдарды өтеуге қажетті кезеңдегі пайда немесе зиян құрамында көрсетілген мемлекеттік субсидиялардың бір бөлігі 9.460 миллион теңгені құрады.

4.	5.	6.	
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

25. САУДА ӘРІ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ БАСҚА ДА МІНДЕТТЕМЕЛЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және басқа да кредиторлық берешек мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Сауда кредиторлық берешек	1.210.558	893.392
Негізгі құралдарды жеткізу үшін кредиторлық берешек	341.397	198.991
Басқа да кредиторлық берешек	45.660	34.467
	1.597.615	1.126.850

31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек келесі валюталарда көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Теңгемен көрсетілген сауда кредиторлық берешек	649.265	407.055
АҚШ долларымен көрсетілген сауда кредиторлық берешек	470.228	350.261
Басқа валюталарда көрсетілген сауда кредиторлық берешек	91.065	136.076
	1.210.558	893.392

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша Акционер алдындағы міндеттемелер	172.982	127.276
Демалыстар мен жұмыскерлердің басқа да сыйақылары бойынша резерв	154.041	132.305
Клиенттердің қаражаты	80.054	46.208
Жұмыскерлерге төлемдер бойынша міндеттемелер	52.572	49.759
РЕПО мәмілелері бойынша міндеттемелер	9.595	20.469
Кепілдік шарттары бойынша міндеттемелер	4.445	1.608
Жер қойнауын пайдалану құқығын алумен байланысты тарихи шығындар	2.676	3.453
Төленуге жататын дивидендтер	1.043	2.797
Басқалары	55.634	51.996
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Агенттік келісімдер бойынша міндеттемелер	496.331	-
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	287.048	313.338
Төленуге жататын басқа да салықтар	194.576	213.128
Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер	91.151	19.147
Зейнетақы және әлеуметтік аударымдар бойынша міндеттемелер	31.742	27.578
Алынған аванстар және болашақ кезеңдердің кірістері	16.382	27.169
Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер	11.708	8.967
Уран своп келісімшарттары бойынша өтелуге жататын берешек	-	4.709
Бірлескен операциялар бойынша міндеттемелер	-	4.569
Басқалары	21.380	19.798
	1.683.360	1.074.274

Түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемелер

2023 жылы Акционер өкімінің негізінде Қор 154.927 миллион теңге жалпы сомаға (2022 жылы: 202.445 миллион теңге) Қоғамдық қор алдындағы міндеттемелер мен түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемелерді мойындады (19.3, 19.4-ескертеп).

2023 жылдың ішінде нақты аударылған қаражат 117.321 миллион теңге (2022 жыл: 130.404 миллион теңге) болды.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

25. САУДА ӘРІ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ БАСҚА ДА МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Агенттік келісімдер бойынша міндеттемелер

2023 жыл ішінде Топ жергілікті атқарушы органдармен орта білім беру ұйымдарының объектілерін салуға «Жайлы мектеп» пилоттық ұлттық жобасын (бұдан әрі – «ұлттық жоба») іске асыру жөнінде агенттік келісімдер жасады. Топ 15 ҚЕХС-ке сәйкес агент ретінде әрекет етеді. Агенттік келісімдер бойынша міндеттемелер жергілікті атқарушы органдардан алынған сомаларды білдіреді, оларды Топ бұдан әрі ұлттық жобаға сай орта білім беру ұйымдарының объектілерін салуға жауапты құрылыс компанияларына береді (17-ескертпе).

Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер

2020 жылы Топ 21,9 миллион АҚШ доллары жалпы сомаға тауарлық қарыз шарты бойынша дайын өнім алды. Бастапқыда қайтару бойынша міндеттемелер 8.597 миллион теңге сомаға танылды. Міндеттемелер кейіннен уранға спот бағаларының және валюта бағамдарының өзгеруіне сәйкес қайта бағаланып отырды. 2023 жылы Топ үшінші тараптардан қажетті көлемді ала отырып, тауарлық қарыз шарттары бойынша уранды қайтарды.

Топ 2023 жылдың 31 желтоқсанына дейін қайтару мерзімімен ANU Energy OEIC Ltd. компаниясынан 886 тонна табиғи уранға тауарлық қарыз алды. 2023 жылғы желтоқсанда Топ 38 тоннаны қайтарып, шартты өтеу мерзімін 2024 жылдың 31 наурызына дейін ұзартты. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тауарлық қарыз шарты бойынша міндеттеменің әділ құны 91.151 миллион теңгені құрады, өзге операциялық шығыстардың құрамына енгізілген қайта бағалаудан болған шығын 37.977 миллион теңгені құрады (2022 жыл: 1.906 миллион теңге мөлшерін де қайта бағалаудан болған шығын).

26. ТҮСІМ

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі түсім мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім:		
Шикі мұнай сату	4.614.945	4.585.784
Мұнай өнімдерін сату	2.679.801	3.251.802
Теміржолмен жүк тасымалдары	1.677.659	1.286.854
Уран өнімін сату	1.391.438	964.390
Қайта өңделген газ өнімін сату	987.297	895.318
Тазартылған алтынды өткізу	812.527	943.458
Телекоммуникациялық қызметтер	668.530	619.869
Авиатасымалдаулар	548.804	492.231
Электрлік кешен	448.999	428.191
Мұнай мен газ тасымалдау	319.978	296.445
Алыс-беріс мұнайын қайта өңдеу	248.058	204.390
Электр энергиясын тасымалдау	197.436	183.646
Жолаушылар темір жол тасымалы	105.570	91.365
Тест өнімін сату (7-ескертпе)	63.427	8.966
Пошта қызметтері	50.405	45.920
Басқа да кіріс	482.169	429.148
	15.297.043	14.727.777
Жалға беруден түскен кіріс	88.283	39.525
Пайыздық кіріс	48.679	47.845
	15.434.005	14.815.147

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Географиялық нарық		
Қазақстан	5.981.665	5.416.365
Басқа да елдер	9.315.378	9.311.412
	15.297.043	14.727.777

4.	5.	6.	
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

27. ӨТКІЗІЛГЕН ӨНІМНІҢ ЖӘНЕ КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде сатылған өнім мен көрсетілген қызметтердің өзіндік құны мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Материалдар мен қорлар	6.455.824	6.614.061
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	1.679.910	1.362.694
Тозу, тауысылу және амортизация	1.166.315	1.017.700
Отын және энергия	550.822	562.856
Алынған өндірістік қызметтер	417.286	340.933
Жөндеу және қызмет көрсету	389.665	345.906
Әлеуметтік салық пен әлеуметтік аударымдардан басқа, салықтар	202.551	176.766
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық	195.212	192.590
Көлік қызметтері	138.573	44.732
Қысқа мерзімді жалдау	118.566	93.068
Пайыздық шығыстар	58.777	58.710
Байланыс қызметтері	49.145	48.633
Күзет қызметтері	38.638	31.786
Басқасы	312.166	410.457
	11.773.450	11.300.892

28. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі жалпы және әкімшілік шығыстар мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	269.343	247.597
Аудиторлық және кеңес беру қызметтері	33.038	31.469
Тозу және амортизация	32.905	36.695
Әлеуметтік салық пен әлеуметтік аударымдардан басқа, салықтар	28.834	30.569
Бөгде ұйымдардың өзге қызметтері	26.139	20.898
Лицензиясыз өндірілген уран үшін өтемақы (22-ескертпе)	16.084	7.310
Жөндеу және қызмет көрсету	11.469	8.496
Иссапар шығыстары	8.519	6.492
Демеушілік көмек және қайырымдылық	6.800	213
Қысқа мерзімді жалдау	5.251	5.344
Сақтандыру	4.658	4.541
Коммуналдық шығыстар және ғимараттарды күтіп ұстау	4.536	4.406
Кәсіптік оқыту және біліктілікті арттыру шығыстары	3.905	3.629
Көлік қызметтері	3.020	2.797
Байланыс қызметтері	2.452	3.426
Банктердің қызметтері	2.113	2.445
Айыппұлдар мен өсімпұлдар	755	7.022
Басқасы	66.560	60.463
	526.381	483.812

29. ТАСЫМАЛДАУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ШЫҒЫСТАРЫ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі тасымалдау және сату бойынша шығыстар мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Тасымалдау	488.491	448.378
Рента салығы	138.986	215.765
Кеден алымы	115.965	134.249
Агенттерге комиссиялық сыйақылар және жарнама	31.560	23.063
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	28.601	23.918
Тозу және амортизация	19.085	20.330
Жалдау төлемдері	9.265	7.112
Басқасы	38.545	34.054
	870.498	906.869

30. ҚҰНСЫЗДАНУ ЗАЛАЛЫ

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі зиян мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Негізгі құралдардың, барлау және бағалау бойынша активтердің, материалдық емес активтердің құнсыздануы (8, 9, 10-ескертпелер)	262.167	55.533
Өтелуге жататын ҚҚС-тың (қалпына келтірілуі)/құнсыздануы, нетто	27.606	(476)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздануы (11-ескертпе)	5.073	660
Сатуға арналған деп жіктелген активтердің құнсыздануы	23	14.401
Басқасы	30.938	1.564
	325.807	71.682

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін келесі ұзақ мерзімді активтер бойынша құнсыздану мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Активтердің құнсыздануынан және есептен шығарылуынан болған зиян		
КМГИ АҚҒБ (4-ескертпе)	97.636	-
Қайран және Ақтоты жобасы	74.255	-
Жеңіс жобасы	40.244	-
№ 3 энергия блогының аяқталмаған құрылыс объектілері (4-ескертпе)	13.216	-
Лиман жобасы	8.847	-
Egeymenau Wind Power активтері (4-ескертпе)	4.913	-
Оңтүстік Өріқтау жобасы	4.876	8.895
Полимер-Продакшн	2.955	7.096
Сұлтанқұдық, Молдыбай, Қасқынбай, Қосқұдық кен орындары	2.868	5.893
«Исатай» жобасы	93	3.172
«Алайғыр» БК» ЖШС	-	13.296
Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері (KUS)	-	9.876
«Барыс», «Бүркіт», «Бекет Ата» және «Түркістан» теңіз кемелері	-	1.801
Басқалары	12.264	5.504
	262.167	55.533

Қайран және Ақтоты жобасы

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде Топ Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінен жер қойнауының аталған учаскелеріне қатысты жер қойнауын пайдалану құқығын тоқтату туралы хабарламаны алуға байланысты «Қайран және Ақтоты» жобасы бойынша барлау және бағалау активтерінің құнсыздануынан 74.255 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

Жеңіс жобасы

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде Топ бұрғылаудың теріс нәтижелеріне байланысты (ұңғымада көмірсутектердің жоқтығы) «Жеңіс» жобасы бойынша барлау және бағалау жөніндегі активтердің құнсыздануынан 40.244 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

Оңтүстік Өріқтау жобасы

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Жер қойнауын пайдалану келісімшарты мерзімінің аяқталуына байланысты «Өріқтау» жобасы бойынша барлау және бағалау жөніндегі активтердің құнсыздануынан 4.876 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

Полимер-Продакшн активтері

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Полимер-Продакшнның негізгі құралдарының өтелетін құнын талдау негізінде Топ 2.955 миллион теңге сомасында құнсыздану бойынша шығыстарды мойындады.

31. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫҒДАР

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі қаржы шығындары мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Қарыздар және шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша пайыздар	520.793	497.666
Жалдау пайыздары бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)	58.190	53.565
Пайда/зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалаудан болған зиян	45.374	39.796
Резервтер және өзге де берешектер бойынша дисконт сомасына ұлғайту	43.101	31.999
Нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша активтер бойынша дисконт	12.520	5.471
Қаржылық кепілдіктерді мойындау шығыстары	1.695	1.512
Басқасы	28.274	23.980
	709.947	653.989

32. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІС

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі қаржылық кіріс мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Кредиттік мекемелердегі қаражат және ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша сыйақы	309.175	176.212
Қарыздар және қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс	108.890	43.634
Пайда/зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалаудан болған кіріс	47.041	38.400
Қарызды мойындауды тоқтату (20-ескертпе)	4.377	-
Берілген кепілдіктер бойынша кіріс	2.513	8.096
Қаржылық міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялаудан түскен кірістер	2.220	31.398
Нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша міндеттемелер бойынша дисконт	1.090	805
Басқасы	11.058	22.438
	486.364	320.983

33. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ПАЙДАСЫНДАҒЫ ҮЛЕС, НЕТТО

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы / (шығынындағы) үлесі мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Бірлескен кәсіпорындар		
«Теңізшевройл» ЖШС	340.884	742.660
«Азиялық газқұбыры» ЖШС	268.632	276.653
«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС	52.927	50.837
«Petrosun» ЖШС	46.567	23.184
Мангистау Инвестментс Б.В.	38.255	48.486
«КазРосГаз» ЖШС	32.324	554
«СП «Казгермунай» ЖШС	20.983	20.530
«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	18.720	16.783
Valsera Holdings B.V.	17.296	21.009
Ural Group Limited BVI	(11.470)	(11.470)
Басқасы	38.004	38.733
Қауымдасқан компаниялар		
«Каспий құбыр консорциумы» АҚ	64.358	117.763
«Оңтүстік тау-кен химия компаниясы» БК» ЖШС	34.171	18.528
«КАТКО» БК» ЖШС	33.315	47.593
«Қазмырыш» ЖШС	(50.868)	(6.528)
Басқалары	36.517	44.074
	945.079	1.449.389

34. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙынША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі табыс салығы бойынша шығыстар мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар		
Корпоративтік табыс салығы («КТС»)	610.694	455.708
Дивидендтер мен сыйақылар бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	92.630	55.314
Үстеме пайда салығы	838	2.573
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығыс/(үнемділік)		
Корпоративтік табыс салығы («КТС»)	71.215	145.467
Дивидендтер мен сыйақылар бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	(33.376)	113.331
Үстеме пайда салығы	(10.392)	239
Табыс салығы бойынша шығыстар	731.609	772.632

2022 жылғы 28 желтоқсанда шыққан №186 төтенше қаулымен Румыния Үкіметі қазба отын секторындағы пайдаға ортақ жарнаны енгізді. Ортақ жарнаны шикі мұнай, табиғи газ, көмір және мұнай өңдеу секторларында жұмыс істейтін компаниялар 2022 және 2023 жылдардағы салық салынатын пайдадан алдыңғы төрт жылдағы, 2018 жылдан 2021 жылға дейінгі, 60% мөлшерлеменен орташа салық салынатын пайданың 120%-ын төлейді. Егер 2018-2021 жылдарға жататын салық салынатын орташа пайда теріс болса, ортақ жарнаны есептеу мақсатында салық салынатын орташа пайда нөлге тең деп есептеледі. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Top, КМГИ арқылы 31,1 миллион АҚШ доллары (баламасы 14.141 миллион теңге) мөлшерінде КТС есептеді (2022 жылы: 124,9 миллион АҚШ доллары, баламасы 57.584 миллион теңге).

Бухгалтерлік пайдадан бастап табыс салығы бойынша шығыстарға табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі бойынша табыс салығын есептегенге дейін есептелген табыс салығы бойынша шығыстарды салыстыру 31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішінде (2023 және 2022 жылдары 20%) былайша көрсетіліп отыр:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда	2.859.692	3.146.696
Бухгалтерлік пайда бойынша табыс салығының шығыстары		
Есептен шығарылмайтын баптардың салық әсері	87.355	101.881
Кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтердегі өзгеріс	(28.117)	(43.142)
Корпоративтік табыс салығының әртүрлі мөлшерлемелерінің әсері	74.413	89.756
Үстеме пайда салығы	(9.554)	2.812
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың салық салынбайтын пайдадағы үлесі	(133.736)	(176.192)
Басқа да айырмалар	169.310	168.178
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстардың жиынтығы	731.609	772.632

Активтер мен міндеттемелерді есептеу үшін салық негізімен шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген сома арасындағы уақытша айырмаларға есептік күні қолданылған заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген 31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық сальдосы мыналарды қамтиды:

Миллион теңгемен	2023 жыл				2022 жыл (қайта есептелген)			
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер								
Негізгі құралдар	28.225	-	-	28.225	33.252	-	-	33.252
Ауыстырылған салық шығындары	839.623	-	-	839.623	826.477	-	-	826.477
Қызметкерлерге қатысты есептелген міндеттемелер	27136	-	-	27136	25.710	-	-	25.710
Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар	61.364	-	-	61.364	38.118	-	-	38.118
Резервтер	81.887	-	-	81.887	82.764	-	-	82.764
Басқа да есептеулер	68.527	-	-	68.527	126.355	-	-	126.355
Басқалары	79.430	10.334	-	89.764	68.926	-	-	68.926
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтер	(569.200)	-	-	(569.200)	(597.317)	-	-	(597.317)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(518.947)	-	-	(518.947)	(515.033)	-	-	(515.033)
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	98.045	10.334	-	108.379	89.252			89.252
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер								
Негізгі құралдар	1.612.640	539	-	1.613.179	1.460.789	597	-	1.461.386
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың бөлінбеген пайдасы	-	-	571.270	571.270	-	-	615.747	615.747
Басқасы	94.830	-	-	94.830	97.031	-	-	97.031
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(518.947)	-	-	(518.947)	(515.033)	-	-	(515.033)
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	1.188.523	539	571.270	1.760.332	1.042.787	597	615.747	1.659.131
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер	(1.090.478)	9.795	(571.270)	(1.651.953)	(953.535)	(597)	(615.747)	(1.569.879)

31 желтоқсанда аяқталған жылдарға кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелердегі өзгерістер былайша берілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл				2022 жыл (қайта есептелген)			
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
1 қаңтарға арналған сальдо	953.535	597	615.747	1.569.879	802.608	358	465.891	1.268.857
Есептілік валютасын қайта есептеу	(7.763)	-	(11.101)	(18.864)	14.128	-	36.525	50.653
Басқа да жиынтық кірісте көрсетілді	1.456	-	-	1.456	296	-	-	296
Кәсіпорындарды біріктіру кезіндегі түсімдер (5-ескертпе)	55.198	-	-	55.198	-	-	-	-
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару (7-ескертпе)	16.837	-	-	16.837	(8.964)	-	-	(8.964)
Пайда мен зиянда көрсетілген	71.215	(10.392)	(33.376)	27.447	145.467	239	113.331	259.037
31 желтоқсанға сальдо	1.090.478	(9.795)	571.270	1.651.953	953.535	597	615.747	1.569.879

Кейінге қалдырылған салық активі болашақта соған қатысты актив пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайданың болу ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады. Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер оларға байланысты салық жеңілдіктері іске асырылуы мүмкін ықтималдық одан әрі болмайтын сол дәрежеде азайтылады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтер, негізінен, 569.200 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 597.317 миллион теңге) сомада ауыстырылған салық шығындарына жатқызылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасында ауыстырылған салық шығындары салық салу мақсатында олар туындаған сәттен бастап 10 (он) жыл өткеннен кейін мерзімі өтеді.

35. ШОҒЫРЛАҢДЫРУ

Мына еншілес ұйымдар осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілді:

	Негізгі қызметі	Тіркеген елі	Иелік ету үлесі	
			2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)
1	«ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» АҚ («ҚМГ» ҰК) және еншілес ұйымдары	Қазақстан	67,42%	87,42%
2	«QazaqGas» Ұлттық компаниясы» АҚ және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
3	«Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ («ҚТЖ» ҰК») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
4	«Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясы» АҚ («ҚАӨ ҰАК») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	75,00%	75,00%
5	«Самұрық-Энерго» АҚ («Самұрық-Энерго») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
6	«Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» АҚ («KEGOC») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	85,00%	90,00% + 1
7	«Қазпочта» АҚ және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
8	«Қазақтелеком» АҚ («ҚТК») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	80,85%	52,03%
9	«Эйр Астана» АҚ («Эйр Астана») және оның еншілес ұйымдары	Қазақстан	51,00%	51,00%
10	«Samruk-Kazyna Construction» АҚ және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
11	«Тау-кен Самұрық» Ұлттық тау-кен компаниясы» АҚ («ТКС ҰТК») және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
12	«Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
13	«Самұрық-Қазына Инвест» ЖШС және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
14	«Самұрық-Қазына Келісімшарт» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
15	«МАЭС-2 Екібастұз станциясы» АҚ	Қазақстан	100,00%	100,00%
16	«СК Бизнес Сервис» ЖШС және еншілес ұйымдары	Қазақстан	100,00%	100,00%
17	«Qazaq Air» АҚ	Қазақстан	100,00%	100,00%
18	«Қазақстан атом электр станциялары» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
19	«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	Қазақстан	99%	99%
20	«Түркістан ПМУ» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
21	«Самғау» Ғылыми-Технологиялық Бастамалар Орталығы» жеке қоры	Қазақстан	100,00%	100,00%
22	«АЭС Шүлбі ГЭС» ЖШС және оның еншілес ұйымы	Қазақстан	100,00%	100,00%
23	«АЭС Өскемен ГЭС» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%

36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 БЕХС-ке сәйкес тараптар, егер бір тараптың басқа тарапты бақылауға және қаржылық немесе операциялық шешімдерді қабылдау кезінде басқа тарапқа айтарлықтай ықпал етуге мүмкіндігі болса, байланысты деп есептеледі. Әрбір байланысты тараппен ықтимал қарым-қатынастарды бағалау кезінде қарым-қатынастардың заңгерлік ресімделуіне емес, олардың мәніне көп көңіл бөлінеді.

Байланысты тараптар Топтың негізгі басқарушы персоналын, Топтың негізі басқарушы персоналына біршама қатысу үлесі тікелей немесе жамама түрде тиесілі ұйымды, сондай-ақ Үкімет бақылайтын өзге де кәсіпорындарды қамтиды. Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтердің негізінде ұсынылған кейбір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарық ставкаларына міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды. Топ байланысты тараптардан берешек бойынша ККЗ резервтерін үшінші тараптардың алдындағы берешек бойынша ККЗ айқындау үшін қолданылатын ККЗ қағидаттары мен саясатына сәйкес мойындайды.

Келесі кесте байланысты тараптармен 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жасалған мәмілелердің жалпы сомасын көрсетеді:

Миллион теңгемен	Қауымдасқан компаниялар	Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	Мемлекет бақылайтын өзге де кәсіпорындар	
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	2023 жыл	25.045	120.512	87.153
	2022 жыл (қайта есептелген)	6.546	63.217	49.668
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	2023 жыл	69.428	440.772	20.746
	2022 жыл (қайта есептелген)	60.274	213.335	10.450
Тауарлар мен қызметтерді сату	2023 жыл	132.423	642.987	1.305.296
	2022 жыл (қайта есептелген)	156.034	492.406	1.171.162
Тауарлар мен қызметтерді сатып алу	2023 жыл	294.267	2.517.627	218.691
	2022 жыл (қайта есептелген)	266.535	2.669.338	115.032
Басқа да пайда/(зиян), нетто	2023 жыл	2.578	530	(25.079)
	2022 жыл (қайта есептелген)	6.995	24.651	2.530
Ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат (активтер)	2023 жыл	-	331	308.390
	2022 жыл	-	242	278.176
Берілген қарыздар	2023 жыл	7.124	90.978	39.978
	2022 жыл	10.947	117.605	7.952
Алынған қарыздар	2023 жыл	3.506	15.492	1.192.634
	2022 жыл (қайта есептелген)	7.002	13.262	1.026.451
Өзге де активтер	2023 жыл	14.368	43.823	304.772
	2022 жыл (қайта есептелген)	19.023	19.218	328.927
Жалдау бойынша міндеттемелер және басқа да міндеттемелер	2023 жыл	19.675	143.454	96.259
	2022 жыл (қайта есептелген)	26.483	189.399	73.151
Байланысты тараптарға есептелген сыйақы	2023 жыл	1.379	14.845	56.991
	2022 жыл	1.549	20.234	15.508
Байланысты тараптар есептеген сыйақы	2023 жыл	2.527	17.198	97.109
	2022 жыл	2.752	18.636	78.658

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 6.758 миллион теңге сомасында (2022 жылғы 31 желтоқсан: 16.026 миллион теңге) Топтың бірқатар қарыздарына Қазақстан Республикасының Үкіметі кепілдік берді.

Негізгі басқарушы персоналға (Директорлар кеңесінің және Қор Басқармасы мен оның еншілес ұйымдарының мүшелері) төленген, қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалпы және әкімшілік шығыстарға қосылған сыйақының жалпы сомасын 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 7.649 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 6.637 миллион теңге) құрайды. Негізгі басқарушы персоналға төленген сыйақы негізінен келісімшарттарда белгіленген жалақы бойынша шығыстардан және операциялық нәтижелерге қол жеткізуге негізделген өзге де төлемдерден тұрады.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

37. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржы құралдары қарыздарды, ҚР Үкіметінен қарыздарды, жалдау бойынша міндеттемелерді, клиенттердің қаражатын, туынды құралдарды, ақша қаражатын және оның баламаларын, берілген қарыздарды, кредиттік мекемелердегі қаражатты, басқа да қаржы активтерін, сондай-ақ дебиторлық және кредиторлық берешектерді қамтиды. Топтың қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекелдер — бұлар пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі, валюталық тәуекел және кредиттік тәуекел. Топ барлық қаржы құралдары бойынша туындайтын өтімділікке байланысты тәуекелдерді де қадағалайды.

Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі нарықтағы сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі нәтижесінде қаржы құралы құнының ауытқу тәуекелін білдіреді. Топ оларда өзінің жеке және қарыз қаражаты, сондай-ақ оның инвестициялары көрсетілген валюталар бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің өзгерістеріне бақылауды жүзеге асыру арқылы пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелін шектейді.

Топтың пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекеліне бейімділігі, негізінен, өзгермелі пайыздық мөлшерлемелермен Топтың ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді қарыздарына қатысты болады (20-ескертпе).

Келесі кестеде Топтың табыс салығын (өзгермелі сыйақы мөлшерлемелерімен қарыздарының болуы салдарынан) есепке алғанға дейін пайдасының өзгермелі пайыздық мөлшерлемелерінде болатын ықтимал өзгерістерге барлық қалған параметрлер тұрақты шама ретінде қабылданып отыратын талаппен сезімталдығы көрсетілген.

Миллион теңгемен		Базистік пункттердегі ұлғаю/ (азаяу)*	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға және зиянға әсері
SOFR	2023 жыл	382/(382)	(11.593)/(11.593)
	2022 жыл	223/(223)	3.790/(3.790)
SARON	2023 жыл	176/(176)	4.507/(4.507)
	2022 жыл	-	-
ҚР Ұлттық Банкінің негізгі мөлшерлемесі	2023 жыл	100/(100)	1.703/(1.703)
	2022 жыл	100/(100)	1.726/(1.726)
EURIBOR	2023 жыл	334/(334)	5.447/(5.447)
	2022 жыл	136/(136)	350/(350)
COF**	2023 жыл	143/(143)	2.023/(2.023)
	2022 жыл	143/(143)	1.407/(1.407)
TONIA	2023 жыл	297/(297)	4.805/(4.805)
	2022 жыл	825/(825)	11.915/(11.915)
ҚР инфляция мөлшерлемесі	2023 жыл	400/(400)	4.363/(4.363)
	2022 жыл	400/(400)	4.215/(4.215)
Ресей Федерациясының Орталық Банкінің негізгі мөлшерлемесі	2023 жыл	-	-
	2022 жыл	619/(619)	20.895/(20.895)

* 1 базистік тармақ = 0,01%

** Cost of funding (қаржыландыру құны).

Валюталық тәуекел

АҚШ долларында көрсетілген қарыздардың, жалдау бойынша міндеттемелердің және сауда кредиторлық берешектің, банктердегі салымдардың, ақша қаражаты мен оның баламаларының, кредиттік мекемелердегі қаражаттың және дебиторлық берешектің елеулі сомасының болуы нәтижесінде Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайына теңгеге АҚШ долларының айырбас бағамының өзгеруі біршама әсер етуі мүмкін.

Мына кестеде Топ пайдасының табыс салығын есептегенде дейін АҚШ доллары және евро айырбас бағамындағы ықтимал өзгерістерге, барлық қалған параметрлеріне тұрақты шама ретінде қабылданған жағдай талабымен сезімталдығы көрсетілген.

Миллион теңгемен	Айырбастау бағамдарындағы ұлғаю / (кему)	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға және зиянға әсері
2023 жыл		
АҚШ доллары	14,15%/(14,15%)	(255.765)/246.390
Еуро	12,95%/(12,95%)	(22.419)/22.416
Рубль	28,54%/(28,54%)	(13.429)/13.429
2022 жыл		
АҚШ доллары	21,00%/(21,00%)	(584.346)/584.346
Еуро	17,99%/(17,99%)	(11.277)/11.277
Рубль	22,05%/(22,05%)	(86.858)/86.858

4.	5.	6.	
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

Кредиттік тәуекел

Контрагенттердің Топтың қаржы құралдарымен жасалған шарттардың талаптарын орындамауы нәтижесінде туындаған кредиттік тәуекел, әдетте, контрагенттер міндеттемелерінің шамасы Топтың осы контрагенттердің алдындағы міндеттемелерінен асатын осындай жағдайлар болған кезде, сомамен шектеледі. Топ саясаты кредитті төлеуге қабілетті контрагенттермен бірге қаржы құралдарымен операциялар жасауды көздейді. Кредиттік тәуекелге бейімділіктің ең жоғарғы шамасы әрбір қаржы активінің баланстық құнына тең.

Топ өз тәуекелінің ең жоғары шамасы есепті күні көрсетілген күтілетін кредиттік зияндар резервтерін шегергенде, берілген қарыздарының сомасында (12-ескертпе), кредиттік мекемелердегі қаражат сомасында (13-ескертпе), сауда-дебиторлық берешек пен өзге де ағымдағы активтерде (17-ескертпе), басқа да қаржы активтерінде (14-ескертпе) және ақша қаражаты мен оның баламаларында (18-ескертпе) көрінеді деп санайды.

Кредиттік тәуекелдің жинақталуы оларға қатысты экономикалық жағдайлардың немесе өзге де жағдайлардың өзгеруі олардың өз міндеттемелерін орындау қабілетіне бірдей әсер етеді деп күтуге негіз бар бір қарыз алушының немесе бірдей қызмет шарттарымен қарыз алушылар тобы берешегінің бірнеше сомасы болған кезде туындауы мүмкін.

Топта баламалы кредиттік тарихы бар контрагенттермен мәмілелер жасасуға және белгіленген кредит беру лимиттерінен асырмауға тұрақты бақылауды көздейтін саясат қолданылады. Топ өзінің контрагенттерінің көпшілігімен алдын ала төлем негізінде жұмыс істеу фактісінің арқасында кредиттік тәуекел азаяды.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі Топ өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражат тартқан кезде қиындықтарға кездесуі мүмкіндігіне байланысты. Өтімділік тәуекелі оның әділ құнына жуық құны бойынша қаржы активін шұғыл өткізу мүмкіндігінің болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар ұдайы бақыланады және басшылық міндеттемелерді олардың туындауына қарай орындау үшін жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қадағалайды.

Мына кестеде осы міндеттемелерді өтеудің мерзімі бөлінісінде Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақпарат берілген.

Миллион теңгемен	Талап етілгенге дейін	1 айдан артық, бірақ 3 айдан астам емес	3 айдан артық, бірақ 1 жылдан аспайтын	1 жылдан астам, бірақ 5 жылдан артық емес	5 жылдан астам	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсанға						
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	13	24	45.501	279.850	2.702.651	3.028.039
Қарыздар	38.310	101.197	1.245.750	3.939.878	6.185.751	11.510.886
Жалдау бойынша міндеттемелер	5.437	34.970	151.783	480.124	314.966	987.280
Клиенттердің қаражаты	37.679	-	42.375	16	-	80.070
Қаржылық кепілдіктер*	39.750	3.084	12.441	52.631	88.153	196.059
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	463.535	960.182	269.793	14.503	-	1.708.013
Басқа да қаржылық міндеттемелер	123.482	33.422	5.836	49.442	-	212.182
	708.206	1.132.879	1.773.479	4.816.444	9.291.521	17.722.529
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	-	24	40.738	252.450	2.371.786	2.664.998
Қарыздар	71.945	147.115	1.321.139	4.284.743	6.342.580	12.167.522
Жалдау бойынша міндеттемелер	6.498	35.426	136.844	487.375	162.639	828.782
Клиенттердің қаражаты	12.427	-	33.781	12	-	46.220
Қаржылық кепілдіктер*	27.785	2.109	12.652	78.467	117.092	238.105
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	332.850	612.897	252.995	10.509	-	1.209.251
Басқа да қаржылық міндеттемелер	1.249	13.710	115.382	8.280	-	138.621
	452.754	811.281	1.913.531	5.121.836	8.994.097	17.293.499

* Топ қаржылық кепілдіктерді өтімділік кестесіне қосады, алайда, қаржылық кепілдіктер бойынша ақша ағындары белгілі бір оқиғаларға байланысты болады. Қаржылық кепілдік — бұл шарт, соған сай эмитент құралды ұстаушыға белгілі бір борышкердің төлемді борыштық құралдың бастапқы немесе қайта қаралған талаптарына сәйкес жасауға қабілетті болмай қалуына орай шекпен шығынды өтеу мақсатында белгілі бір төлемдерді жасауға міндетті. 2023 және 2022 жылдары елеулі қаржылық кепілдіктерді пайдалану жағдайлары болған жоқ.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

37. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (ЖАЛҒАСЫ)

Капиталды басқару

Топ ең бастысы өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқару арқылы және өзінің бақылау функцияларын іске асыра отырып, өзінің капиталын басқарады. Капиталды басқарудың басты мақсаты Топтың еншілес ұйымдары берешек пен капиталға қатысты оңтайландыру арқылы Акционерге кірістерді көбейтумен қатар қызметтің үздіксіз болуы қағидатын ұстануды жалғастыру жағдайында болуын қамтамасыз ету болып табылады. Топ әрбір еншілес ұйымның бизнесінің мұқтаждығын және қызметінің ерекшелігін ескере отырып әзірленген қызметтің белгілі бір көрсеткіштерін белгілей отырып, өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқарады.

Топ әрбір еншілес ұйымның бизнесінің мұқтаждығын және қызметінің ерекшелігін ескере отырып әзірленген қызметтің белгілі бір көрсеткіштерін белгілей отырып, өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқарады. Топ өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқару үшін пайдаланатын қызметтің негізгі көрсеткіштері — бұл мына коэффициенттер: Пайызды, Салық салуды, Тозуды және Амортизацияны Есепке алғанға дейін Кіріске Борыш («D/EBITDA»); және Капиталға борыш («D/E»). Борыш ақша қаражаты мен оның баламалары құнына кемітілген тиісті еншілес ұйымдардың қарыздары, борыш қағаздары, кепілдіктері және қаржылық жалдауы бойынша міндеттемелеріне теңестіріледі. Капитал бас компанияның Акционерінің үлесіне жатқызылатын еншілес ұйымның бүкіл капиталына теңестіріледі.

Рұқсат етілген ең жоғарғы көрсеткіштер әрбір еншілес ұйымға оның бизнесінің мұқтаждығы және ерекшелікті артықшылығы негізінде мақұлданды және мынадай диапазондар шегінде өзгереді (Топ үшін қызметтің шоғырландырылған негізгі көрсеткіштері анықтамалық түрде берілді, өйткені Топ шоғырландырылған деңгейде қызметтің негізгі көрсеткіштерін бақыламайды):

Қызметтің негізгі көрсеткіштері	2023 жыл	2022 жыл
D/EBITDA	1,75	1,73
D/E	0,36	0,41

Миллиард теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Қарыздар (20-ескертпе)	6.364	6.668
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары (21-ескертпе)	873	684
Жалдау бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)	353	621
Туынды қаржы құралдары	36	2
Қор Тобына кірмейтін компаниялардың міндеттемелері бойынша кепілдік берілетін негізгі борыштың номинал сомасы	246	154
Борыш жиыны	7.872	8.129
Минусы: ақша қаражаты мен оның баламалары	(2.740)	(2.946)
Таза борыш жиыны	5.132	5.183
EBITDA	4.488	4.701
Капитал жиыны	21.737	19.793

Қаржы құралдарының әділ құны

Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау және бағалау моделінің бөлінісінде ол туралы ақпаратты ашып көрсету үшін мынадай сатылылықты пайдаланады:

- ◆ 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарыққа арналған бағалар (ешқандай да түзетулерсіз);
- ◆ 2-деңгей: барлық шығыс деректері көрсетілетін әділ құнына айтарлықтай әсер ететін басқа да әдістер нарықта тікелей немесе жанама байқалады;
- ◆ 3-деңгей: бақыланатын нарықтық ақпаратқа негізделмейтін әділ құнды көрсетуге біршама әсер ететін бастапқы деректерде қолданылатын әдістер.

Есепті кезең ішінде 1-деңгей мен 2-деңгей арасында ешқандай аударымдар болған жоқ, сондай-ақ 3-деңгей санатына немесе 3-деңгей санатынан аударымдар жасалған жоқ.

4.	5.	6.	
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржы құралдарының баланстық құны келесі қаржы құралдары үшін әділ құнына негізделмелі түрде жақындау болып табылады:

Миллион теңгемен	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	2023 жылғы 31 желтоқсан
Қаржы құралдарының санаттары				
Активтер				
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	–	–	86.173	86.173
БЖКӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	24.986	21.636	74	46.696
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	50.576	75.824	39.802	166.202
Туынды қаржы активтері	–	347	2.085	2.432

Миллион теңгемен	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қаржы құралдарының санаттары				
Активтер				
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	–	–	117.511	117.511
БЖКӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	1.121	27.127	74	28.322
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	81.709	32.342	27.279	141.330
Туынды қаржы активтері	–	1.477	1.099	2.576

Миллион теңгемен	Баланстық (ағымдағы) құны	Әділ құны	2022 жылғы 31 желтоқсанға		
			Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	147.837	148.057	–	6.285	141.772
Кредиттік мекемелердегі қаражат	1.298.880	1.294.716	1.021.437	273.279	–
Қаржылық міндеттемелер					
Қарыздар	7.322.081	7.068.783	2.951.315	2.913.962	1.203.506
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	872.846	631.071	–	631.071	–
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	34.616	35.054	–	32.268	2.786

Миллион теңгемен	Баланстық (ағымдағы) құны	Әділ құны	2022 жылғы 31 желтоқсанға		
			Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	101.104	83.451	–	10.392	73.059
Кредиттік мекемелердегі қаражат	1.703.873	1.694.238	1.206.833	487.386	19
Қаржылық міндеттемелер					
Қарыздар	7.609.261	6.917.679	3.546.266	2.192.828	1.178.585
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	683.604	500.904	–	500.904	–
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	35.532	38.873	–	37.565	1.308

Жоғарыда көрсетілген қаржы құралдарының әділ құны иеленетін пайыздық мөлшерлемелер бойынша ақшалай қаражаттың күтілетін болашақтағы ағындарын дисконттау арқылы есептелген.

37. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (ЖАЛҒАСЫ)

Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)

Жоғарыда көрсетілген қаржы құралдарын қоспағанда, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық Топтың қаржы құралдарының әділ құнын бағалады, мысалы, сауда және басқа дебиторлық және кредиторлық берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары, қысқа мерзімді банктік депозиттер және басқа қысқа мерзімді міндеттемелер олардың баланстық құнына шамамен сәйкес келеді негізінен осы құралдардың қысқа мерзімді сипаты үшін.

Әділ құнды бағалауды салыстыру:

	ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері
2022 жылғы 1 қаңтарға		
Пайыздық кіріс	123.161	32.913
Әділ құнның өзгеруінен болған пайда/(залал)	16.254	–
Алынғаны	5.215	(6.567)
Өтеу	3.850	–
Өтеу	(30.969)	–
Басқасы	–	933
2022 жылғы 31 желтоқсанға		
Пайыздық кіріс	117.511	27.279
Әділ құнның өзгеруінен болған залал	13.000	871
Алынғаны	(25.196)	–
Өтеу	12.846	11.233
Өтеу	(31.988)	–
Басқасы	–	419
2023 жылғы 31 желтоқсанға		
	86.173	39.802

Төменде әділ құн иерархиясының 3-ші деңгейіне жатқызылған әділ құнды бағалау үшін пайдаланылатын елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер көрсетілген:

	Үлестік бағалау әдісі	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер	31 желтоқсанға диапазон	
			2023 жыл	2022 жыл
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	8,5%-30%	8,05%-32%
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	WACC	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	9,2%-18,46%	16,21%
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі және АҚШ доллары бағамының өзгеруіне индекстелген пайыздық мөлшерлеме	СОФР+2,8% – 15%	3,5%+12M LIBOR+forex adjustment
Кредиттік мекемелердегі қаражат	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	–	14,1%
Қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	СОФР+3,0% – 17%	5,7%-17%
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	8,4%-14,56%	12,31%-16,68%

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған әділ құн бағалауларының сезімталдығының сандық талдауы төменде келтірілген:

	Үлестік бағалау әдісі	Әділ құны	Әділ құнның бастапқы деректерге сезімталдығы
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	WACC	2023: 39.802 2022: 27.279	1% (2022: 1%) дисконттау мөлшерлемесінің өсуі (төмендеуі) әділ құнның (1.063)/1.158 (2022: (280)/565) өсуіне (төмендеуіне) әкеледі
ПЗАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	2023: 86.173 2022: 117.511	1% (2022: 1%) дисконттау мөлшерлемесінің өсуі (төмендеуі) әділ құнның (391)/395 (2022: (2.474)/2.614) өсуіне (төмендеуіне) әкеледі

38. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Операциялық орта

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Болашақтағы Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ экономика, қаржы және ақша-кредит саясатының саласында Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Шикі тауарларға бағалардың өзгеруі

Топ кірісінің көп бөлігі шикізат тауарларын, негізінен, шикі мұнай мен мұнай өнімдерін сатудан пайда болады. Ертеден осы өнімдерге баға тұрақты болмаған және ұсынысқа және сұранысқа өзгерістерге, нарықтық тұрлаусыздыққа, әлемдік және өңірлік экономика қызметіне және индустриялардағы циклдікке қатысты біршама өзгерді.

Баға тарифтер және импорттық баждар салу, биржалық алыпсатарлық, мүмкіндікті арттыруды немесе Топтың өнімдерін негізгі нарықтарға артық жабдықтауды қоса алғанда, Үкімет әрекетінің әсеріне де бейімделген. Осындай сыртқы факторлар мен нарықтардағы өзгерістер келешек бағалардың бағалануын айтарлықтай қиындатады.

Шикі тауарларға бағалардағы біршама немесе ұзаққа созылған төмендету Топтың қызметіне, қаржылық нәтижелеріне және операциялардан болатын ақша ағындарына біршама немесе жағымсыз әсер етуі мүмкін. Топ шикі тауарларға бағалардың өзгеруі тауекелін біршама өзінің бейімдігін хеджирлемейді.

Экология, әлеуметтік және корпоративтік басқару (ESG) мәселелерінің әсері — климаттың өзгеруін және онымен байланысты тауекелдерді есепке алу

Топ климаттың өзгеруі бойынша әлемдік қауымдастықтың алаңдаушылығымен ортақ және парниктік газдар шығарындарын азайту, энергия тиімділігін арттыру, жаңартылатын энергия көздеріне көшу және көміртегі отынынан бас тарту бойынша жаһандық күш-жігерді қолдайды. Топтың бас компаниясы Самұрық-Қазынаның стратегиялық мақсаты 2021 жылмен салыстырғанда 2032 жылға қарай көміртегі ізін 10%-ға қысқарту болып табылады және 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізуге ұмтылады. Жалпы, көміртегі бейтараптығы парниктік газдар шығарындарын жоққа шығармайды — азайту мүмкін емес шығарындар көлемін өтеу қажет.

Климаттың өзгеруіне байланысты анықталған тауекелдерге қатысты Топ олардың активтер мен міндеттемелерді тануға/тоқтатуға, осындай активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашуға әсерін бағалады. Төменде келтірілген аймақтар негізінен климаттың өзгеруіне байланысты тауекелдерге ұшырайды:

- Топ қолданыстағы шаң-көмір жабдықтарын заманауи экологиялық таза бу-газ энергоблоктарымен ауыстыру мақсатында Алматы ЖЭО-2 және ЖЭО-3-те жаңа бу-газ қондырғыларын салу жөніндегі жобаларға бастамашылық жасады; және
- Топ Экологиялық кодекске сәйкес жаңадан енгізілген нормативтік талаптарға байланысты пайдалану объектілерін жоюға және экологиялық залалды қалпына келтіруге арналған резервтерді бағалады және мойындады (22-ескертпе).

Климаттың өзгеруіне байланысты анықталған тауекелдерге қатысты Топ олардың активтер мен міндеттемелерді тануға/тоқтатуға, осындай активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашуға әсерін бағалады. Төменде келтірілген аймақтар негізінен климаттың өзгеруіне байланысты тауекелдерге ұшырайды:

Алматы ЖЭО-2 жаңғырту

2023 жылы «Қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, Алматы ЖЭО-2 жаңғырту» жобасы бойынша ЕРС келісімшарт жасалды, бірқатар қаржы институттарымен кредиттік келісімдерге қол қойылды. 2023 жылғы 5 шілдеде ЕРС Келісімшарты бойынша аванс берілді. Топ бастамашылығы ЖЭС-2-ні газға ауыстыру жобасын 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін аяқтауды жоспарлап отыр.

ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын қаржыландыру үшін инвестициялық келісім жасасу және қуаттылыққа жеке тариф алу 2024 жылдың соңына дейін күтіледі. ЖЭС-2 жаңғырту жобасы газбен жұмыс істейтін жаңа станция пайдалануға берілгеннен кейін ЖЭС-2 қолданыстағы қуаттылықтарын консервациялауды көздейді. Топ 2021 жылы бу-газ қондырғысы пайдалануға берілгеннен кейін консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергия блоктарын қоса алғанда, ЖЭО-2 негізгі активтерінің 20.737 миллион теңге мөлшерінде құнсыздануға арналған резервті таныды. Тиісінше, осы активтердің қалдық құны жаңа бу-газ энергоблоктары пайдалануға берілген кезде нөлге тең болады.

Алматы ЖЭО-3 жаңғырту

АлЭС «Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту (қуаты кемінде 450 МВт ПМУ құрылысымен)» жобасын (бұдан әрі — «Жоба») іске асырады. Жобаны іске асыру мерзімдері: 2022-2026 жылдар. Жобаның мақсаты Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту болып табылады, ол Қазақстанның оңтүстік аймағындағы маневрлік қуаттардың тапшылығын ішінара жабу үшін қолданыстағы шаң-көмір жабдығын қазіргі экологиялық таза бу-газды энергия блоктарына ауыстыруды, маневрлік жұмыс режимі бар жаңа ЖЭО-ның қолданыстағы алаңында үлкен қуатты салуды көздейді.

ЕАҚО-мен маневрлік генерациялау режимі бар жаңадан пайдалануға берілетін генерациялаушы қондырғыларды салу кезінде электр қуатының әзірлігін қолдау жөніндегі қызметті сатып алу туралы шартқа қол қойылды. ЕРС — келісімшартқа қол қойылды, қаржыландыруды ұйымдастыру бойынша жұмыс жүргізілуде. Ansaldo Energia компаниясымен газ турбиналық қондырғыға арналған негізгі жабдықты жеткізу бойынша ЕРС-мердігердің SRA (резервтеу туралы келісім) жасалды.

38. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Экология, әлеуметтік және корпоративтік басқару (ESG) мәселелерінің әсері — климаттың өзгеруін және онымен байланысты тәуекелдерді есепке алу (жалғасы)

Алматы ЖЭО-3 жаңғырту (жалғасы)

Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту жобасы қолданыстағы жабдықты ауыстыруды көздейді, оның парк ресурсы жаңа станция іске қосылған кезде пысықталатын болады және тиісінше, сондай-ақ қазіргі заманғы экологиялық таза бу-газ энергоблоктарына толық амортизацияланатын болады, осылайша Топ басшылығы таяу болашақта күтетін Топ үшін теріс салдары бар елеулі өзгерістер айқындалмайды.

Трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау кең спектрге ие және байланысты мәмілелер тарапы болып табыла ма немесе жоқ па екеніне қарамастан, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларда қолданылады. «Трансферттік баға белгілеу туралы заң» (бұдан әрі — Заң) операцияларға қолданылатын барлық салықтар үшін талап етіледі, қол ұшын беру қағидаты бойынша белгіленген нарықтық бағалар негізінде есептелінеді. Қазақстанда бұл Заң 2009 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Заң анық белгіленген болып табылмайды және оның кейбір ережелері аз қолданылу тәжірибесіне ие. Сонымен қатар, Заң оны операциялардың алуан түрлеріне қолдану бойынша егжей-тегжейлі нұсқаулықтарды бермейді, соның нәтижесінде салық органдарының позициясы Топ позициясынан ерекшеленуі мүмкін екендігінің тәуекелі бар, бұл қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар сомаларына әкеп соқтыра алады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Басшылық трансферттік баға белгілеу бойынша қолданылатын заңнамада оны түсіндіру сәйкестендірілген болып табылады және Топтың трансферттік баға белгілеу жөніндегі ұстанымы расталады деген ықтималдық бар деп санайды.

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырағыш келеді және түрлі талқылауларға жол береді. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасындағы пікірлерде алшақтық жағдайлары жиі кездеседі. Қазақстандық салық заңнамасын анықталған және расталған бұзушылықтары үшін қолданыстағы айыппұлдар мен өсімпұлдар режимі өз қатандығымен ерекшеленеді. Айыппұлдық ықпалшараға 1,25-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 80% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Салық кезеңдері салық тексеруі жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдары тексеруі үшін ашық болып қалады.

Басшылық 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша оның тиісті заңнаманы түсіндіруі және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделген немесе осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте өзгеше түрде ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салық позициялары расталу ықтималдығы бар деп санайды.

Топтың мұнай өңдеу зауыттарында кешенді салықтық тексерулер

Топтың барлық үш ірі мұнай өңдеу зауыты, АМӨЗ, Павлодар мұнай-химия зауыты (ПМХЗ) және ПетроКазахстан Ойл Продактс (ПКОП) 2020-2022 жылдары бірнеше жыл ішінде (2020 жылға дейін) кешенді салықтық тексеруден өтті. Тексеру нәтижелері бойынша ҚҚС бойынша қосымша есептеулердің жалпы сомасы 37.728 миллион теңгені, КТС бойынша 17.830 миллион теңгені, өзге салықтар бойынша 476 миллион теңгені, барлық қосымша есептеулер бойынша өсімпұлдарды қоса алғанда 8.959 миллион теңгені, сондай-ақ өтетін шығындарды азайту сомасы 119.871 миллион теңгені құрады.

АМӨЗ, ПМХЗ және ПКОП тексеру нәтижелерімен келіспеді және оларға мемлекет белгілеген тәртіппен шағымданды. Зауыттардың апелляциясы ҚР Қаржы министрлігінің қарауында. ПКОП салықтар мен өсімпұлдар бойынша қосымша есептеулер сомасы бөлігінде хабарламалардың біріне 3.694 миллион теңге көлемінде ішінара шағымданды. Алайда, 2024 жылғы 15 ақпанда Жоғарғы соттың Азаматтық істер жөніндегі алқасы 2021 жылғы 15 қарашада Шымкент қаласы сотының Азаматтық істер жөніндегі сот алқасының ПКОП пайдасына қабылдаған шешімінің күшін жойды. ПКОП қабылданған шешімге шағымдану жұмысын жалғастыруда.

Барлық үш зауытта ҚҚС бойынша ұқсас мәселелер бойынша жалпы сомасы 33.709 миллион теңгеге, КТС бойынша 12.146 миллион теңгеге қосымша есептеулер бар, оның ішінде барлық қосымша есептеулер бойынша өсімпұлдар және 15.040 миллион теңге сомасына өтетін шығындарды азайту.

Самұрық-Энерго және оның ЭГРЭС-1 еншілес ұйымына салықтық тексеру

2020 жылғы шілдеден бастап ҚР Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті (бұдан әрі — МКК) көлденең мониторингті ендіру бойынша пилотты жобаны іске асырды, ол 2024 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылады. Мәселен, 2021-2022 жылдары МКК көлденең мониторинг бойынша пилоттық жоба шеңберінде ЕГРЭС-1 және Самұрық-Энерго бойынша бес жылдық кезеңдегі тарихи деректерді зерделеу жұмыстарын жүргізді, оның қорытындысы бойынша салықтық тексерулер жүргізіліп, Салықтық тексерудің нәтижелері туралы хабарламалар таратылды. Анықталған негізгі бұзушылықтар қарыздар бойынша сыйақылардың шегерімдерін, сондай-ақ төлем көзінен КТС-ны төмендетуді қамтиды. Топ өз келіспеушіліктерін білдірді, соттарға және ҚР Қаржы министрлігінің Апелляциялық комиссиясына талап-арыздар мен шағымдар берілді. 2023 жылғы желтоқсанда ҚР Қаржы министрлігінің Апелляциялық комиссиясы Самұрық-Энерго бойынша Топтың пайдасына шешім шығарды, ЕГРЭС-1 бойынша соттарда дау жалғасуда.

Топ басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы болып табылады және Топтың салық позициясы негіздемелі болып табылады деп санайды. Басшылықтың пікірінше, Топ бұрын танылған резервтерден асатын ағымдағы және әлеуетті салық тәуекелдері бойынша елеулі залалдарды көтермейді.

Соттың істі қарауы

КМГИ-де азаматтық қараушылық

Faber Invest & Trade Inc. (бұдан әрі – Faber), КМГИ Топтың еншілес компанияларында бақыланбайтын қатысу үлестерінің иесі, 2020 жылы бірнеше алдыңғы азаматтық істер бойынша істердің қаралуын жаңғыртты, солардың бірі КМГИ еншілес компаниясы Rompetrol Rafinare Constanta-ның жарғылық капиталының 2003-2005 жылдары ұлғаюын даулады. Істің тыңдалуы мерзімді негізді болды, бірақ түпкі шешім шығарылмады. 2021 жылғы 13 шілдеде сот Faber-дің шағымын қараудан бас тартты. Алайда, Faber бұл шешімге шағымданды. 2021 жылғы желтоқсанда өткен тыңдаудың нәтижелері бойынша сот шағымды қанағаттандырып, істі қайта қарауға қайтарып берді.

Faber талаптарының көпшілігін Жоғарғы сот 2022 жылдың мамыры мен қыркүйегінде қабылдамады, соның ішінде Faber корпоративті құжаттарына қарсы Faber корпоративті құжаттарына шағымданып, облигациялар шығаруды және ескіру мерзімінен кейін берілген тарихи бюджеттік қарыздарды өтеуді мақұлдады, сондықтан Rompetrol Rafinare Constanta пайдасына алғашқы сот шешімі түпкілікті болды. Faber дәл осындай шағым-талапты үшінші рет берді, бірақ қазір Констанца сотына. 2023 жылғы қаңтарда Faber берген шағымдар бойынша тыңдаулар өтті. Екі іс бойынша Faber өзінің талаптарын қайтарып алды, үшіншісі бойынша сот шешім қабылдауды кейінге қалдырды. 2023 жылғы 12 сәуірде сот Фабердің шағымын қараудан бас тартты. Шешім Жоғарғы Сотта қайталама апелляцияға жатады.

Топ оның Faber жаңа өтінішіне қатысты позициясы Топ пайдасына шешілген басқа да ұқсас сот істері сияқты шешіледі деп есептейді. Сәйкесінше, Топ 2023 жылғы 31 желтоқсанға бұл іс бойынша резервті мойындамады.

Ұлттық минералды ресурстар агенттігінің (NAMR) және Focsani кен орны бойынша КМГИ еншілес ұйымы Oilfield Exploration Business Solutions S. A (OEBS) азаматтық құқықтық дауы

2019 жылғы 17 желтоқсанда NAMR OEBS-ке Focsani кен орнына қатысты OEBS-тің Концессиялық келісімді болжамды бұзуына байланысты ICQ Paris-ке төрелік сұрау туралы хабарлады. Осы сәттен бастап OEBS NAMR-мен дауласады. 2022 жылғы 29 шілдеде сот OEBS-ке NAMR-дің 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі жалпы шағымынан 10,1 миллион АҚШ долларын төлеуге міндеттеу туралы шешім қабылдады. 2022 жылы Топ 10,1 миллион АҚШ доллары (баламасы 4.673 миллион теңге) резервті таныды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ NAMR төлемдерін жасамады және Топ резервтерді бағалауда ешқандай өзгеріс қажет емес деп санайды.

Молдовадағы бәсекелестікті тергеу

2021 жылдың басынан бастап Молдовадағы КМГИ еншілес ұйымы Rompetrol Moldova (бұдан әрі — RPM) Молдова бәсекелестік кеңесі (бұдан әрі — МБК) бастамашылық еткен тергеуге және соған байланысты сот ісін жүргізуге тартылды. МБК RPM басқа сала мүшелерімен мұнай өнімдерінің бөлшек сауда бағасы туралы келіссөздер жүргізді деп санайды. RPM қолданыстағы ережелерге сәйкес бекіту үшін негіз болып табылатын МБК тергеу бөлімі дайындаған бәсекелестік туралы есепті даулайды. Аталған есепті қабылдамаудың бірнеше әрекеті сәтсіз аяқталды және есепті қабылдамау туралы RPM өтінішін қабылдамау туралы соңғы шешімді жергілікті сот 2022 жылдың 26 мамырында шығарды. RPM апелляциялық шағым түсірді және алғашқы тыңдау 2023 жылғы 21 наурызға жоспарланған. 2022 жылы Топ 12 миллион АҚШ доллары (баламасы 5.552 миллион теңге) резервті таныды. 2023 жылдың ішінде RPM апелляциялық шағым түсірді және алғашқы сот отырысы 2023 жылғы 4 қазанға белгіленді, алайда сот шағымды қабылдамады. Апелляциялық шағым 2024 жылғы 24 қаңтарда қайта берілді. Сот отырысы белгіленбеген. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ резервті бағалауда өзгерістер қажет емес деп санайды.

«КазРосГаз» ЖШС, Топтың бірлескен кәсіпорны, (бұдан әрі — КРГ) мен Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В. (бұдан әрі — КПО) арасындағы төрелік талқылау

2022 жылғы 23 тамызда Париждегі Халықаралық сауда палатасының Хатшылығы КРГ атына Қарашығанақ мұнай – газ конденсаты кен орнының мердігерлік учаскесінің өнімдерін бөлу туралы 1997 жылғы 27 қаңтардағы түпкілікті Келісімнің (бұдан әрі — ӨБТК) шеңберінде оператор болып табылатын КПО тарапынан төрелік талқылаудың басталғаны туралы хабарламаны ұсынды. КПО қолданыстағы қарашығанақ газын сатып алу-сату шарты бойынша газ сату бағасын ұлғайтуға ниетті. Егер газдың бағасы 2022 жылғы 1 қазаннан кешірек келісілсе, КРГ және КПО газ бағасын 2022 жылғы 1 қазаннан бастап бағаны келісу күніне дейінгі кезеңге қайта есептеуді жүргізеді.

2022 жылдың қазан айында ҚР энергетика бірінші вице-министрінің төрағалығымен КРГ мен КПО арасындағы төрелік процесс бойынша дауды бейбіт жолмен реттеуге қатысты қазақстандық тараптың келіссөздік ұстанымын әзірлеу бойынша жұмыс тобы құрылды. Жұмыс тобының құрамына ҚР Энергетика министрлігінің, «QazaqGaz» ҰК» АҚ, ҚМГ және КРГ өкілдері кірді.

2023 жылғы тамызда Трибунал төрелік талқылаудың Процедуралық кестесін (бұдан әрі — Төрелік кестесі) бекітті, оған сәйкес соңғы тыңдау 2024 жылғы 18 қарашадан бастап аптаға, ал трибуналдың шешім қабылдау мерзімі 2025 жылғы наурыздың соңына дейін тағайындалды.

2023 жылғы 29 қыркүйекте КПО Трибуналға кеңейтілген шағым-арызды жолдады, сондай-ақ оны КРГ-ға берді. Төрелік кестеге сәйкес, КРГ 2023 жылдың 22 желтоқсанына дейінгі мерзімде шағым арызға жауап беруі керек. Кеңес қорытындысы бойынша 2023 жылғы 22 желтоқсанда КПО-ның талап-арызына төрелікке КРГ жауабы дайындалып, жіберілді. 2024 жылғы қаңтарда дауды бейбіт жолмен реттеу мақсатында ҚР Энергетика министрлігінің, КПОМ, ҚМГ және КРГ кездесуі өтті. Уағдаластыққа әлі қол жеткізілмеді. Алайда, Топ 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы істе жеңіліп қалу қаупі екіталай деп санайды.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
----	----	----	----	----	----

«САМҰРЫҚ-ҚАЗЫНА» АҚ

ҚОР ТУРАЛЫ

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР

ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

ТУРАҚТЫ ДАМУ

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

ҚОСЫМШАЛАР

БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

38. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Соттың істі қарауы (жалғасы)

ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің (бұдан әрі — ҚРБҚДА) Павлодар облысы бойынша департаменті қозғаған ПМХЗ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс

2022 жылы Павлодар облысының прокуратурасы ҚРБҚДА-мен бірлесіп ПМХЗ қызметіне 2020-2021 жылдардағы мұнай және мұнай өнімдері айналымы, еңбек, салық және монополияға қарсы заңнама саласындағы ҚР заңнамасының сақталуына тексеру жүргізді. 2022 жылғы 16 наурызда ҚРБҚДА ПМХЗ мұнай өңдеу қызметтеріне монополиялық жоғары тариф белгілеу туралы қорытынды ұсынды. 2022 жылғы 25 шілдеде Павлодар облысы бойынша ҚРБҚДА ПМХЗ-ға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғады және Павлодар қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған сотына 2021 жылы мұнай өңдеу жөніндегі қызметтерге ПМХЗ монополиялық жоғары тариф белгілеу, 21.961 миллион теңге мөлшерінде кірісті тәркілеу және 6.226 миллион теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу туралы хаттама жолдады теңге.

2023 жылғы 9 маусымда Павлодар қаласының Әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған соты ПМХЗ қатысты әкімшілік іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығарды. 2023 жылғы 30 маусымда Әкімшілік іс жүргізуді тоқтату және хаттаманың күшін жою туралы қаулы заңды күшіне енді. Тиісінше, 2023 жылғы маусымда ПМХЗ 28.187 миллион теңге мөлшерінде 2022 жылы есептелген резервті қалпына келтірді және басқа операциялық кірістер құрамында таныды.

Қорға тиесілі Kashagan B.V. акцияларының қамауға алынуына орай Стати мырзаға және онымен байланысты тараптарға қарсы басталған сот ісі

2017 жылғы 14 қыркүйекте Амстердам қ. соты шешімінің негізінде Қордың оған тиесілі құны 5,2 миллиард АҚШ доллары болатын КМГ Кашаган Б.В. акцияларының 50% қатысты құқықтарына бұл акцияларға билік ету бөлігінде шектеу (бұдан әрі — «шектеу») салынды.

Аталған шектеу Стокгольмның Сауда Палатасының Арбитраждық Институтының жанында Арбитраждық трибунал 2013 жылы шығарған Қазақстан Республикасына қарсы Анатолий Статидің, Габриэль Статидің, Ascom Group SA және Terra Raf Trans Trading Ltd. Ici бойынша арбитраждық шешімнің Нидерландтарда танылуы және орындалуы бойынша шағымды қамтамасыз ету шеңберінде салынды. 2020 жылғы 14 шілдеде Амстердам қаласының Апелляциялық соты Нидерландтардың аумағында Қазақстан Республикасына қарсы 2013 жылы шыққан арбитраждық шешімді мойындау туралы шешімді қабылдады, сот Қорға қатысты арбитраждық шешімнің орындалуы туралы Баптың талабын қабылдамады. 2020 жылғы 18 желтоқсанда Жоғарғы сот Амстердам қаласының Апелляциялық сотының 2019 жылғы 7 мамырдағы қамауда ұстау туралы шешімінің күшін жойды және істі Гаага қаласының Апелляциялық сотының қарауына жолдады.

2022 жылғы 14 маусымда Гаага қаласының Апелляциялық соты 2017 жылдың қыркүйегінде салынған Қашағанның Қорға тиесілі акцияларына тыйымды алып тастау жөнінде шешім шығарды. 8 тамызда Стати Гаага қаласының Апелляциялық сотының 2022 жылғы 14 маусымдағы шешіміне кассациялық шағым түсірді.

2023 жылғы 22 қыркүйекте Нидерландтардың Жоғарғы Соты Статидің Гаага апелляциялық сотының 2022 жылғы 14 маусымдағы шешіміне шағымды қабылдамады. Жоғарғы соттың шешімі түпкілікті болып табылады және шағымдануға жатпайды.

Статидің 2017 жылғы 7 желтоқсанда берген шағымның Негізгі процесі, онда Стати сотты Қорды Қазақстан Республикасының бір бөлігі деп тануды және Қорды Арбитраждық шешімді орындауын міндеттеуді сұрады.

2021 жылғы 17 наурызда Негізгі процесс бойынша тыңдаулар өтті.

2021 жылғы 28 сәуірде Амстердамның Округтік соты Қордың Негізгі процесі КМГ ҰК Кашаган Б.В. акцияларын шектеуді шағымдану бойынша Гаагадағы Апелляциялық сотының шешіміне дейін кейінге қалдыра түру өтінішін қанағаттандырды.

2022 жылғы 2 қарашада Қор Гаага қ. Апелляциялық сотының 2022 жылғы 14 маусымдағы шешіміне байланысты сот талқылауын тоқтату туралы өтініш берді, оған сәйкес 2017 жылғы қыркүйекте салынған Қашағанның Қорға тиесілі акцияларына тыйым алынып тасталды.

2023 жылғы 8 ақпанда Амстердам Округтік соты Анатолий мен Габриэль Статидің және олардың компанияларының («Стати») Қорға қарсы талаптарына жол берілмейді және нәтижесінде сот ісі тоқтатылады деп ұйғарды. Қазіргі уақытта Стати осы шешімге шағымданды.

ҚАӨ ҰАК-тың сот істері

2021 жылғы 23 шілдеде «Кворум Дебт Менеджмент Групп» ЖШҚ талап ету құқығын берген «Шет мемлекеттердегі инвесторлардың құқықтарын қорғау қоры» қоры Иркутск облысының (Ресей) Төрелік сотына 2013 жылғы 26 желтоқсандағы Негіздемелік шарт бойынша (активтерді қайтару жөніндегі іс-шараларды сүйемелдеу), оның қолданылу мерзімі 2016 жылғы 25 желтоқсанда аяқталған, 50.000.000 АҚШ доллары мөлшерінде ақша қаражатын ҚАӨ ҰАК-тан өндіріп алу туралы талаптармен талап арыз берді. Иркутск облысы Төрелік Сотының 2021 жылғы 31 тамыздағы ұйғарымымен жоғарыда аталған талап бойынша азаматтық іс ҚАӨ ҰАК толық келіскен сотталмайтындығына байланысты тоқтатылды, өйткені шартта қазақстандық іс жүргізу заңнамасы бойынша соттылық белгіленген. Төртінші төрелік апелляциялық соттың 2022 жылғы 24 қаңтардағы қаулысымен және Шығыс Сібір округінің Төрелік сотының 2022 жылғы 24 мамырдағы қаулысымен Иркутск облысы Төрелік сотының 2021 жылғы 31 тамыздағы жоғарыда аталған іс бойынша ұйғарымы өзгеріссіз қалды.

Алайда, 2022 жылғы 7 желтоқсанда Ресей Федерациясы Жоғарғы Сотының экономикалық даулар жөніндегі сот алқасы Иркутск облысы Төрелік сотының 2021 жылғы 31 тамыздағы ұйғарымдарының, Төртінші төрелік апелляциялық соттың 2022 жылғы 24 қаңтардағы қаулыларының және Шығыс Сібір округі Төрелік сотының 2022 жылғы 24 мамырдағы қаулыларының күшін жойып, бұл істің Ресей Федерациясы соттарының сотталуына байланысты істі Иркутск облысы Төрелік сотының жаңа қарауына жолдады.

Иркутск облысының Төрелік соты 2023 жылғы 3 мамырда «Кворум Дебт Менеджмент Групп» ЖШҚ пайдасына талап-арыздарды қанағаттандыру және ҚАӨ ҰАК-дан (бұған дейін «Шет мемлекеттердегі инвесторлардың құқықтарын қорғау қоры» іс бойынша талапкер болған) 50.000.000 АҚШ долларын, сондай-ақ мемлекеттік бажды төлеу бойынша 200.000 рубльді өндіріп алу туралы шешім шығарды.

ҚАӨ ҰАК Ресей Федерациясы Жоғарғы Сотының 2022 жылғы 7 желтоқсандағы Экономикалық даулар жөніндегі сот алқасының ұйғарымы құқық бұзушылықтармен шығарылды деп санайды.

ҚАӨ ҰАК РФ Жоғарғы Сотының 2022 жылғы 7 желтоқсандағы ұйғарымына қадағалау шағымын берді. Алайда, Ресей Федерациясының Жоғарғы Сотының 2023 жылғы 18 сәуірдегі ұйғарымымен Ресей Федерациясының Жоғарғы Соты Төрелік сотының қарауы үшін қадағалау шағымын беруден бас тартылды. Сондай-ақ, 2023 жылғы 11 мамырда ҚАӨ ҰАК Ресей Федерациясы Жоғарғы Соты Төрағасының атына Ресей Федерациясының Жоғарғы Сотының ұйғарымдарына шағым түсірді және Ресей Федерациясының Жоғарғы Сотының Төрелік сотының қарауына шағым беруден бас тартты. 2023 жылғы 7 шілдеде РФ Жоғарғы Соты Төрағасының хатымен ҚАӨ ҰАК шағымын қанағаттандырудан бас тартылды.

Сондай-ақ, 2023 жылғы 19 қазандағы апелляциялық шағымды қарау шеңберінде ҚАӨ ҰАК Иркутск облысы Төрелік сотының 2023 жылғы 3 мамырдағы шешіміне апелляциялық шағым түсірді. Сот ҚАӨ ҰАК апелляциялық шағымын қанағаттандырудан бас тартты және Иркутск облысы Төрелік Сотының 2023 жылғы 3 мамырдағы шешімін күшінде қалдырды.

ҚАӨ ҰАК мүдделерін қорғауды жалғастыру үшін 2023 жылғы 1 қарашада Төртінші төрелік апелляциялық соттың 2023 жылғы 19 қазандағы Қаулысына және Иркутск облысы Төрелік Сотының 2023 жылғы 3 мамырдағы Шешіміне кассациялық шағым берілді. 2024 жылғы 17 қаңтарда Шығыс Сібір округінің Төрелік соты ҚАӨ ҰАК кассациялық шағымын қанағаттандырды, 2023 жылғы 3 мамырдағы және 2023 жылғы 19 қазандағы сот актілерінің күші жойылды және іс бірінші сатыдағы сотқа жаңа қарауға жіберілді. 2024 жылғы 26 наурызда Иркутск облысының Төрелік соты ҚАӨ ҰАК-тың отырысты кейінге қалдыру туралы өтінішін қанағаттандырды және отырысты 2024 жылғы 21 мамырға дейін кейінге қалдырды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚАӨ ҰАК осы сот ісі бойынша міндеттемені мойындамады.

«QazaqGaz» ҰК» АҚ сот істері

2019 жылы Топ «Азиягаз Чунджа» ЖШС-нен 2.026.419 мың м³ газ сатып алды. 2022 жылы ҚР Қаржы мониторингі агенттігі («Агенттік») «Азиягаз Чунджа» ЖШС иелеріне, сондай-ақ осы мәмілеге қатысты «QazaqGaz» ҰК» АҚ басшылығының бұрынғы мүшелерінің біріне қатысты тергеу жүргізіп, қылмыстық істер қозғады. 2022 жыл ішінде «Азиягаз Чунджа» ЖШС Топтың шоттарына 14.565 миллион теңгені қайтарды. Топ «Азиягаз Чунджа» ЖШС-тің сот шешіміне дейін басқа қаржылық міндеттемелер құрамында қайтарған сомасын мойындады.

2023 жылғы 31 наурызда Астана аудандық сотында «Азиягаз Чунджа» ЖШС иелеріне, сондай-ақ «QazaqGaz» ҰК» АҚ басшылығының бұрынғы мүшелерінің біріне газды сатып алу-сату жөніндегі осы мәмілеге қатысты айыптау үкімі жарияланды. 2023 жылғы 29 маусымда үкімнің күші жойылды. Істі бірінші сатыдағы соттың алқалы құрамдағы қағидалары бойынша апелляциялық сатыдағы сот қарауға тиіс.

2023 жылғы 15 қыркүйекте Астана қаласы сотының қылмыстық істер жөніндегі сот алқасы «Азиягаз Чунджа» ЖШС иелеріне, сондай-ақ «QazaqGaz» ҰК» АҚ тобы басшылығының бұрынғы мүшелерінің біріне қатысты апелляциялық үкім шығарды. Заңды күшіне енген Апелляциялық үкімге сәйкес, Топ өзіндік құнын түзету есебінен 14.565 миллион теңге мөлшеріндегі кірісті мойындады.

Павлодар облысы Прокуратурасының ЕГРЭС-2 тергеуі

2024 жылғы 16 ақпанда қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдарында Павлодар облысының Прокуратурасы 3-ші энергия блогын орната отырып, жылу электр станциясын кеңейтуге және реконструкциялауға арналған ақша қаражатын ысырап ету фактісі бойынша ГРЭС-2-ге қатысты тергеу жүргізіп жатқаны туралы ақпарат пайда болды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылған күні Топ басшылығы ЕГРЭС-2 барлық операциялары заңнама шеңберінде жүзеге асырылды және бұл оқиға Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етпейді деген қорытындыға келді. Топ басшылығы осы мәселені қадағалайды және осы мәселе шеңберінде Павлодар облысының Прокуратурасында қажетті ақпарат пен қолдау көрсетеді.

ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің ЕГРЭС-1 тергеуі

Қазіргі уақытта ЕГРЭС-1-де ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігі (бұдан әрі — «БҚДА») айналыс сәтінде электр қуатының әзірлігін қолдау жөніндегі қызметтер нарығында орталықтандырылған сауда-саттықта бәсекелестікті жоюға әкеп соққан тиісті тауарды өткізу мүмкіндігі болған кезде тауарды өткізуден негізсіз бас тарту мәселесі бойынша тексеру жүргізуде.

БҚДА пікірінше, 2019 жылдан 2022 жылға дейінгі кезеңде ЕГРЭС-1 электр қуатымен орталықтандырылған сауда-саттыққа қатыса отырып, бәсекелестіктен бас тартуға байланысты өтінімде көрсетілген қуаттың барлық көлемін сауда-саттықта өткізбеді, сол арқылы басқа энергия беруші ұйымдармен бәсекелестіктен әдейі бас тартып, сауда-саттыққа қатысушылармен ойдан шығарылған бәсекелестік тудырды.

ЕГРЭС-1 Электр қуаты нарығын ұйымдастыру және жұмыс істеу қағидаларына (ҚР Энергетика министрінің

2015 жылғы 27 ақпандағы №152 бұйрығымен бекітілген) сәйкес бекітілген тариф бойынша қуатты сатты және Монополияға қарсы органның шығарған Бұйрығымен үзілді-кесілді келіспеді.

2024 жылғы ақпанда ЕГРЭС-1 Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотына өндіріске қабылданған монополияға қарсы даулар бойынша әкімшілік органдардың, лауазымды адамдардың шешімдеріне, әрекеттеріне дау айту туралы талап арыз жолдады.

Топ басшылығы осы тергеулер бойынша шығындардың немесе беделді шығындардың ықтималдығы төмен, сондай-ақ осы тергеулердің нәтижелері Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп санайды.

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

38. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Соттың істі қарауы (жалғасы)

«Кселл» АҚ-на қатысты тергеу және хабарлама

БҚДА-ның 2022 жылғы 15 маусымдағы бұйрығы

Алматы қаласы бойынша БҚДА-ның 2022 жылғы 15 маусымдағы № 42-ОД бұйрығына (бұдан әрі — Бұйрық) сәйкес «Кселл» АҚ-ға қатысты Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 174-бабының 1-тармағында көзделген бұзушылықтардың негіздемесі бойынша тергеу басталды. 2020 жылғы 1 қаңтар мен 2022 жылғы

12 қыркүйек аралығындағы бастапқы тексерілетін кезең Тергеу нысанасы монополиялық жоғары бағаны қолдауда көрсетілген «Кселл» АҚ бұзушылығын растайтын немесе жоққа шығаратын нақты деректерді анықтау болып табылады. Топ тергеумен келіспеді және 2022 жылғы 26 шілдеде шағымдану процесін бастады. 2022 және 2023 жылдар ішінде жүргізілген сот талқылауларының нәтижесінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2023 жылғы 9 қарашадағы қаулысымен 2022 жыл бастапқы тексерілетін кезеңнен шығарылды. Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасын бұзушылықтарды тергеуді қайта бастау туралы ұйғарымға сәйкес тергеу 2023 жылғы 27 қарашада қайта басталды. 2023 жылғы 13 желтоқсанда Топ тергеуді қайта бастауға апелляция берді. 2023 жылғы 22 желтоқсанда берілген апелляцияға байланысты тергеу тоқтатылды. 2024 жылдың ақпан айында Топ Алматының Мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотына апелляциясына байланысты алдын ала сот тыңдауларына қатысты.

Егер осы бұзушылықтар тергеп-тексеру нәтижесінде анықталса, «Кселл» АҚ монополиялық қызмет нәтижесінде алынған монополиялық кірісті тәркілей отырып, монополиялық қызмет нәтижесінде алынған кірістің (түсімнің) 5% мөлшерінде айыппұл түрінде жауаптылыққа әкеп соғатын Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодексінің 159-бабының 3-бөлігі бойынша «Кселл» АҚ бір жылдан аспайтын мерзімге әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

БҚДА-ның 2023 жылғы 21 желтоқсандағы бұйрығы

Алматы қаласы бойынша БҚДА 2023 жылғы 21 желтоқсандағы № 38-ОД бұйрығына сәйкес «Кселл» АҚ-ға қатысты тергеу басталды. Тергеу нысаны 2023 жылдың мамыр-шілде айларында байланыс қызметтерінің бағаларын белгілеу және қолдау бойынша бәсекелестермен үйлестірілген әрекеттерде күдік болып табылады. Топ шағымдану процесін бастады. Тергеу 2024 жылғы 10 қаңтардан бастап тоқтатылды. Респубикалық монополияға қарсы ведомствоның соңғы жауабы әлі алынған жоқ. Егер Топтың бұзушылық жасағаны анықталса, оны «Кселл» АҚ бір жылға дейінгі кезең ішінде алған монополиялық пайданы тәркілей отырып, монополиялық пайданың 5% мөлшерінде айыппұл төлеуге міндеттей алады.

БҚДАД хабарламалары

2023 жылдың ішінде Топ БҚДАД-тан келесі хабарламаларды алды:

- «Кселл» АҚ Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 25 тамыздағы бәсекелестік туралы заңнамасын бұзу туралы 2022 жылдан бастап 2023 жылдың бірінші тоқсанына дейінгі кезеңге ұялы байланыс қызметтері көлемінің негізсіз төмендеуі және өзгеруі туралы №05-07/1805 хабарламасы. Егер Топ Хабарламаны орындамаса, Департамент тергеуді бастайды. 2023 жылғы 24 қарашада Топ Алматы қаласының Мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының әкімшілік талап қоюды қайтару туралы анықтамасына жеке шағым берді. Алматы қалалық сотының Әкімшілік істер жөніндегі сот алқасы 2023 жылғы 26 желтоқсанда бірінші сатыдағы соттың шешімін күшінде қалдыру және шағымды қабылдамау туралы шешім шығарды. Кассациялық шағым 26 қаңтарда берілді. Кассациялық тыңдау күні әлі белгіленбеген. Егер бұзушылықтар тергеу нәтижелері бойынша расталса, Топ әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін және «Кселл» АҚ қарастырылатын кезеңдегі монополистік қызметі нәтижесінде алынған кірістің 5% мөлшерінде айналымнан айыппұл төлеуге міндетті.
- Кейбір тарифтік жоспарлардың бағасы негізсіз жоғары екендігін білдірген бұзушылық туралы 2023 жылғы 21 қарашадағы №05-07/2439 хабарлама. Топ 2023 жылғы 25 желтоқсаннан бастап бағаны төмендету туралы талапты орындады.

Топ басшылығы монополияға қарсы заңнаманы бұзу қаупін ықтимал деп бағалады және тиісінше жоғарыда аталған тергеулердің ешқайсысына және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Кселл» АҚ-ға қатысты хабарламаларға байланысты шығындарды жабуға резерв жасамады.

Экологиялық тексерулер

Солтүстік Каспий бойынша Өнімді бөлу туралы келісім бойынша оператор болып табылатын Норт Каспиан Оперейтинг Компани Н.В. (бұдан әрі — Оператор) жер үсті объектілерін тексеру

ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Атырау облысы бойынша Экология департаменті (бұдан әрі — Экология департаменті) Оператордың жерүсті объектілеріне тексеру жүргізді. Тексеру нәтижелері бойынша Операторға құқық бұзушылықтарды, оның ішінде 1.020 мың тонна көлемінде күкіртті шектен тыс орналастыруға қатысты бұзушылықтарды жою туралы нұсқама берілді.

Оператор тексеру нәтижелерімен келіспеді және аталған ұйғарымға дау айту туралы әкімшілік талап арыз берді. 2023 жылғы 14 маусымда Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты күкіртті орналастыруға қатысты Оператордың пайдасына шешім шығарды. 2024 жылғы 27 ақпанда Астана қаласының Мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты Экология департаментінің апелляциялық шағымын қарап, Оператордың пайдасына шешім қабылдаған жоқ. Бұл шешім Жоғарғы сотта шағымданады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл тексеру бойынша міндеттемені мойындамады. Оператор әкімшілік жауапкершілікке тартылған жағдайда айыппұлдардың мөлшері ҚР Әкімшілік Кодексіне сәйкес айқындалатын болады.

4.	5.	6.
ТУРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР

Өтелетін шығындарды тексеру

Топтың еншілес ұйымы, КМГ Кашаган B.V. 1997 жылғы 18 қарашадағы Солтүстік Каспий бойынша Өнімді бөлу туралы келісімге (бұдан әрі — ӨБК) 16,88% мөлшерінде қатысу үлесі бар.

Топтың еншілес ұйымы, «ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС-тің өзгерістермен және толықтырулармен бірге 1997 жылғы 27 қаңтардағы Қарашығанақ мұнай-газ конденсаты кен орнының мердігерлік учаскесінің өнімін бөлу туралы соңғы келісімде (бұдан әрі — ӨБСК) 10% мөлшерінде қатысу үлесі бар.

ӨБК және ӨБСК негізгі қағидадтарына сәйкес ҚР аталған келісімдерге қатысушыларға (бұдан әрі — Мердігерлер) жер қойнауын пайдалану аумағында қызметті жүргізуге айрықша құқық берді, бірақ бұл аумаққа құқықты меншікке де, жалға да бермеді. Осының салдарынан, шығарылған және қайта өңделген өнімнің (яғни дайын өнімнің) барлық көлемдері ҚР-дың меншігі болып табылады.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі жұмыстар белгілі бір шығыстарды өтеу негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте, ҚР Мердігерлерге төлемдерді ақшалай емес түрде, дайын өнімнің бір бөлігі түрінде жасайды, осылайша Мердігерлерге өз шығындарын өтеуге (бұдан әрі — Өтелетін шығындар) және пайда табуға мүмкіндік береді.

ӨБК және ӨБСК шығыстарды өтеу тәртібін көздейді және Өтелетін шығындар болып табылмайтын шығыстардың тізбесін айқындайды.

«PSA» ЖШС ӨБК және ӨБСК шеңберінде ҚР атынан және тапсырмасы бойынша әрекет етуге уәкілетті ұйым бола отырып (бұдан әрі — Өкілетті орган) Өтелетін шығындарға ревизия жүргізеді.

ҚР мен Мердігерлердің ӨБК және ӨБСК сәйкес (Қашаған мен «ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС-нен басқа) ӨБК және ӨБСК-нің белгілі бір ережелерін қолдануға қатысты бірқатар даулар бар, олар ӨБК және ӨБСК сәйкес сарапшының төрелік реттеуіне және реттеуіне жатады. Мердігерлер олар ӨБК және ӨБСК, ҚР заңнамасына және қолданылатын стандарттар мен алдыңғы қатарлы практикаға сәйкес әрекет етеді деп санайды. 2023 жылғы

31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚР мен Мердігерлер өз төрешілерін тағайындады.

Қазақстанның ішкі нарығына арналған жеткізілімдер бойынша міндеттемелер

Үкімет ҚР-да шикі мұнайды өндірумен және мұнай өнімдерін сатумен айналысатын компаниялардан жыл сайынғы негізде ішкі нарықтың энергетикалық қажеттілікті қанағаттандыру үшін, негізінен, ішкі нарықта мұнай өнімдерін жеткізу теңгерімін қолдау үшін, көктемгі және күзгі егіс науқаны барысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерді қолдау үшін өнімнің бір бөлігін жеткізуді талап етеді.

Ішкі нарықтағы мұнайдың бағасы экспорттық бағалардан, тіпті тәуелсіз тараптар арасындағы мәмілелерде белгіленетін ішкі нарықтағы қарапайым бағадан да айтарлықтай төмен.

Егер Үкімет қазіргі уақытта Топ жеткізетін көлемнен асатын шикі мұнайдың қосымша көлемін жеткізуге міндеттеген жағдайда, мұндай жеткізілімдер нарықтық бағалар бойынша жеткізілімдерден басым болады және шикі мұнайды сатудан түсетін түсімнен әлде қайда аз түсімді өндіретін болады, бұл өз кезегінде Топ қызметіне, перспективасына, қаржылық жағдайына және қызмет нәтижелеріне елеулі және теріс әсерін тигізуі мүмкін.

2023 жылы Топ өз міндеттемелеріне сәйкес жалпы көлемі 2.639 мың тонна бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды жеткізудегі Топтың үлесін қоса алғанда, 7.619 мың тонна шикі мұнайды ішкі нарыққа шығарды (2022 жыл: 7.951 мың тонна, оның ішінде 3.044 мың тонна көлемінде Топтың бірлескен кәсіпорындардың міндеттемелеріндегі үлесі).

Шикі мұнайды жеткізу міндеттемелері

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мұнайды жеткізу шарты бойынша міндеттемелері 3,0 миллион тонна болды (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 4,5 миллион тонна). Ақшалай балама сату кезіндегі нарықтық баға негізінде анықталады.

Жер қойнауын пайдалануға лицензиялар мен келісімшарттар бойынша міндеттемелер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияның міндеттемелеріндегі үлесін қоса алғанда, Топтың лицензиялардың, өнімді бөлу туралы келісімдер мен Үкіметпен жасалған жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарттардың талаптарына сәйкес ең аз жұмыс бағдарламаларын орындауға қатысты келесі міндеттемелері (ҚҚС сомасын ескерместен) болды (миллион теңгемен):

Жыл	Күрделі шығындар	Операциялық шығыстар
2024 жыл	549.745	307.082
2025 жыл	547.631	283.111
2026 жыл	517.737	285.206
2027 жыл	596.040	290.360
2028-2059 жылдар	3.865.371	3.351.349
Жиыны	6.076.524	4.517.108

1.	2.	3.
ҚОР ТУРАЛЫ	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР	ҚОР ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

38. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Бірлескен кәсіпорын алдында газды тасымалдау қызметтерін шартсыз сатып алу міндеттемелері

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың «Азиялық газ құбыры» ЖШС және «Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС алдында газ тасымалдау қызметтерін сатып алу бойынша тиісінше ҚҚС-сыз 313.200 миллион теңге және 203.148 миллион теңге мөлшерінде шартсыз міндеттемесі бар (2022 жылғы 31 желтоқсан: 95.558 миллион теңге және 216.131 миллион теңге).

Инвестициялық сипаттағы міндеттемелер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың 16.508 миллион теңге мөлшеріндегі шарттық міндеттемелерін қоса алғанда, ҚҚС есебінсіз (2022 жылғы 31 желтоқсан: 31.589 миллион теңге, ҚҚС есебінсіз) 1.960.099 миллион теңге жалпы сомаға негізгі құралдарды сатып алу және салу бойынша шарттық міндеттемелері болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1.418.761 миллион теңге, ҚҚС-сыз).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ҚР Энергетика министрлігі мен ТМРК бекіткен және өндірістік объектілерді кеңейтуге бағытталған инвестициялық бағдарламалардың шеңберінде 1.139.355 миллион теңге (2022 жыл: 1.387.680 миллион теңге) жалпы сомада міндеттемелері болды.

«Жайлы мектеп» — пилоттық ұлттық жобаны іске асыру жөніндегі агенттік келісімдер бойынша міндеттемелер

«Жайлы мектеп» пилоттық ұлттық жобасын іске асыру мақсатында Топ орта білім беру ұйымдарының объектілерін салу бойынша жұмыстар мен қызметтер кешенін жүзеге асыруға шарт және жергілікті атқарушы органдармен жобаны басқару жөніндегі қызметтерді жүзеге асыруға шарт жасасты.

Жасалған шарттар шеңберінде 359 объектінің құрылысы бойынша жұмыстарды сатып алу жоспарланған. 2023 жыл ішінде 208 объектінің құрылысы бойынша жұмыстарды сатып алу бойынша конкурстық рәсімдер өткізілді.

4.	5.	6.	7.
ТҰРАҚТЫ ДАМУ	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ	ҚОСЫМШАЛАР	БАЙЛАНЫС АҚПАРАТТАРЫ

2023 жылғы 31 желтоқсанда Топтың жергілікті атқарушы органдар алдында 17,640 миллион теңге сомасына жобаны басқару жөніндегі қызметтерді жүзеге асыру бойынша шарттық міндеттемелері болды, онда Топ принципал ретінде әрекет етеді, сондай-ақ 2.307.427 миллион теңге сомасына құрылыс бойынша жұмыстар мен қызметтер кешенін жүзеге асырады, онда Топ агент ретінде әрекет етеді.

Қаржылық емес кепілдіктер

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың үшінші тараптардың пайдасына шығарылған міндеттемелерді орындаудың ашық кепілдіктері болды, солар бойынша Топ табиғи газды сатып алу-сату, тасымалдау шарттары және басқа да шарттар бойынша оның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан тараптардың тарапынан міндеттемелер орындалмаған жағдайда кепілдік беруші ретінде болады.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топ басшылығы тараптардың шарттық міндеттемелерді орындамау жағдайлары болмады және тиісінше, қаржылық емес шартты міндеттемелер бойынша міндеттемелер мойындалмады деп есептейді.

39. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК

Басқарушылық мақсаттар үшін Топтың қызметі өндірілетін өнімнің түріне және көрсетілетін қызметтің түріне сәйкес 8 (сегіз) операциялық сегментке бөлінеді (1-ескертпе).

Есептік сегменттердің кейбіреулері Топтың ұйымдық құрылымына сәйкес неғұрлым шағын операциялық сегменттерді біріктіру арқылы қалыптастырылды. Әрбір есептік сегмент ҚЕХС-қа сәйкес бухгалтерлік есепті жүзеге асырады. ҚЕХС-ке сәйкес дайындалған әрбір сегмент қызметінің қаржылық нәтижелері сегментке ресурстарды бөлу және оның қызмет нәтижелерін бағалау туралы шешімдерді қабылдау мақсаты үшін Басқарма төрағасына және шешімдер қабылдауға жауапты адамға беріледі.

Элиминирлеу топ ішіндегі айналымдарды алып тастауды білдіреді. Сегментаралық операциялар сегменттер арасында келісілген талаптарда жасалды, әрі олар, байланысты және үшінші тараптарға қолжетімді болатын белгілі бір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелер бойынша міндетті түрде сәйкес келе бермейді.

39. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде 2023 жыл ішіндегі Топтың операциялық сегменттерінің пайдасы мен зияны, активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат берілген:

Миллион теңгемен	Мұнай-газ	Тау-кен өндіруші	Тасымалдау	Коммуникациялар	Энергетика	Өнеркәсіптік	Корпоративтік орталық	Басқалары	Элиминациялау	Барлығы
Сыртқы сатып алушыларға сатудан түсім	9.301.623	2.250.519	2.425.440	719.496	657.259	16.975	41.679	21.014	-	15.434.005
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	9.291.454	2.250.325	2.374.644	719.496	635.416	16.975	-	8.733	-	15.297.043
Жалға беруден түскен кіріс	10.169	194	50.796	-	21.843	-	-	5.281	-	88.283
Пайыздық кіріс	-	-	-	-	-	-	41.679	7.000	-	48.679
Басқа сегменттерге сатудан түсім	162.048	87	21.274	5.367	80.266	13.000	639.490	19.386	(940.918)	-
Түсім жиыны	9.463.671	2.250.606	2.446.714	724.863	737.525	29.975	681.169	40.400	(940.918)	15.434.005
Географиялық нарық										
Қазақстан	1.866.922	966.159	2.005.457	703.619	683.041	29.776	639.490	28.119	(940.918)	5.981.665
Басқа да елдер	7.586.580	1.284.253	390.461	21.244	32.641	199	-	-	-	9.315.378
Жалпы пайда	1.957.694	767.475	551.867	223.374	225.843	3.737	593.078	17.126	(618.597)	3.721.597
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(234.493)	(58.061)	(135.945)	(50.729)	(279.49)	(3.378)	(20.118)	(6.117)	10.409	(526.381)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(804.777)	(28.927)	(13.201)	(23.226)	(13.428)	(1.281)	-	(36)	14.378	(870.498)
Қаржылық кіріс	184.921	47.655	39.237	42.411	18.050	3.188	139.213	46.844	(35.155)	486.364
Қаржылық шығындар	(439.422)	(10.820)	(236.040)	(42.673)	(51.118)	(5.659)	(19.893)	(24.111)	119.789	(709.947)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы/ (зиянындағы) үлес	868.403	47.664	8.145	-	12.075	(14)	8.819	(13)	-	945.079
Бағамдық айырмадан түсетін кіріс/залал, нетто	61.441	(19.678)	(20.451)	(4.109)	399	(38)	(5.222)	4.531	3.555	20.428
Тозу, тауысылу және амортизация	(667.497)	(95.830)	(232.802)	(140.928)	(87.335)	(6.343)	(691)	(3.354)	13.219	(1.221.561)
Негізгі құралдардың, барлау және бағалау бойынша активтердің, материалдық емес активтердің (құнсыздануы)/қалпына келтірілуі	(230.491)	134	(11.670)	(993)	(14.241)	(4.906)	-	-	-	(262.167)
Басқа активтердің (құнсыздануы)/қалпына келтірілуі, нетто	(47.686)	(1.259)	3.432	130	(10.536)	(3.931)	(4.241)	451	-	(63.640)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(255.362)	(148.904)	(32.911)	(29.835)	(43.546)	(791)	(214.698)	(5.445)	(117)	(731.609)
Таза пайда/(зиян) жиыны	1.244.482	533.727	166.216	105.990	94.057	(23.626)	476.925	25.719	(495.407)	2.128.083
Сегменттер жөнінде басқа да ақпарат										
Сегмент активтерінің жиыны	20.504.018	3.321.395	4.987.879	1.811.102	2.158.606	199.417	11.096.378	838.239	(7.990.690)	36.926.344
Сегмент міндеттемелерінің жиыны	7.595.072	701.773	3.222.807	967.452	966.377	67.377	3.193.305	674.649	(2.199.783)	15.189.029
Сауда дебиторлық берешек, қарыздар мен басқа да қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік зияндар, нетто	(15.586)	(15.620)	2.627	(10.620)	(180)	(881)	454	(6.260)	7.252	(38.814)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	6.081.988	641.794	40.568	-	82.883	8.682	44.092	-	-	6.900.007
Күрделі шығындар	(1.232.059)	(88.351)	(799.097)	(414.466)	(209.027)	(1.943)	(1.435)	(1.669)	858	(2.747.189)

39. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде 2022 жыл ішіндегі Топтың операциялық сегменттерінің пайдасы мен зияны, активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат берілген:

Миллион теңгемен	Мұнай-газ	Тау-кен өндіруші	Тасымалдау	Коммуникациялар	Энергетика	Өнеркәсіптік	Корпоративтік орталық	Басқалары	Элиминациялау	Барлығы
Сыртқы сатып алушыларға сатудан түсім	9.585.882	1.947.699	1.926.051	666.830	599.515	28.120	40.935	20.115	-	14.815.147
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	9.574.407	1.947.341	1.904.011	666.830	599.506	28.120	-	7.562	-	14.727.777
Жалға беруден түскен кіріс	11.475	358	22.040	-	9	-	-	5.643	-	39.525
Пайыздық кіріс	-	-	-	-	-	-	40.935	6.910	-	47.845
Басқа сегменттерге сатудан түсім	61.751	41	11.806	4.856	85.941	9.366	825.085	13.667	(1.012.513)	-
Түсім жиыны	9.647.633	1.947.740	1.937.857	671.686	685.456	37.486	866.020	33.782	(1.012.513)	14.815.147
Географиялық нарық										
Қазақстан	1.624.304	1.055.803	1.570.250	649.049	650.772	32.386	825.085	21.229	(1.012.513)	5.416.365
Басқа да елдер	8.011.854	891.579	345.567	22.637	34.675	5.100	-	-	-	9.311.412
Жалпы пайда	2.224.569	531.383	373.025	225.338	223.919	8.909	802.293	15.413	(837.202)	3.567.647
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(223.284)	(45.790)	(115.410)	(50.461)	(30.626)	(3.659)	(20.873)	(4.426)	10.717	(483.812)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(853.650)	(25.683)	(10.772)	(16.979)	(13.265)	(745)	-	(16)	14.241	(906.869)
Қаржылық кіріс	156.368	23.192	70.256	23.880	11.480	2.027	53.761	46.863	(66.844)	320.983
Қаржылық шығындар	(372.488)	(9.176)	(168.296)	(43.783)	(54.723)	(6.017)	(60.628)	(61.250)	122.372	(653.989)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы/ (зиянындағы) үлес	1.337.127	82.589	8.546	-	14.304	(216)	7.018	21	-	1.449.389
Бағамдық айырмадан болған (залал) / кіріс, нетто	(6.551)	15.404	22.680	8.949	6.437	(790)	(48.050)	(9.528)	1.551	(9.898)
Тозу, тауысылу және амортизация	(571.203)	(82.469)	(210.591)	(122.960)	(81.771)	(7.172)	(728)	(3.251)	3.533	(1.076.612)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы	(19.642)	(13.297)	(170)	(2.751)	(2.700)	(16.973)	-	-	-	(55.533)
Басқа активтерді қалпына келтіру/құнсыздану, нетто	1.373	1.304	644	(493)	(7.706)	(14.361)	(228.919)	(455)	232.464	(16.149)
Табыс салығы бойынша (шығыстар)/үнемдеу	(518.783)	(111.965)	(47.028)	(35.696)	(38.758)	422	(17.445)	3.044	(6.423)	(772.632)
Таза пайда/(зиян) жиыны	1.653.779	455.464	131.062	115.919	109.630	(33.685)	815.069	(9.309)	(863.865)	2.374.064
Сегменттер жөнінде басқа да ақпарат										
Сегмент активтерінің жиыны	19.835.479	2.977.510	4.632.180	1.593.990	1.750.872	179.461	9.603.793	337.055	(7.278.961)	33.631.379
Сегмент міндеттемелерінің жиыны	7.774.919	610.791	3.077.764	835.531	801.496	73.385	2.527.357	201.901	(2.065.187)	13.837.957
Күмәнді берешек бойынша күтілетін кредиттік зияндар резервтері	(4.412)	133	(5.560)	(8.373)	167	(102)	31.789	908	(34.134)	(19.584)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	5.896.273	690.634	28.799	-	70.906	3.788	45.006	35	-	6.735.441
Күрделі шығындар	(1.006.194)	(89.710)	(472.722)	(134.616)	(149.945)	(20.786)	(382)	(6.447)	468	(1.880.334)

40. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Акцияларды шығару

2024 жылғы 24 қаңтарда Қор номиналдық құны 387.371.430 теңге болатын 100 акцияны және 38.795 миллион теңге жалпы сомаға номиналдық құны 57.672.000.162 теңге болатын 1 акцияны шығарды, оларды Акционер «GPC Investment» ЖШС-тің жарғылық капиталына қатысу үлесінің 100%-ын және «Soft Art» ЖШС-нің жарғылық капиталына қатысу үлесінің 50%-ын беру жолымен төледі.

Дивидендтер

2024 жылғы 19 сәуірде Қор, Үкіметтің 2024 жылғы 13 сәуірдегі қаулысына сәйкес, Акционерге 2022 жылғы бөлінбеген пайдадан 100.002 миллион теңге мөлшерінде дивидендтер төледі.

Еншілес ұйымға бақылаудан айырылу

2024 жылғы 14 ақпанда Қор «Астана» халықаралық қаржы орталығы мен «Қазақстан қор биржасы» АҚ биржаларында оларды өткізу арқылы жалпы сомасы 10.614 миллион теңгеге бір жай акция үшін 1.073,83 теңге бағасы бойынша Эйр Астананың 9.884.209 (10%) жай акцияларын иеліктен шығарды. Нәтижесінде Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылып, қауымдасқан компаниядағы инвестицияны мойындады (7-ескертепте).

2024 жылғы 21 ақпанда Топ «Татнефть» ЖАҚ үшінші тұлғасымен ҚМГ-ның жүз пайыз еншілес ұйымы Karaton Operating Ltd акцияларының 50%-ын 18,2 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі ақшалай сыйақыға (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 8.255 миллион теңге) сатуға сатып алу-сату шартын жасасты. Нәтижесінде Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылып, бірлескен кәсіпорындағы инвестицияны мойындады.

2024 жылғы 27 ақпанда Топ КРІ қатысу үлесінің 40%-ын «СИБУР Холдинг» ЖАҚ пайдасына сатып алу-сату мәмілесін аяқтады. Нәтижесінде Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылып, бірлескен кәсіпорындағы инвестицияны мойындады (7-ескертепте). 2024 жылғы 29 ақпанда «СИБУР Холдинг» ЖАҚ КРІ-дегі қатысу үлесінің 40%-ын сатып алу-сату шарты бойынша 90 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 40.618 миллион теңге) бірінші траншты төледі.

2024 жылғы 20 қаңтарда Экономиканы жаңғырту мәселелері жөніндегі мемлекеттік комиссияның отырысында «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-не 100% қатысу үлесін сату туралы шешім қабылданды. Қабылданған шешімді іске асыру үшін 14.02.2024 жылы Катарда ҚР Президентінің Катарға ресми сапары шеңберінде Қор, «Қазақтелеком» АҚ және Power International Holding (Таяу Шығыстың жетекші конгломераты) арасында принциптер туралы ұшақты келісімге қол қойылды.

Бірлескен кәсіпорындағы қатысу үлесін сатып алу

2024 жылғы 29 наурызда Топ «SINOPEC OVERSEAS INVESTMENT HOLDING (SINGAPORE) PTE. LTD» компаниясының пайдасына Топтың бірлескен кәсіпорны «Силлено» ЖШС-тері 9.919.892 АҚШ доллары мөлшеріндегі (төлем алынған күнге баламасы 4.465 миллион теңге) үлесінің 20%-ын сатты. Мәміле нәтижесінде Топ «Силлено» ЖШС-на бірлескен бақылауды сақтап қалды.

40. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Алынған дивидендтер

2024 жылғы 12 наурызда Топ бірлескен кәсіпорын Теңішевройл ЖШС-тен 85 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 38.191 миллион теңге) дивидендтер алды.

Магистральдық теміржол желісінің қызметтеріне тарифтер

2024 жылғы ақпанда ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу комитеті 2024-2025 жылдарға арналған магистральдық темір жол желілері қызметтерінің тарифтеріне индекс түріндегі тарифтің ең жоғары деңгейін ҚР станцияларынан жүктерді барлық экспорттық бағыттарда тасымалдау үшін, сондай-ақ ҚР түйісу станциялары арқылы жүретін ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер арасындағы бағыттарда жүктерді тасымалдау үшін 3.0 мөлшерінде бекітті.

«Семізбай-У» ЖШС жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа қосымша келісім

Қолданылу мерзімі 2024 жылғы 4 наурызда аяқталатын Ирколь кен орны бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа қосымша келісімге 2024 жылғы 28 ақпанда келісімшарттың 2030 жылға дейінгі жаңа күнімен қол қойылды.

«Қазақстан халқына» қоғамдық қорына бөлу

2024 жылдың қаңтар-наурыз айлары аралығында Қор 45.964 миллион теңге жалпы сомаға «Қазақстан халқына» қоғамдық қорға төлемдерді жасады.

Қазақстандағы су тасқыны

2024 жылғы наурызда-сәуірде елдің бірнеше өңірінде (Солтүстік Қазақстан, Атырау, Ақтөбе, Ақмола, Қостанай, Батыс Қазақстан және басқа да облыстар) су тасқынымен байланысты күрделі жағдай орын алды. Кейбір облыстарда төтенше жағдай режимі енгізілді. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығару күніне Топ табиғи апаттан зардап шеккен өңірлерге материалдық көмек ретінде шамамен 12 миллиард теңге бөліп берді. Су тасқыны жағдайының өзі де, оның салдарын азайту шаралары да Топ компанияларының қызметіне әсер етуі мүмкін деп күтілуде. Су тасқынының топқа жалпы әсерін қазіргі уақытта жеткілікті сенімділікпен бағалау мүмкін емес.